

BUSKAP

Fagbladet for norske storfebønder

6 - 2026

KUSAFARI I VESTERÅLEN

GÅRDSREPORTASJE
ONGSTAD GÅRD side 62

GÅRDSREPORTASJE
STEILO HOVEDGÅRD side 67

VI BLE MED TINE OG HENTET MELK
PÅ STØLSRUTE I VALDRES side 72

GOD OST FRA
GLADE KYR side 79

A close-up photograph of a Highland cow's head, showing its thick, shaggy reddish-brown fur and a single curved horn. A small, dark, rectangular GPS collar is attached to its neck. The background is a blurred natural setting with trees and foliage.

Toppmontert teknologi

4G-tilkobling

Virtuelle gjerder

Der ingen skulle tru at nokon kunne beite

Med Monil kan dyra beite der det aldri før har lønnet seg.

- ✓ Toppmontert design for optimal GPS-presisjon og sollading
- ✓ Batteri som varer hele sesongen, uten bytter
- ✓ Robust klave, bygget for norsk vær og terreng

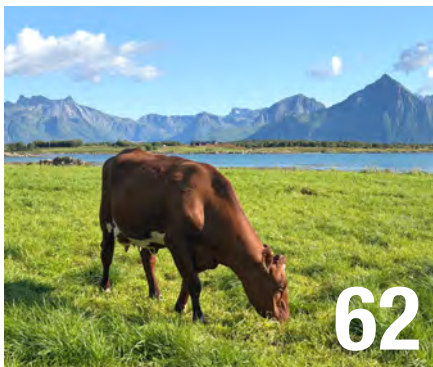
 monil

Komplett klave for storfe
inkludert første års abonnement,
ladestasjon og 5 års garanti

Skann for tilbud

INNHOOLD

LEDER

- 4 På kusafari i Vesterålen

AVL

- 8 Ny metode for beregning av genomiske avlsverdier
20 To populære eliteokser
60 Avlsverdier i utvikling (Fra Interbull-konferansen i Italia)

HELSE/FRUKTBARHET/DYREVELFERD

- 42 Kjenner du besetningens mastittprofil?
86 Klauvhelse – en grunnmur for resultatene i fjøset

FØR/FØRING

- 46 Prognoseprøver av ferskt stående gras
58 Enkel og rimeleg føranalyse av ensilert gras

ØKONOMI

- 56 Pellets som strø til storfe

INTERVJUER/REPORTASJER

- 10 Høy avdrått og holdbare kyr med trerasekrysning (reportasje fra Finland)
16 Løfter ytelsen i «et godt brukt fjøs»
23 Har du klave får du ku. Har du gård, har du støl
35 Livet kan være langt nok til flere karrierer
62 Da sønnen ville bli med, endret alt seg
67 Trebygg, automatisering og trivsel i vakre Vesterålen
72 Som å kjøre i en turistreklame
79 God ost fra glade kyr

ORGANISASJON

- 6 Geno Inspira
40 Kronikk: Å eie avl

FORSKJELLIG

- 30 Slik bruker du storfeets naturlige atferd i sankearbeidet
32 Bokanmeldelse: Håndbok om mentaliteten til kyr
43 Hvorfor akkurat? Strø
44 Bon appétit! - med norske råvarer
52 Dagbok fra Lund gård
90 Buskap for 50 år siden
92 Jusspalten
94 Q-bonden
94 Animalia
95 Dagros
96 Tine
98 Geno medlemsside

BUSKAP

Fagbladet for norske storfebønder

geno

Fagpressen
OPPLAGSKONTROLLERT

TRYKTI
NORGE
NO - 1430

REDAKSJON: Tlf. 95 02 06 00. Ansvarlig redaktør: Claus Morten Pedersen, claus.morten.pedersen@geno.no. Journalist: Solveig Goplen.

E-post: solveig.goplen@tine.no. Frilanser: Oddfrid Vange Bergfjord. E-post: oddf-van@online.no. **REDAKSJONSRAÐ** Fagsjef i Tine Rådgiving John Fløttum, Avlsforsker i Geno Eva Husaas, Veterinær/kursansvarlig i Geno Anne Hege Hunskaar Tajet, Fagkoordinator grovfôr, Norsk Landbruksrådgiving, Ragnhild Borchsenius **ANNONSER:** Salgsfabrikken as, Jernbanevegen 13, 2260 Kirkenær. Kikki Valby: kikki@salgsfabrikken.no. Mob. 901 19 121.

UTGIVER: Geno SA, Storhamargata 44 – 2317 Hamar. Tlf. 95 02 06 00. E-post: post@geno.no. Medlemmer av Geno får Buskap tilsendt. Alle Geno-medlemmer kan tegne flere Buskap-abonnement til bare kr 425,- per år per abonnement. Forøvrig kan abonnement tegnes for kr 850,- pr. år direkte til Geno. Utkommer 8 ganger i året. Buskaps 78. årgang. **FORSIDEFOTO:** Ongstad Gård på Hadseløya i Vesterålen. Foto: Peter Reppen-Gjelseth

GRAFISK PRODUKSJON: Layout: Hilde Brindis. Trykk: Flisa Trykk No issn 1894-5309 (Buskap online)

**Claus Morten
Pedersen**

Ansvarlig redaktør
cmp@geno.no

PÅ KUSAFARI I VESTERÅLEN

Nei, vi dro ikke til Serengeti. Vi dro til Hadseløya. Men da Buskap tok turen nordover i august, var kameraene like klare som hos enhver naturfotograf på jakt etter det store dyret: norske melkekyr, beitende i fjæra ved

Hadselfjorden, med Lofotfjellene som et postkort i bakgrunnen. Og for et syn det var. Hvis bildene på de neste sidene gjør bare halvparten så mye inntrykk som virkeligheten gjorde på oss, lover vi at dere ikke blir skuffet.

Men bak idyllen ligger det tall som ikke er like vakre. Henter man frem statistikken hos Landbruksdirektoratet, peker kurvene for både melkeprodusenter og melkekyr nedover – nasjonalt, i de fleste fylker og i de fleste kommuner. Våren 2000 var det 22 403 søkere på melkekvoter her i landet. I 2026 var tallet 5 975. I Hadsel kommune, der vi var på safari, har de gått fra 36 søkere i 2000 til hele tre produsenter i dag. Tre.

Da skulle man kanskje tro at stemningen var laber. Men nei. Det fine – og litt overraskende – er at de som fortsatt satser, satser friskt. På Steilo Hoved-

Vi drar gjerne tilbake til kusafari i vakre Vesterålen.
Foto. Claus Morten Pedersen

Fotograf Peter Reppen-Gjelseth fra Geno og NRF-ku i fjæra ved Hadselfjorden. Foto. Claus Morten Pedersen

gård (les reportasjen på side 67) legger Rolf-André Fjordbakk hele 33 millioner på bordet for nytt fjøs og teknologi, og planlegger å doble besetningen. Og både på Steilo og på Ongstad (reportasje på side 62) har de gått til innkjøp av splitter nye melkeroboter. Her lukter det ikke avvikling. Her lukter det framtid.

Og roboten er ikke akkurat en sjeldenhet lenger. Norge er blant landene i verden med raskest vekst i bruken av melkeroboter. Allerede i 2020 ble over 60 prosent av melka vår melket av robot, og nå melder leverandørene at vi har passert 3 000 roboter i drift. Løsdrift og optimaliserte fjøs koster både svette og kroner, men det er nettopp slik vi skal klare kunststykket: å holde produksjonen stabil gjennom effektivisering og modernisering, selv om det blir stadig færre av oss til å gjøre jobben.

Men det klarer vi ikke helt alene. Skal de gjenværende bøndene tørre å satse, må staten holde fast ved støtteordningene for dem som velger å bygge videre. Belønningen er verdt det: melkekyr som får beite i fjæra på Hadseløya i mange år framover. Det er en safari vi gjerne drar på igjen.

TAR DU UT HELE POTENSIALET I DIN DRIFT?

Kristin Malonæs
Administrerende
direktør i Geno
kristin.malonaes@geno.no

Norsk melkeproduksjon står i dag overfor et interessant paradoks. På den ene siden møter vi stadig strengere krav knyttet til klima, miljø og dyrevelferd. På den andre siden har svært mange av tiltakene som reduserer klimaavtrykket også potensial til å forbedre økonomien på gården. Det er derfor på tide å stille spørsmålet: Tar du faktisk ut hele potensialet i din egen drift? Tar du i bruk hele verktøykassa?

Lønnsomhet og bærekraft går hånd i hånd

Fra 1. januar 2027 innfører TINE et nytt bærekraftstillegg der produsenter kan oppnå inntil 10 øre per liter melk gjennom tiltak som godkjent klimaplan, grovfôranalyser og systematisk klauvskjæring. Ordningen er et tydelig signal om at bærekraft ikke er et tillegg til drifta, men en integrert del av fremtidens melkeproduksjon. Det interessante er at tiltakene som belønnes, i mange tilfeller også er blant de mest lønnsomme. Grovfôranalyser gir grunnlag for

mer presis fôring, bedre utnyttelse av egne ressurser og ofte lavere kraftfôrkostnader. God klauvhelse gir friskere dyr, bedre produksjon og mindre tap. En klimaplan gir oversikt over hvor ressursene brukes og hvor forbedringspotensialet ligger. Bærekraftstillegget gjør det enklere for deg å plukke lavt hengende frukter i drifta.

Arla ser til genetikken for å ta neste skritt med sitt bærekraftstillegg

Ser vi utenfor Norges grenser, blir sammenhengen mellom lønnsomhet og bærekraft enda tydeligere. Arla har etablert FarmAhead™, et omfattende incentivprogram der bøndene belønnes for dokumenterte tiltak innen fôreffektivitet, gjødselhåndtering, energieffektivisering, dyrevelferd og biologisk mangfold. De mest aktive produsentene kan oppnå betydelig høyere tillegg enn det som nå tilbys av Tine, opp mot 40 øre pr l melk. Nylig har Arla invitert Geno til sitt hovedkontor i Nederland for å diskutere hvordan direkte selek-

sjon for lavere metanutslipp kan bli en del av Arlas verdikjede. Der- som dette realiseres, kan genetikk bli neste område som belønnes gjennom bærekraftsincentiver. Geno sitt arbeid innenfor avl for redusert metanutslipp og økt fôreffektivitet på NRF vil møte dette kravet og vårt arbeid med å inkludere en indeks for metanutslipp i profileringen av oksene er svært viktig i så måte.

Et betydelig uutnyttet potensial

Mange melkeprodusenter sitter allerede på et betydelig uutnyttet potensial. Variasjonen mellom besetninger når det gjelder fôrutnyttelse, kalvehelse, grovfôrkvalitet, avlsstrategi og produksjon per ku er fortsatt stor. Kun halvparten av norske melkeprodusenter som benytter Geno sin avlsplan tar egne valg i denne planen og kun 1/3 del av alle melkeprodusenter har en klimaplan. Å sette en tydelig avlsstrategi med genetiske målsettinger og bruk av kjønnsseparert og kjøttfesemin i din egen besetning vet vi gir effekt på både lønnsomhet og klima. Derfor mener vi avlsplanen er en naturlig del av klimaplanen på en gård.

Utnytter du verktøykassa ved å investere i en klimaplan og legger en klar avlsstrategi får du både styrket bunnlinje og du reduserer ditt klimaavtrykk. Det er også motivasjonen til Tine og Arla når de legger sine bærekraftstrategier og premierer sine leverandører. Vi oppfordrer Tine til å følge med på Arla sitt utviklingsarbeid og inkludere avl i sin bærekraftstrategi.

VITAMINERAL FERTIL

BEDRE FRUKTBARHET HOS KU PÅ INNEFÔRING

Prøv VITAMINERAL FERTIL M til melkeku og VITAMINERAL FERTIL K til kjøttfe

Dette kan resultere i at mange kyr løper om og ikke tar seg etter første inseminasjon.

Naturlige kilder til antioksidanter er E-vitamin og Betakaroten. Ferskt gras har høyt innhold av begge, mens i ensilert eller tørka fôr er innholdet redusert. Halm har nesten ikke antioksidanter.

E-vitamin og Betakaroten koster relativt mye, derfor anbefaler vi å bruke VITAMINERAL FERTIL i den viktigste perioden, som er fra en måned før kalving og fram til inseminasjon/bedekking eller fram til beiteslipp.

Kalving er en stressfaktor som reduserer nivået av disse antioksidantene i blodet.

VEILEDENDE DOSERING

Melkekyr: 50 g/dag i perioden fra kalving til en måned etter vellykket inseminering (ikke omløp). Ammekyr: 100 g/dag i perioden fra ca. 1. måned før kalving, fram til inseminering/paring eller beiteslipp.

Kviger: 50-100 g/dag i perioden fra ca. 1. måned før inseminering til ca. 1. måned etter inseminering eller fram til de ikke løper om. Bruk helst den mest komplette Vitamineral Fertil K til kviger (100 g/dag). Hvis en bruker Vitamineral Fertil M (50 g/dag) bør en gi kraftfôr eller annet mineraltilskudd i tillegg.

Kontakt din fôrleverandør for å bestille VITAMINERAL FERTIL

For mer informasjon, se **Vilomix.no**

Vi sender deg gjerne dokumentasjon hvis du kontakter oss på **Vitamineral@vilomix.no**

NY METODE FOR BEREGNING AV GENOMISKE AVLS- VERDIER

Vi ønsker å takke Norges forskningsråd for finansiering av denne forskningen gjennom SkatteFUNN-prosjekt 15910, «Solving computational challenges in single-step genomic predictions»

Janez Jenko
janez.jenko@geno.no
Arne Gjuvsland
Arne.Gjuvsland@geno.no
Avlsforskere i Geno

Antall genotypede dyr øker, i juni 2026 var over 336.000 genotyper med i avlsverdberegningene og vi regner med at over 50.000 dyr genotypes i løpet av året. Dette er gode nyheter, da det bidrar til mer nøyaktige avlsverdier og raskere avlsfremgang. Men når antall genotyper øker, blir også avlsverdberegningene mer krevende, beregningstiden blir lengre og det trengs kraftigere maskinvare.

Når Geno innførte ett-steps genomisk seleksjon i 2016 var det med metoden ssGBLUP (single-step Genomic Best Linear Unbiased Prediction). Med ssGBLUP beregnes avlsverdier for genotypede og ikke-genotypede dyr samtidig og alle genotyper, registrerte slektskap og egenskapsdata inngår i samme beregning. Denne metoden gir høye sikkerheter og godt grunnlag for å sammenligne og rangere dyr, men når antallet genotyper øker kreves det stadig mer minne, lagringsplass og beregningskapasitet. Vi har vært klar over denne flaskehalsen lenge, og har jobbet med alternative metoder over flere år. Metodeutvikling og mer effektive algoritmer har også vært fokusområde for flere internasjonale forskningsgrupper, og vi har fulgt utviklingen på dette området tett.

Vi har testet flere tilnærminger med ulik beregnings-effektivitet og ulik korrelasjon med våre nåværende evalueringer. Dette har vært en krevende balansegang, der målet var å finne en metode som er rask og effektiv, men uten å gi redusert sikkerhet eller skjevheter i

avlsverdiene. Etter omfattende testing har vi funnet en løsning som reduserer minnebruk og kjøretid betydelig, samtidig som den gir nøyaktig de samme prediksjonene av avlsverdier som ssGBLUP-metodikken.

Den nye metoden kalles single-step Single Nucleotide Polymorphism BLUP (ssSNPBLUP) og vi tok den i bruk i avlsverdberegningen i midten av juni. Ved innføring av ssSNPBLUP ble minnebruken i beregningene redusert med 80% og tidsbruken for full beregning av nye avlsverdier ble redusert fra rundt en uke til to døgn.

Elektroniske GS-merker har gjort det enklere for norske bønder å genotype hunndyr, og vi ser at antall genotypede dyr øker kraftig. Antallet genotyper som inngår i avlsverdberegningene kommer derfor til å vokse kraftig de kommende årene. På sikt kan det bli en utfordring også med ssSNPBLUP, men serveren som brukes til avlsverdberegning i dag kan håndtere over en million genotyper. Når datamengden øker, kommer også beregningstiden til å øke. Derfor jobber vi allerede nå videre med nye løsninger for denne utfordringen.

Smått til nytte

STATEN SELGER GRUNNKVOTE FOR KUMELK I 2026

Landbruksdirektoratet åpner i år for kjøp av grunnkvote for kumelk – den første ordinære salgsrunden av statlig grunnkvote siden 2022. Prisen er fire kroner per liter (eks. mva.), og søknadsfristen er 1. oktober 2026. Om lag 700 000 liter forventes å bli tilgjengelig på landsbasis, men volumet er begrenset, og mengden som tilbys den enkelte kjøper vil trolig være relativt lav og variere mellom produksjonsregionene. Kjøpt kvote må disponeres til et produksjonsforetak i perioden 1. oktober til 15. desember 2026 for å kunne brukes i melkeproduksjonen fra 1. januar 2027.

Kilde: www.landbruksdirektoratet.no

Vi finnes hos
Felleskjøpet AGRI
på Dyrsku'n

Vi satser på Norge!

YesBox blir Norges eneste landsdekkende leverandør av strø.

Høsten 2025 åpnet vi dørene til vår nye fabrikk i Robertsfors – en strategisk satsing for å gi våre kunder i Nord-Norge og Nord-Sverige raskere leveranser, høyere service og enda bedre tilgjengelighet. Les mer om våre ulike typer strø på www.yesbox.se

Er du interessert i produktene våre, ta kontakt med en av våre selgere.

Oscar

Logistikk

+46 705 879892

oscar@yesbox.se

Jonas

Selger

+46 706 994415

jonas@yesbox.se

Patrik

Selger

+46 709 705250

patrik@yesbox.se

Kristine

Selger Norge

+47 952 57573

kristine@yesbox.se

Lähteenmäki farm, Finland

- 2500 dekar hvorav 1000 dekar leid (drifter i tillegg ca 500 dekar for andre gårder)
- 1300 daa av arealet er eng til slått der det blandes åtte ulike sorter gras og kløver, men timotei dominerer.
- I tillegg dyrkes formais (300 daa), helsæd korn (250 daa), rughvete, bygg, havre og bønner til tresking (500 daa) og det er 150 daa permanent beite.
- 202 kyr, avdrått 13,2 tonn EKM, robotmelning DeLaval
- Fettprosent 4,4 til 4,5
- Proteinprosent 3,7
- Melkepris juni 2026: 51 eurocent eller ca 5,70 NOK pr liter

Erling Mysen
Frilansjournalist
er-mys@online.no
Tekst og foto.

HØY AVDRÅTT OG HOLDBARE KYR MED TRERASEKRYSNING

Trerasekrysning i melkeproduksjon er uvanlig i Norge, men i våre naboland finnes besetninger som satser på dette. Gården Lähteenmäki i Finland har trerasekrysning og høy avdrått.

FAMILIEBRUK: Saulie (66) arbeider på gården til sønnene Antero (41) og Antti (43) Lähteenmäki. I tillegg jobber også Pentti en tredje sønn fast på gården.

Vi er ved Åbo sørvest i Finland. Her driver brødrene Antti (43) og Antero (41) Lähteenmäki gård med 200 kyr og tre melkeroboter. Det mest vanlige i Finland er enten å ha finske Ayrshire kyr (Viking Red, søsterkyr til NRF) eller Holstein. Men på Lähteenmäki krysser de disse rasene og har i tillegg tatt inn fransk Montbeliard som tredje rase. – Vi får bedre helse og mer holdbare kyr med nesten samme ytelse som Holstein ved å krysse tre raser, sier Antti. Han er eldst av brødrene og har ansvar for avlen på gården. Antti prioriterer store raser og fokuserer på høy melkeavdrått, helse og fruktbarhet. Brødrene krysset først Ayrshire og Holstein, og som tredje

FÖRING: Kyrne på Lähteenmäki föres i ei utvending förtro.

rase prøvde de litt forskjellig. De landet på Viking sitt konsept ProCROSS og franske Montbeliard som tredje rase. Avl på gården forgår med kjønnsseparert sæd der den beste tredjedel av kyrne settes på som melkekyr. De veksler på å inseminere disse kyrne mellom de tre rasene. Hvis utgangspunktet var ei Ayrshire-kvige ble den inseminert med Holstein første gang og Montbeliard neste gang før den igjen blir inseminert med Ayrshire. Slik blir melkekyrne en blanding av tre raser der rasen fra siste okse dominerer. Trerasekryssing er ikke veldig vanlig i Finland men noen

« Trerasekryning er ikke vanlig i Finland, men noen gårder har startet med det »»

gårder har startet med dette. På kyrne som ikke settes på i avl bruker Antti og Antero kjøttfæsæd. Også her satses på kjønnsseparert sæd men ved omløp er det vanlig sæd som gjelder. Bruk av kjønnsseparert sæd er for øvrig mer utbredt i Finland enn Norge.

Sameie med foreldre

Gården drifter hele 3000 dekar og siden 2011 har de to brødrene eid

en tredjedel hver mens foreldrene Saulie og Solie har eid den siste tredjeparten. Slik har de også delt inntekter og overskudd. Men fra i år eier brødrene hele gården. Saulie (66) er imidlertid fortsatt aktivt med i drifta. Delt eierskap har gitt gården flere fordeler. Unge gårdbrukere får for eksempel både mer investeringsstøtte og rimeligere lån ved utbygging. Og fjøset på gården er bygd ut i to

omganger. En så stor gård trenger dessuten mye arbeidskraft og her har storfamilien bidratt. Saulie har samtidig hatt ulike verv. Han var styremedlem i meierisamvirket Valio i 18 år fram til i fjor. Valio er Finlands store meierisamvirke og konkurrerer hardt mot svensk/danske Arla Foods både i Finland og andre land. Men i dag er Saulie gårdsdrenge og bestefar til sju barnebarn.

2720 m2 fjøs og lån til 1 % rente

Gårdens kjerne er fjøs og melkestall på 85 x 32 meter. Det er bygd i to omganger, først for 150 kyr og to roboter i 2012 og deretter utvidet til tre roboter og 200 kyr i 2019. Byggekostnad begge ganger endte på drøyt 17 millioner NOK. Det praktiseres nullbeite, men kyrne har tilgang til ca 1000 m2 uteområde i ene enden fjøset. For å komme dit må kyrne velge å gå gjennom melkeroboten. På fjøsets begge langsider er utvendig fôrtro til kyrne. En 30 m3 fullfôrvogn sørger for fôring opp i troa. Fjøset har isolert tak og åpne langsider dekket med nett sommerstid. Vinterstid senkes det ned en plastvegg som ligger løst over fôrtro. Fjøset har ikke utfordringer

KALVING: Kyrne på Lähteenmäki er trerasekrysning av Viking Rød, Holstein og Montbeliard. Her er en ny kalv født.

FULLFÔR: Det er fullfôring som gjelder på gården i Finland

TRERASEKRYSNING MELKEKYR

Trerasekrysning slik som på gården i Finland heter ProCROSS og er krysning med Viking Rød, Viking Holstein og franske Copex sin Montbeliard. Flere produsenter både i Sverige, Danmark, andre Europeiske land pluss USA satser på dette. I Norge kjenner vi til noen gårder i Rogaland som har systematisk trerasekrysning, da normalt med NRF, Holstein og Jersey (GENO tilbyr Jersey og Fleischvieh som tredje rase). Men i Trøndelag har Sjaak Mocking i Grong trerasekrysning med samme rasekombinasjon som gården i Finland. - Fordel med trerasekrysning er heterosiseffekten det vil si kyr med god helse samtidig som ytelsen blir høy, sier rådgiver Lars Byberg i TINE. Ulempen er at du ikke vet helt sikkert at du satser på de «rette» melkekyrne. Det vil si Viking tilbyr gentest hvis du satser på deres ProCROSS.

med frost på vannforsyning eller gjødselsystem selv om temperatur kryper under minus 20. Men melkestallen er fullisolert. Gården har fått betydelig investeringsstøtte til fjøset. Investeringsstøtten til fjøs i dag er normalt 20 prosent, men når unge bønder under 40 år søker øker den til 30 prosent. I tillegg får unge bønder rimelig subsidiert lån på differansen av støttebeløp og opp til 80 prosent av investeringen. Rentesatsen er fast og i dag på hyggelige 1 prosentpoeng. På Lähteen-

Noen vil hevde det finnes et norsk
landbruk før og etter Nofence.

Det blir i alle fall det nå.

Den nye
storfeklaven.

Endelig er den her.

nofence.com

Se den nye storfeklaven vår
på stand C211 på Dyrsku'n.

Antero Lähteenmäki har ansvar for før og føring mens broren Antti tar seg av avl og avlsopplegg.

mäki er fjøset finansiert med denne lave lånerenten.

Biogass gir fordeler

I forbindelse med utbyggingen i 2019 ble det også satset på biogass. Dette gjør gården i dag selvforsynt med både strøm og energi. Det vil si litt overskuddsstrøm selges. Strømpris inklusive nettleie har siste år vært drøyt NOK 1,60 pr KWh i denne del av Finland. Ved salg av overskuddsstrøm får en kun halvparten av dette så det mest lønnsomme er å produsere strøm til eget forbruk.

Satsingen på biogass har likevel så langt ikke vært spesiell lønnsom, men på sikt tror brødrene at den blir det. En stor fordel med biogass er likevel miljøutslipp og at de får en biogjødsel med bedre nitrogenvirkning og samtidig ingen luktutfordringer ved spredning. – Vi bor i et delvis tettbebygd område og leier mye jord. Med biogassanlegg blir utfordringene med leiejord og naboer klart mindre. I tillegg er dette strategisk for å bli en karbonnøytral gård, forteller Antero. Valio har som mål at melkeproduksjon i Finland skal

« Produserer vår egen energi »»

bli karbonnøytral og denne gården følger opp. – I tillegg til å produsere vår egen energi betyr dette fokus på føreffeaktivitet hos kyrne samt jordhelse og avlinger. Vi ønsker også investere i maskiner på gården som går på strøm eller biodiesel, forteller Antero.

Smått til nytte

OPTIMALISER LEVETIDEN – IKKE MAKSIMER DEN

Målet bør ikke være å holde kyrne lengst mulig i besetningen, men å optimalisere hver enkelt kus produktive levetid, mener veterinær og professor Stephen LeBlanc ved University of Guelph. Utrangering er i bunn og grunn en økonomisk beslutning – riktig tidspunkt å selge en ku på er når hennes forventede framtidige lønnsomhet er lavere enn en tilgjengelig erstatter. Den største muligheten ligger i overgangsperioden rundt kalving: bare 56 prosent av kyrne kommer gjennom uten minst én helseforstyrrelse, og sykdommer som børbetennelse, mastitt, ketose og halthet kan redusere drektighet ved første inseminering med 10–15 prosent i måneder etter at dyret er klinisk friskt. LeBlanc advarer også mot å tolke høy gjennomsnittsalder i besetningen som et tegn på bedre helse, ettersom mange nå beholder eldre kyr lenger rett og slett fordi det er færre kvigekalver å sette inn når flere kyr insemineres med kjøttfe.

Kilde: www.dairyherd.com

Møkk inn, strøm ut

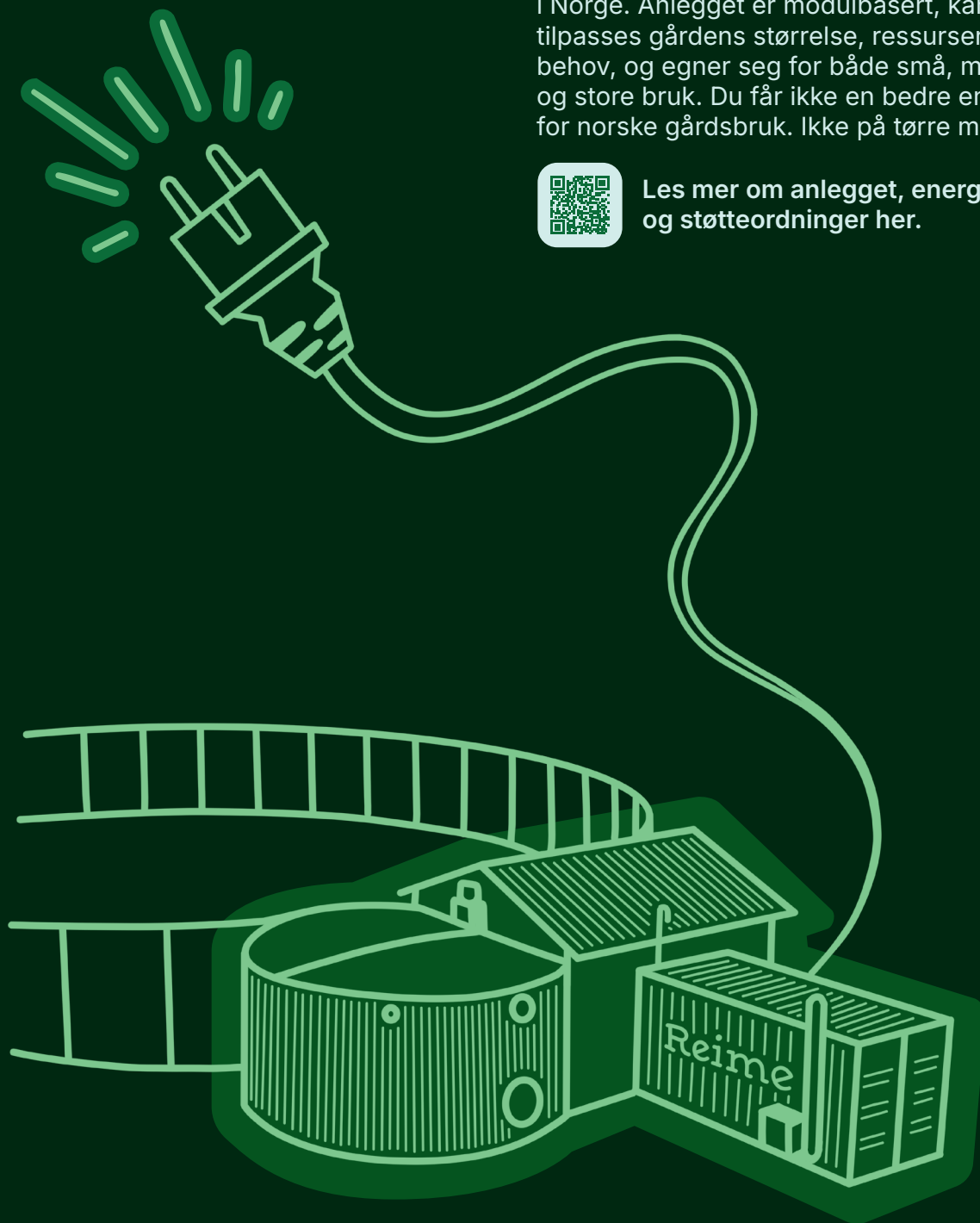
Produser strøm og varme
med gårdens egne ressurser.

Med et biogassanlegg fra Reime BioTek dekker du en stor del av gårdens energibehov ved å omdanne husdyrgjødsel og andre organiske ressurser til strøm og varme som kan brukes i driften og boligen.

Reime BioTek-anlegget er utviklet og produsert i Norge. Anlegget er modulbasert, kan enkelt tilpasses gårdens størrelse, ressurser og energibehov, og egner seg for både små, mellomstore og store bruk. Du får ikke en bedre energiløsning for norske gårdsbruk. Ikke på tørre møkka.

Les mer om anlegget, energipotensialet og støtteordninger her.

Reime

Alt for bonden.

LØFTER YTELSEN I «ET GODT BRUKT FJØS»

Solveig Goplen
solveig.goplen@tine.no
Tekst og foto

Utnytter / tilpasser erfaringer fra jobben ved senter for husdyrforsk på Ås til egen gårdsdrift ytterst på kysten nord i Trøndelag.

Simen Bredesen, har satt seg helt klare mål. Gjennom interessen for storfeernæring er han skeptisk til at ulike «mineralbolus» skal løse vitamin og minereforsyning til melkeku.

Sandneseng/ Ottersøy i Nærøysund kommune i Trøndelag

- Simen Bredeesen
- Melkeprodusent fra årsskiftet 24/25
- Mål om 350 000 liter i kvote i dagens fjøs – levert 300 000 siste 12 mnd.
- 30 årskyr
- Mål 12 000 kg EKM- 11 400 kg EKM siste 12 mnd.
- 300 da eng
- 12 000 da skog
- Grovfôrøptak 90 MJ

Aktuell: Melkeprodusent på startstreken med klare mål

Kalenderen viser 20 juli, Simen Bredeesen på Sandneseng har nettopp klart å utnytte et smalt godværsvindu til å berge 2. slått og helgrøden. Situasjonen er ganske ulike erfaringer han gjorde på NMBU, der de i forkant av slått hadde relativt god til å planlegge det «perfekte slåttetidspunktet» med prognoseprøver og fintjune varmesum. Her på kysten, med to sommerdager hittil i juli konkluderer Simen med at 1. oppholdsdager i juni må brukes til 2. slått og første mulighet etter 10. juli. Erfaringer fra vekstsesongen 25 er verdt å merke seg. Sisteslått kan ikke høstes for tidlig, særlig når Simen dyrker ei rein raigraseng. For mye bio-

Sandneseng ligger i Ottersøy i Nærøysund. Foto: Privat

« For mye biomasse før vinteren gir overvintringsskader »

masse før vinteren gir overvintringsskader. Sist år ble han fristet til å bruke et fantastisk vær i slutten av august til å ta 3. slått, men det var nok for tidlig ... Det ble store overvintringsskader med snømugg og en usedvanlig kald vinter. Det krevde omfattende tiltak med resåing så raskt det var mulig å kjøre med en lett traktor med tvillinghjul i månedsskiftet mars/april.

5 årig omløp med resåing

Det å etablere ny eng er kostbart, men nødvendig. For langvarig eng skaper utfordringer fordi det blir vanskelig å få kalket skiftene ofte nok. Simen planlegger et vekstskifte der enda ligger i 5 år, med fast resåing hvert år allerede fra første engår. I gjenleggsåret kalkes og etableres raigrasenga med dekkvekst av bygg eller aller helst hvete. Helgrøden vil da nå deigmodning når det er tid for 2. slått. Hvete er å foretrekke fordi den er mer åpen og ikke har snerp. Simen ser til Jæren der de lykkes med ren raigraseng. Bladgras som starter veksten umiddelbart

etter slått er å foretrekke i et så tøft regime som utvikles på gården. Simen er forberedt på at utgiftene til frø vil bli forholdsvis store, men produktive engarealer er nødvendig. Beregninger viser at det kun kreves 50-70kg TS/daa i avlingsøke for å betale ned såfrø og maskinkostnad ved repressjonssåing. Valget av frøblanding til resåing inneholder 60% ulike sorter flerårig raigras, 10% italiensk raigras+ 30% Westerwolsk raigras. Såfôrblending til gjenlegga er per nå Strand nr 19, ei blanding basert på raigras og litt hvitkløver.

Plansiloanlegg- langt og smalt

Simen søker i disse dager Innovaasjon Norge om støtte til plansilo. Dagens situasjon med rundballer og tre ulike silorivere med ulike kvaliteter er greit nok, men varer ikke evig. Simen vil bygge en lang og smal plansilo med plass til alle tre slåttene og helgrøden. Lagene planlegges slik: 1 slått, helgrøde, 2. slått og 3 slått. Det å få 2 slått til å dekke helgrøden/ grønnfôret vil

være med å gi et masse som blir stabil. Simen vil i prinsippet da ha lik fôring fra høsten til neste høst. Ideen er å veksle på innlegging fra to sider mellom år. Det finnes heldigvis mulighet for å leie inn entreprenør til innhøsting, og høstearbeidet hos Simen vil trolig ta en kort arbeidsdag per slått – Simen ønsker å ha minst mulig maskiner sjøl. Han driver litt med leiekjøring med rundballepresse i dag, men han syns det ødelegger mye av arbeidsflyten på egen gård.

Eget sinkufôr

Simen utforsker muligheten til å få til dyrking av eget sinkufôr på gården. Det gikk ikke helt som planlagt i 25. Selv om arealene ble gjødslet med ren nitrogengjødsel (15 kg N) + 15 kg Magnesiumklorid så ble det ikke et fôr ned negativ ioneballense (DCAD). Årsaken er trolig at det er brukt så mye husdyrgjødsel på arealene tidligere at det fortsatt er mye kalium tilgjengelig. Det å forbygge klinisk melkefeber er ikke noe stort problem. Kyrne er i riktig hold ved avsining og får et grovfôr som er så grovt med høy ufordøyelig fiber slik at de kan opprettholde vomvolumet uten å legge på seg. Det Simen er bekymret for

Dagens system med tre rundballerivere/kuttere ønsker Simen fase ut å bygge plansilo langs gårdsvegen og førsentral med fullförmixer.

« Stressfri kalving er avgjørende »

er den subkliniske melkefeberen. Det er i sluttlaktasjonen, sintida og de første 30 dagene etter kalving som legger grunnlaget for en vellykket laktasjon. Hvis en lykkes her, melker kua stort sett av seg selv resten av laktasjonen.

Mål om 12 000 EKM

Første delmål er 12 000 EKM. Simen sin plan er å bruke dagens fjøs i 10 år før han bestemmer seg

for videre framdrift. Fjøset ble oppgradert med brukt melkerobot i 25, som ellers har fungert så godt at Simen ikke har montert utringingsvarsel enda. Fjøset er sjøbygd av far til Simen, som hogg skog, skar tømmer og bygde løsdriftsavdeling med melkestall. Både båsfjøset fra 50 tallet, båsfjøset fra 80 tallet lever videre og brukes henholdsvis som kvigeavdeling og kalv/ kalvings og sinkuavdeling. Simen har klart å løse kalvingsbingen på en grei måte. Kyrne flyttes til kalvingsbinge en dag før kalving. Dette muliggjøres med et kalvingsvarselsystem som varsler om kalving cirka 20 timer før. Systemet er fra Østerrike og heter Smaxtec. Kalvingsbingen ligger slik til at kua få ro og trives fordi bingen ligger tett inn til sinkuavdelinga. Stressfri kalving mener Simen er avgjørende. Friske sinkyr i riktig hold som får kalve og tilbringe noen dager i kalvingsbingen kan trygt flyttes ut i løsdriфта igjen. I løsdriфта er gulvet rillet, det er plass til alle melkende

Fjøset er åpent og luftig og med lufteavdeling ute. I år er det ikke mulighet for å beite fordi det er etablert gjenlegg på skiftet som er mulig å beite

Årets 2.slått og helgrøde ble berget sist helg. Foto Privat

Etablering av nytt beite til kyrne rett utenfor fjøset.

ved førbrett. Simen bruker Angus på kvigene og Blonde d' Aquitaine på kyrne som ikke skal avles videre på. Rase er valgt ut fra risiko for kalvingsvansker.

Lengre laktasjoner

Simen er heller ikke fremmed for å tenke at kyrne godt kan få litt lengre laktasjoner. Kalving er alltid en belastning for kyrne. Det betyr og at Simen vil ha ei ku med flatere laktasjonskurver. Dagens besetning er en uensartet besetning med mest NRF, noen melkesimmental og noen holstein. For Simen som ønsker å produsere så mye mjølk som mulig på sine ressurser i form av jord, fjøs og ikke minst egne ressurser så er han svært utålmodig og er nå i ferd med å planlegge embryo av holstein. Han har selv ei goku som han ønsker å skylle og legge inn embryo på kvigene av melkesimmentaler og NRF. Slik har Simen planer om å utvikle melkeproduksjon. Han har valgt å bli melkeprodusent, for å utforske, gjøre egne vurderinger, se muligheter. Ja, han har lagt merke til at NRF avl er i endring, men han har rett og slett ikke tid til å vente ...

« Rett og slett jobbe seg gjennom utfordringene »

Besetninga blir nok ei rein holstein-besetning om få år.

«Nybrukerpakka»

Alle nye produsenter tilbys ekstra tillegg i pris, arbeidskolleksjoner og rådgiving, men det som ingen snakker så mye om er «Nybrukerpakka» som svært mange nye bønder raskt opplever og ikke er mentalt forberedt på. At det dukker opp sjukdom, skader, avlingssvikt osv. som «selvfølgelig er helt nytt» - det har aldri skjedd noe slikt i «manns minne» på gården. Simen forteller som sin «nybrukerpakke» som ble en svært tøft å håndtere. I sitt første driftsår måtte han avlive 5 av 6 kyr som fikk løpesår, noe som er ekstremt sjeldent. Han engasjerte alt støtteapparat i form av veterinærer og fagfolk både i innland og utland. Ringelista var lang og fortvilelsen stor. Årsaken ble aldri avdekket, kyr i ulike steder i laktasjonen og ved ulike laktasjoner ble sjuke og for Simen som er utrolig interessert i storfeernæring

så ble dette vanskelig. Likevel som sjølstendig næringsdrivende må en rett og slett bare jobbe seg gjennom utfordringene. – Da er det helt nødvendig å ha peltor på øret og prate med kollegaer, sier Simen.

Lange reiser gir påfyll

Simen planlegger å ta to lengre feriereiser i året. Med lengre reiser så spøker han med at selve flyturen må ta mer enn 12 timer og at reise-målet ikke primært er landbruksrelatert. Simen understreker viktigheten av å komme seg bort for å se andre ting og plasser for å unngå å bli gående i ett ekkokammer. Tids-punktet for å reise er senhøstes og på etterjulsvinteren. I og med at han nå planlegger «å utvikle fjøset» innenfor de rammene som er og er alene så skal drifta gi rom for dette valget. I tillegg er det da viktig med dyktig arbeidshjelp og klare rutiner i fjøset slik at avløser og andre som jobber mens Simen er borte gjør jobben uten at det blir produksjonsnedgang.

TO POPULÆRE ELITEOKSER

Hans Storlien

Leder kunde- og medlemstjenester i Geno

hans.storlien@geno.no

12498 NR MYRHEIM-P

Oksen har med sine 50 blanke avlsverdipoeng store muligheter for å nå opp som en god kandidat på flere kyr i avlsplanen. Det er spesielt eksteriøregenskapene og fruktbarhet som er styrkene til oksen. Oksen kom litt seint i gang pga. en liten skade i beinet som heldigvis lot seg helbrede – så nå er oksen klar for å erobre hele landet med sine gode gener. Oksen er kollet.

12498 NR Myrheim-P Foto: June Witzøe

**NESTE NUMMER
AV BUSKAP KOMMER
I DIN POSTKASSE
CA. 7. OKTOBER.**

NORDNORSK OKSER INNTAR TOPPEN

Da mørketida trengte seg på i nord, ble det født to skikkelige lyspunkter. 12498 NR Myrheim-P og 12528 NR Storakran-PP. Disse vil for mange fremtidige kyr utgjøre en forskjell med sin genetikk i toppklasse. 12498 NR Myrheim-P er eliteokse, mens 12528 NR Storakran-PP vil være eliteokse fra oktober 2026 – det er bare å glede seg.

SLEKT OG GEOGRAFI

Oksen er oppdrettet hos Evar Kristiansen, 8484 Risøyhamn. Far til oksen er 12321 NR Lid-P. Denne oksen ble slaktet tidlig pga skade i ei hoft, det er derfor ekstra artig at han har fått fram tre gode sønner. Myrheim er halvbror til 12488 NR Lind-P og 12491 NR Horne-PP. 12027 Storflor er morfar til Myrheim. Ifølge Marius Grinden som håndterer oksen så fungerer oksen svært godt i sædproduksjon. Derimot er det noe oksen ikke vil, er det lite mulighet for å gjøre om på det – oksen er ifølge han veldig bestemt på hva han vil.

Mor til oksen 1105 er født 7.9.20 og kalva akkurat på 2 år med sin første kalv. Har sinka seg litt mot siste kalv. 1105 har avlsverdi 36, og er knallgod på mjølk. Hun har et gjennomsnitt på godt over 11.000 på alle laktasjoner. Hun har hatt fire kalver og inseminert på nytt, men oppdretter Evar er usikker på om hun er drektig igjen, og hvis ikke, går hun til slakt etter fjerde kalv. Kua er følge Evar ei lett mjølka ku som er rolig, og ei svært god mjølkeku. Kua har et veldig pent jur, og hun har tre gode avkom etter kua.

EGENSKAPER

Myrheim er en plussvariant spesielt på mjølk, klauvhelse og fruktbarhet i forhold til sine foreldre. Med 124 på mjølk, 126 på klauvhelse og 112 på fruktbarhet scorer han godt over snitt av mor og far. Ellers er egenskapene for det meste på snitt av mor og far. Eksteriøret er godt over middels. Med 114 på bein, 126 på klauvhelse og 128 på jur så vil han bli en populær kar da mange ser nettopp på disene egenskapene og legger økt vekt på dette i avlsplanen. Jurfeste egenskapene er spesielt gode. Oksen vil gi relativt små avkom.

Oksen har produsert både SpermVital- og REDX-sæd. Oksen er foreløpig ikke plukket ut for videre karriere i det internasjonale markedet.

12528 NR STORAKRAN-PP

Denne karen vil forsyne seg godt av kyr og kviger i avlsplanen. Dette er en av toppkandidatene for eliteokse-slippet i oktober, og det er lett forståelig med profilen oksene har. Mye mjølk, godt lynne, god jurhelse og lette kalvinger er det som skiller seg ut med denne karen.

12528 NR Storakran-PP Foto: June Witzøe

Disse to nordnorske karene vil sette spor, de har hver for seg sine styrker, og ser vi på prognosene så vil disse bli foretrukket på mange gode kyr. Disse to oksene representerer også noe viktig, mer satsning på avl i Nord. Flere elementer drar nå det nordnorske avlsarbeidet i riktig retning, og det resulterer blant annet i mange gode okser fra landsdelen selv uten stor utbredelse av avlstiltaket embryo. Økt satsning på avlsrådgivning, gode avlsplaner og mer GS-testing – alt dette gir resultater så her er bare å stå på videre.

SLEKT OG GEOGRAFI

Oksene er oppdrettet hos Storåkran Gård v/Yngve Herigstad, 8804 Sandnessjøen. Da er vi midt i et område som leverer mange embryokalver, men denne er av eget oppdrett. Far til oksene er 12337 NR Bolli-P med morfar er 12161 Idsal-P. Oksene er homozygot kollet og er halvbror til 12543 NR Green-P som blir eliteokse først i desember. Fra fjøset kommenteres at oksene er svært ivrig i sæduttaket, nesten i overkant ivrig, mens selve uttaket er lite, så han er en relativt dårlig sædprodusent så langt.

Mora 791 har 38 i avlsverdi, og var selv homozygot kollet. Kua har en svært god profil på de aller fleste egenskaper. Med lav avlsverdi på jurdybde, var det innertier å inseminere med 12337 Bolli-P. 791 fikk bare en kalv da Yngve Herigstad som oppdretter kunne fortelle at stormelkeren ikke kom i brunst igjen før det ble for seint å inseminere på nytt. Kua ble derfor slaktet. 791 hadde ifølge Yngve et svært godt eksteriør – spesielt fint jur ble påpekt.

EGENSKAPER

Storakran scorer svært godt på mjølk og spesielt kg mjølk. Her er han på et betydelig høyere nivå enn både mor og far. Han har 132 på mjølk og 127 på kg mjølk. Fruktbarheten som var en utfordring på mor selv, men hun har god avlsverdi for denne egenskapen. Storakran scorer mer midt i laget med 105 i avlsverdi på fruktbarhet. Kalvingsegenskapene er svært gode på oksene, og her scorer han godt over midlet av mor og far for flere egenskaper. Når det gjelder jureksteriør har vi en litt spesiell situasjon som slår litt forskjellig ut der mor stiller med 87 i avlsverdi for jurdybde, mens far Bolli scorer dårlig på midtbånd med 89. Storakran er litt under middels for speneplassering foran (96) men akseptable verdier for både midtbånd og jurdybde. Alle disse tre egenskapene er korrelert til hverandre. Holdbarheten på avkommene vil bli bra med Storakran sin avlsverdi på 125 for denne egenskapen.

Planen er å produsere både Spermvital og REDX på denne oksene. Utviklinga på mengde og kvalitet vil avgjøre om vi lykkes med REDX-produksjonen på Storakran. Vi krysser fingrene får at vi får til det. Oksene er foreløpig ikke selektert for det internasjonale markedet.

Smått til nytte

SIKORI KAN KUTTE METANUTSLIPPET FRA KYR

Et PhD-studie fra Wageningen Universitet i Nederland har sammenlignet metanutslipp fra kyr føret med sikori (*Cichorium intybus*) kontra raigras. Kyne som fikk sikori, hadde et totalt metanutslipp som var 26 prosent lavere enn raigrasgruppa, mens melkeytelsen (EKM) var lik i begge grupper. Sikoriens dype pælerot gir god tørketoleranse, men planten er lite varig og tåler dårlig overbeiting.

Kilde: Mælkeproducenten nr. 4, august 2026, Landsforeningen af Danske Mælkeproducenter.

DYRSKU'N 2026
BESØK OSS PÅ
STAND C206

DRØV - kraftfôr til melkeku Mer ut av grovfôret

DRØV gir grunnlaget for lønnsom melkeproduksjon gjennom høy fôrutnyttelse, god dyrehelse og sterke produksjonsresultater.

- 🐾 Levende gjær i utvalgte blandinger
- 🐾 Mineralkilder med høy tilgjengelighet
- 🐾 Utvalgte råvarer for en velfungerende vom
- 🐾 Blandinger tilpasset ulike grovfôrkvaliteter og ytelsesnivåer

Alltid der for deg

Norgesfôr kombinerer kvalitetskraftfôr, lokal kunnskap og rådgivning tett på bonden. Med fagkompetanse, innovasjon og nærhet til landbruket bidrar vi til best mulige resultater.

Besøk oss på Dyrsku'n

Kom innom stand C206 for en fagprat om kraftfôr, grovfôr og løsninger tilpasset din drift.

Alltid der
for deg

Ta kontakt med din lokale forhandler for
rådgivning gjennom hele sesongen.

HAR DU KLAVE får du ku HAR DU GÅRD, har du støl

Familien Aasan i Telemark er en av drøye 700 bønder som holder liv i norske stølstradisjoner. På Kråkeroe-staulen kan du smake på rømmegrøt, smør og ost laget på stedet. Du kan også lære å melke. Hvis du tør.

Tekst og foto:
Marte Østmoe
marte.ostmoe@gmail.com

– Man måste jämföra, sier Lina. Nei, dette er ikke hennes egentlige ord. Sitatet er sakset fra «Mitt liv som hund». Det firebarnsmoren på knappe 40 år egentlig sier er: – Vi måste välja.

Lina er gift med Sondre. Sammen har de gård på Flatdal i Telemark, Vinje kommune. De har fire barn, 13 melkekyr, 8 kviger, 12 kalver og tre griser. En gang hadde de også to hester – en nordsvensk og døla.

Lina som opprinnelig er fra Falköping, mellom Väneren og Vätteren i Sverige, innrømmer det gjerne: – Jeg savner dem. Med hestene kunne de lett passere skoggrensen, ri videre opp på den karakteristiske toppen Dalastaulnuten 1180 meter over havet og få utsikt til Møsvatn og Austfjell i nord og Fyresdal i sør.

Hest er best på maten

– Vi måtte nesten skravere ned litt på dyrene, nå med alle disse barna, nærmest unnskylder Lina og ser nesten litt overrasket ut, som om ungflokken rundt bordet, helt uten antegning, har kommet til av seg selv. Liksom fra intet. I dag er det egenfisket ørret

Hokus pokus. Sondre en slags kloning av vitenskapsmann og bonde, en blanding av professor Baltazar og cowboyen Lucy Luke, – innehar en tilsynelatende stoisk ro, en sterk formidlingskraft og respekt for tradisjoner, natur og kultur, men også ivrige, innovative muskler.

Ord over grind: Journalist Marte Østmoe reiser helst ikke fra Kråkeroe-staulen.

til middag. Guttene Tor, Gustav og Tage, henholdsvis 10, 9 og 5 år, har vært oppe store deler av natta for å fiske. Bare lillesøster Melissa 4, har latt det meste av middagen bli igjen på tallerkenen. Ja, ja, det er ingenting å mase med. Så spiser hun vel mer i morgen. Lina begynner å rydde av, men skotter samtidig bort på mannen Sondre (43): – Er vi ikke egentlig litt sent ute med kveldsstellet?

Ei luke for øl

Den største kua, NRF 96, Charlott, står allerede klar ved grinda. I grunn har hun stått der lenge. De øvrige, noen rene telemarkskyr,

andre en lett kryssning, ligger tålmodige og tygger drøv på setervollen og venter. For min del kan de vente til i morgen. Jeg har vært budeie for 200 melkegeit, i vår var jeg også med under lammingen, en seanse landbruks-tjenester noe feilaktig solgte inn som «vårens vakreste eventyr», men aldri har jeg jobbet med kyr. Må man ikke egentlig, som Lina, ha tunge vekttall fra husdyrvitenskap og avl og genetikk på NMBU, for å håndtere slike svære dyr og være med å melke? Lina trekker seg i en mørk arbeidsdress av merket Flor. Rundt hoftene har hun spent på seg en

Fjøsstell: Lina trives best i fjøset, rett på den andre siden av veggen står mannen Sondre og yster.

Snakk litt med katten: I uthuset bor katten Charlie. Dagens rasjon består av, foruten kattenmat, rester fra menneskenes ørretnmiddag, kraftfôr tilegnet kyr og en liten butt fersk melk.

Kalvedans: De 12 kalvene på stølen får hver morgen og kveld cirka to liter melk hver seg, et sunnere og også billigere alternativ mener Sondre og Lina.

13 til bords: På Kråkerøe-staulen er det 13 melkekyr som selv finner fram til det beste matfatet - eng og kratt.

praktisk fjøskrakk. Med den kan hun i enhver anledning bare sette seg ned og på det viset spare ryggen. Å være melkebonde er trening i seg selv. Du sparer utgiftene til helsestudio, men bevegelsene kan være statiske og repetitive. Det hadde unektelig vært sunt med en daglig økt såkalt stølsyoga. Lina sukker: – Dessverre blir det sjeldent tid. Heldigvis har hun denne lille

krakken. Heldigvis er det også en lite innvendig rute mellom fjøset og meieriet.

Kna, knø og knå

Der inne, rett på den andre siden, står Sondre. Ikledd en kjemikers hvite lagerfrakk er han i full gang med separering av fløte og melk. Av skummamelka skal han yste knåost. Kunsten har han lært av bestemor, hun igjen antagelig fått

oppskriften av sin mor, og fra hennes mor igjen. – Det er slags pultost, forklarer Sondre pedagogisk, men gir seg ikke med det. – Noen mener at ordet «pulta» betyr grøt på latin. I Buskerud kaller man det «trøg» og i Vest-Telemark for «kna» – eller knøst. Navnene er litt ulike, men alle er krydret med karve. Forklaringen på dette er krydderets tilgjengelighet, mener Sondre, – dessuten

De gamle er eldst: På stølen er det fire driftsbygninger. Det eldste er også det minste. Da Sondre var liten kunne de bo opp til sju mennesker her samtidig.

Avstikker: Kråkerøe-staulen er åpent for publikum hver søndag i sesong.

skal den ha en konserverende effekt. Brått blir han avbrudd av at noen banker på vinduet.

Signalet betyr bare en ting. Ikke mange sekundene etter kan Lina, på sin side av kveldsarbeidet, strekke en arm ut etter ei brun flaske. Sondre smiler sjenert: – Joda, det stemmer det, på logoen står det Flatdal meieri, men de siste årene har den delen av driften lagt hit på stulen, og meieriet på Flatdal er omgjort til mikrobryggeri. Heller ikke nå kan Sondre dy seg, han bare må servere den fabelaktige historien

om ølgjæren kveik som på forunderlig vis, lurte seg unna Emil

Christian Hansens idé

om å, på begynnelsen av 1900-tallet, iverksette en storstilt standardisering av norsk øl. Også her Sondre en kløpper med ord, for det er ikke bare ost som har mange geografiske varianter i dette landet. Det samme gjelder «kveik». Noen steder heter den «berm», andre steder «gong».

I bøtter og spann

Det IT-konsulent Sondre egentlig er, men som han sier: – Til slutt

tjente jeg så godt at jeg bare behøvde å jobbe to dager i uka. Ikke bare var han rik. Han kjedet seg også. Enden på visa ble tre nye utdannelsesløp og det helt samtidig. Matvitenskap og agroøkologi tok han på NMBU, kulturhistorie på Universitetet i Oslo, Uio, som rosinen i pølsa, leste han også tradisjonsmatstudie ved Raulandakademiet. Det var på NMBU han traff Lina, som nå banker på nytt. Denne gangen er det ikke øl hun vil ha, men må minne ektemannen om å trekke melkeslangen ut og la den siste melka renne ned i en større beholder som står parkert på meieriets nordende. Her i gården er det nemlig ikke bare menneskene og katten Charlie som drikker upasteurisert melk, kalvene må også få smake. Lina er overbevist: – Fra mars til september gir vi kalvene melk, dette styrker immunforsvaret og gir oss en sterk og frisk besetning.

En drøy time har gått. Ostemasen ystes til dagen etter. Det av melk de ikke selv skal benytte, blir

Seter, stul og staul

2024 ble kom seterkultur, på UNESCOs liste over immateriell kulturarv. Under nasjonalbyggingen på 1800-tallet ble stølene og bud-eiene spesielt, sterke symbol på norsk tradisjon og kultur. De fleste norske gårder kunne sjalte med ei seter, støl eller staul. Nå, gjerne i en periode fra St. Hans 23. juni til Krossmesse 14. september, fikk buskapen tilgang til nytt og næringsrikt beite. På denne tiden kunne vi telle hele 50.000 aktive støler i Norge. I dag er det i underkant av 750 tilbake. Resten er omgjort til hytter, er bendt ned eller er overlatt til de underjordiske, sopp og råte.

MADE IN
NORWAY

Stripespreder

– Rustfritt og mulighet for våtsåing

Slangetrommel

– Flytting og lagring av slange

Doda pumper

– Pumping, røring og lessing

Pumpedeler

– Alt du trenger til doda pumpa

Gjødsellager

– Mer lagerkapasitet til en rimelig pris

Slangeflytter

– Flytt og dra slangen

Behov for mer info eller
veiledning?

Ta kontakt på telefon eller sjekk ut
nettsiden vår www.agromiljo.no

Du kan alltid nå oss på:

51 71 20 20

Hallo i luken: Sondre kan selge smør og knåost rett gjennom vinduet.

Kjerringa med staven: Noor Schmidt er egentlig utdannet fysioterapeut, men har gjennom flere år vært budeie på Gavlesjø og Tuddal. Hun vet hvordan smør skal smake, er stamgjest på Kråkerue og der Kjerringa med Staven nøyser seg med fire merker smør, kjøper Noor ni pakker.

Alt på ett brett: Ferskt brød, hjemmelaget smør, knåost og badevann.

neste morgen hentet av TINE. Den siste kua beveger seg makelig inn i fjøset.

Sondre våkner fra sin egen forelesning:

–Men, oi! Nå holdt vi på å glemme det! Lovte jeg ikke at du skulle få prøve å melke? – Jo, svarer jeg litt forstyrret. Hvorfor kommer han trekkende med dette nå? Nå som vi hadde det så koselig?

Siste man ut

Lina holder fram en pakke blå latekshansker, river opp fire tørk fra en tørkerull og ber meg dyppe to av dem i vann, og tørke av med de andre. Jeg huker meg under kuas mage. Vasker og tørker jur.

– Hold i halen, oppfordrer Lina. – Så trykker du på pila som indikerer at vakuemet starter, deretter bøyer du opp et og ett organ og pass på slik at den ikke suger inn for mye luft. Kua står stille. Her er det jeg som er nybegynner, ikke

hun. Organene festes. Det går bra. Det går bra. Jeg er ikke redd. Selv ved siden av en diger ku med horn, er jeg ikke redd. Men nå er det som om Lina har hørt tankene mine: – Våre kyr er nok mindre enn de fleste.

Jeg velger meg en støl

Min nyervervede stolthet siver ut med et lite sukk. En tilsvarende lyd kommer ut av melkeorganene og kua er klar og kan slippes hun ut på den andre siden, til eng-

blomster, smylegras, rogn og bjørk, og et fritt liv. Forresten er det ikke bare buskapen som er frie her. – Vi stresser ikke, presiserer Lina. Sammenlignet med andre har familier er det kanskje ikke like fett. Til gjengjeld har de hverandre, en gård, et bryggeri, et meieri og en støl. Det er nå Lina sier den setningen som jeg, med min selektive hørsel tok feil av. – Man måste jämföra. Det hun i virkeligheten sier er minst like klokt: – Man måste välja.

Jord og jern

Kråkerue-stulen ligger ved Møsstrand 900 meter over havet, nord i Seljord kommune.

Arkeologiske funn kan fortelle at det er drevet jordbruk og etter hvert også jernutvinning på stedet, 2000 år tilbake i tid. Det er jernutvinningen som er bakgrunnen for stedets navn. Prefikset «kråke» har altså ikke noe med den grå og svarte fuglen å gjøre, men er, i likhet med begrepet «krake», en betegnelse på jernslag og indikerer at bøndene som bodde her også tilvirket jern, også kalt «kullbonde».

<https://ostelandet.no/krakerue-staulen-og-flatdal-meieri/>

”Vi pleide å bytte melkefilter tre ganger om dagen. **Nå rengjør vi det automatiske melkefilteret en gang annenhver uke**”

Andreas Rasmussen, Hasmarkgård

Automatisk melkefilter – én ting mindre å tenke på

Det automatiske melkefilteret til Lely Astronaut A5 Next er det neste steget innen robotmelking. Det filtrerer melken skånsomt gjennom en membran i rustfritt stål og eliminerer rutinen med å bytte filter tre ganger om dagen. Nå trenger du bare å rengjøre én gang annenhver uke.

Systemet registrerer når det må spyles og gjør det automatisk. Ingen filtre. Ingen rengjøringsprodukter. Bare to knapper.

Det er sikkert, enkelt og praktisk – og krever mindre arbeid.

Morgendagens landbruk er noe, du velger

TRYGG HJEMTUR FRA UTMARKA: **SLIK BRUKER DU STOR- FEETS NATURLIGE ATFERD I SANKEARBEIDET**

Høsten er tiden for å hente storfeet hjem fra utmarka. Sanking er en viktig og ofte trivelig oppgave, men den innebærer også risiko. Mange dyr har vært flere måneder på beite med begrenset kontakt med mennesker, og noen blir betydelig skyere enn da de ble sluppet ut.

Linn Thorud
Avdelingsleder/
Fagleder/Rådgiver NLR
linn.thorud@nlr.no

God planlegging, godt samarbeid og kunnskap om storfeets naturlige atferd er derfor avgjørende for å få både folk og fe trygt hjem.

Sankearbeidet starter om sommeren

Sanking begynner egentlig lenge før høsten kommer. Regelmessig tilsyn og kontakt med dyrene gjennom beitesesongen gjør ofte inn-

samlingen enklere. Dyr som jevnlig ser mennesker og opplever rolige møter, blir gjerne lettere å håndtere enn dyr som knapt har hatt kontakt med folk siden beiteslipp.

Mange bruker kraftfôr som lokkemiddel. Det kan være effektivt, men krever samtidig oppmerksomhet på sikkerheten. Dyr som forbinder bøtta med fôr kan komme løpende i stor fart, og en

flokk tunge dyr på vei mot samme punkt kan utgjøre en risiko for den som står i veien.

Noen produsenter bruker også saltsteiner eller mineraltilskudd strategisk for å holde dyrene i bestemte områder. Salt eller fôr i eller ved sankekvea gjennom sommeren gjør at dyrene blir kjent med området og lettere lar seg samle der når høsten kommer.

« Snakk rolig, unngå unødvendig roping og gi dyrene tid til å reagere »»

Balansepunktet styrer retningen

Storfeets balansepunkt ligger omtrent ved skulderen. Beveger du deg bak skulderen, vil dyret normalt gå framover. Beveger du deg foran skulderen, vil dyret bremse eller snu.

Kunnskap om fluktsone og balansepunkt gjør det mulig å flytte dyr rolig og effektivt. Mange erfarne sankere bruker disse prinsippene nærmest intuitivt, selv om de kanskje ikke kjenner faguttrykkene.

Erfering må deles

Utfordringen oppstår ofte når nye personer skal være med på sankingen. Familie, naboer eller andre hjelpere har ikke nødvendigvis erfaring med storfe og kan ubevisst plassere seg slik at dyrene stopper, splitter flokken eller blir stresset.

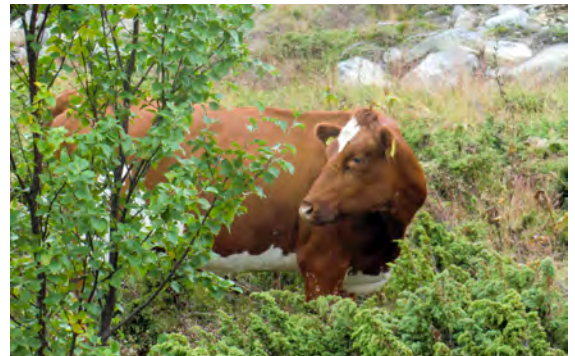

Foto: Arkiv

Foto: Liv Oddrun Maurstad

gere. God dyrevelferd handler ikke bare om omsorg for dyrene. Det er også et viktig sikkerhetstiltak for alle som arbeider med dem.

Forstå fluktsonen

Et viktig begrep ved all håndtering av storfe er fluktsonen. Dette er dyrets personlige område. Når vi beveger oss inn i fluktsonen, vil dyret forsøke å øke avstanden til oss.

Jo tammere dyret er, desto mindre er fluktsonen. Dyr som har gått lenge i utmark kan ha en betydelig større fluktsone. Stressede dyr får også større fluktsone og blir mindre forutsigbare.

Ved å arbeide rolig i ytterkanten av fluktsonen kan vi påvirke dyrenes bevegelser uten å stresse dem unødig.

Derfor er det viktig å bruke litt tid på å informere alle som deltar. Hvem skal gå hvor? Hvilken retning skal dyrene bevege seg? Hvor bør man ikke stå? En kort gjennomgang før arbeidet starter kan forebygge både frustrasjon og ulykker.

Dyrevelferd og sikkerhet går hånd i hånd

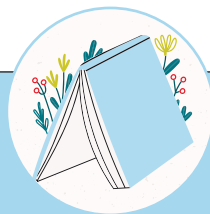
Rolige dyr er tryggere dyr. Storfe som opplever forutsigbar håndtering og lite stress, er lettere å flytte og mindre tilbøyelige til å gjøre brå og uventede bevegelser.

Snakk rolig, unngå unødvendig roping og gi dyrene tid til å rea-

Fem råd for trygg sanking

- Ha en plan og avklar roller før dere starter.
- Sørg for regelmessig kontakt med dyrene gjennom sommeren.
- Bruk kunnskap om fluktsone og balansepunkt.
- Vær oppmerksom på risikoen når dyr lokkes med kraftfôr.
- Bruk saltsteiner eller sankekvea aktivt gjennom beitesesongen.

Godt sankearbeid handler om mer enn å få dyrene hjem. Når vi bruker kunnskap om storfeets naturlige atferd, blir arbeidet både tryggere, roligere og bedre for dyrene. Sikkerhet og dyrevelferd går rett og slett hånd i hånd.

Bokanmeldelse

TITTEL: Håndbok om mentaliteten til kyr

FORFATTER: Bergsveinn Birgisson

ORIGINALSPRÅK: Islandsk

OVERSETTER: Margunn Rauset

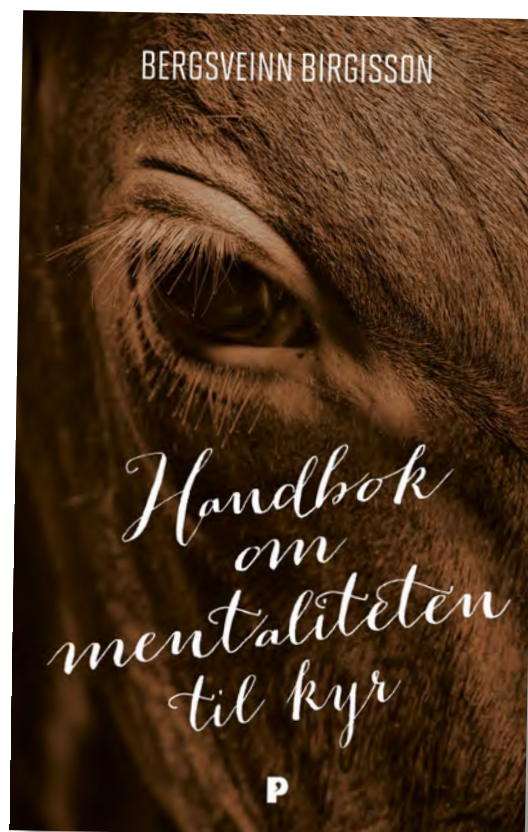
UTGIVELSEÅR: 2025

FORLAG: Pelikanen

BOKANMELDER: Marte Østmoe

Ei ku kan brukes som et barometer på hvordan det står til ellers i samfunnet. Et eksempel er hvordan Norge har skiftet ut de gamle nasjonale storferasene med mye større kyr, såkalt norsk rødt fe (forkorta NRF). Skal vi trekke tidslinjer gjennom hele verdens kulturhistorien, kan vi videre, strengt tatt, bruke kuas artsnavn som markør i stedet for årstall. Dette mener i alle fall Gjest. Han er Bergsveinn Birgissons, hovedkarakter i boka «Håndbok om mentaliteten til kyr». Av yrke er Gjest doktor i kulturvitenskap, noe som han her, i hjemme på Island, bittært får erfare ikke er et yrke likevel. Knappt nok en tittel. Uten at vi som lesere får kjennskap til forhistorien, har Gjest trukket med seg den lille familien sin, kjæresten Cathrine og deres felles datter Sara, hit til Sagaøya hvor han tross alt hører hjemme. Mye tyder imidlertid på at de tidligere har bodd mer sentralt. Kjæresten trives ikke og Sara lærer seg ikke pappas språk. Gjest har nå et ekstra ansvar for at familien har det bra. Men hvordan? Han trives jo ikke selv en gang. Spesielt utilpass er han når de besøker hans foreldrene. I tillegg er han arbeidsledig. Endelig, via det Islandske NAV, på oppdrag av Islandsk Bondelag, gis Gjest jobben med å skrive et manus til en dokumentarfilm. Visjonen er klar: Hensikten med produksjonen er å forhindre import, og bevare landets originale ku. Så langt alt vel. I og med dette oppdraget kan håpe at også forholdene på hjemmebane vil gå seg til.

«Håndbok om mentaliteten til kyr», er helt klart en roman, men klører krimlitteraturen lett på ryggen, samtidig lener teksten seg mot bøkene i hylla for sakprosa og faglitteratur og er pedagogisk satt opp, delt inn i tre bolker: Juret, kua og fjøsen. I likhet med den Islandske sagaen drives historien fram av en allvitende fortellerstemme, og som om Gjest sine teorier ikke var burleske nok var før, er det mye som tyder på at fortelleren nettopp er ei ku. Historien presenteres kronologisk, men avbrytes med en stemme

liksom fra sidelinjen, eller fortiden. Disse kapitlene er skrevet i brevform og ført i penn på 70-tallet, av en kvinne viss navn er Kristin. Hun signerer gjerne med «Din for alltid». Teknisk sett er sidefortellingen markert med kursiv og har også en helt annen stil og stemning. Hvorfor velger forfatteren dette grepet? Ikke før rundt midten av romanen antydes et svar.

Verken når det gjelder handling, symbolikk eller språk, undervurderer Birgisson leseren sin. Det islandske språket, og da spesielt stedsnavn, er ofte sammensatt av

«Håndbok om mentaliteten til kyr», er helt klart en roman, men klorer krimlitteraturen lett på ryggen, samtidig lener teksten seg mot bøkene i hylla for sakprosa og faglitteratur og er pedagogisk satt opp. »

mange små ord der resultatet gjerne blir geografisk presist og typografisk beskrivende. For noen år siden var det eksempelvis vulkanutbrudd på Eyje-fjallajökull. Eyja betyr øy, fjalla er fjell og jökull er det islandske ordet for isbre. Den islandske forfatteren tar denne språktradisjonen enda ett hakk lenger. Skulle leseren har lesevaner eller tilbøyelighet for dysleksi, tar Birgisson på ingen måte hensyn for dette. I stedet konstruerer han stadig såkalte nyord så lange og intrikate at de går til midten av boksiden. Typiske eksempler er: regnskogroastbiff, glitter-manipulasjon, jacuzihummerslafsing og enda lenger; etterbarberingsvann-luktende-silkesjortepsykiateren.

Hvordan det går med stakkars Gjest skal ikke røpes her. For den som har erfaring med langtidsarbeidsledighet kjenner seg sikkert igjen i gleden over å endelig få en jobb, samt ønske om å utføre denne så overbevisende fantastisk som over hode mulig. Gjest er på ingen måte noen dumming. Tvert imot. Er han ikke egentlig ekstremt overkvalifisert? Ku-prosjektet utnyttes nå til fulle. Endelig får han muligheten til å sparke og kritisere den kapitalistiske samfunnsutviklingen – en verden der han, som navnet tilsier, føler seg fremmedgjort og nettopp er Gjest.

Her er det fristende å tenke at Bergsveinn Birgisson og Gjest smelter sammen. Der Gjest bruker kua som symbol, bruker forfatteren Gjest som talerør og kan frilynt gjøre narr av både høytsvevende akademika og bondsk konservatisme. Og kanskje er de ikke helt på jordet likevel, verken Bergsveinn eller Gjest? Dypest sett er det ganske sikkert en sammenheng mellom industrialisme, materialisme, genmanipulasjon, arvesynd, angst, arbeidsledighet, kjærlighet, hat, mennesker og kyr.

Smått til nytte

3D-TEKNIKK AVSLØRER HVORDAN KYR REISER SEG

Ny forskning fra Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) har brukt 3D-poseestimering og kunstig intelligens – en teknologi opprinnelig utviklet for å analysere idrettsutøveres bevegelser – til å studere i detalj hvordan melkekyr reiser seg. Ei ku reiser seg 10–15 ganger i døgnet og bruker hodet til å skape en vektstangeeffekt som løfter bakparten, men bevegelsene skjer raskt og er vanskelige å bedømme med det blotte øye. Ved å registrere kroppspunkter som tredimensjonale modeller kunne forskerne automatisk måle bevegelsenes start, slutt og varighet, med god overensstemmelse med manuelle vurderinger. Forsøket viste at kyr gjorde lengre og rakere hodebevegelser i liggebåser med fleksible båselementer enn med metallbøyler, og at kyr med opprinnelig begrensede bevegelser forbedret seg mest.

Kilde: www.husdjur.se

Liggematter

Vi har stort utvalg av fleksible gummimatter til bås- og løsdriiftsfjøs. Lagerførte liggematter fra Animat og Kraiburg. Spesialmatter på bestilling.

Plastplater

- Stort utvalg i plastplater
- Filmbelagt kryssfinér
- Brannklassifiserte fibersementplater

Vi hjelper deg med veggplater, om det er til vaktrommet, verkstedet, melkerommet eller i direkte kontakt med dyr. Vi har også næringsmiddelgodkjente plater til produksjonslokaler.

Sørboen Bygg & Landbruk
3570 Ål
Tel: 97562268 / 97682955
Mail: post@sorboen.com
www.sorboen.com

SØRBØEN
BYGG & LANDBRUK

agrovisjon

Optimal innredning til storfe

LIGGEBÅS

2 delt vannmadrass

Utviklet for å gi optimale forhold for både bonde og ku.

Den 2 delte vannmadrassen har en avrundet form som lar kua "flyte på vannet", reduserer trykkpunkt og hårløse eller hovne haser, gir ekstra komfort når kua legger seg ned, er hygienisk og tørr.

- Egnet for alle typer frittstående båsiller

LIGGEBÅS

Fitbox

Å være i god form er viktig, også for kua. Fitbox er et fleksibelt båsille laget av slanke glassfiber stenger, er vennligere for kua og bidrar til et lengre produktivt liv. Bonden som velger Fitbox, vil få bedre oversikt i fjøset og merke at dyrene får mer plass i båsen og bedre komfort.

FORFRONT / FANGFRONT

Fangfront

Highline-sikkerhetsforingsfront gjør mye mer enn bare å gi tilgang til grovfor. Fangfronten gir større bevegelsesfrihet for kua og sikrer fred og ro under foring. Det er lagt stor vekt på dyr og menneskers sikkerhet, driftskomfort og effektivt arbeid.

- Mulighet for individuell tilpasning

Se mer på vår
Facebook side

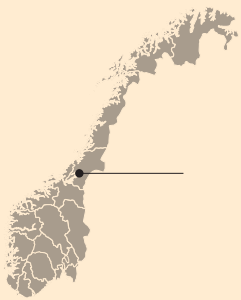
spinder

Dealer

+47 900 45 775

Finnøyvegen 296

www.gladq.no

Mellom-Eggen i Levanger kommune i Trøndelag

- Ann-Margot Nørholm
- Økologisk melk, kjøtt og kornproduksjon
- Levert 320 000 liter i 25 (leverings% 90)
- 600 da (derav 300 da eid)
- Kjøttproduksjon på kalv til egen gårdsbutikk
- 65 årskyr
- 7500 kg EKM
- 0 kalver tapt i 25

LIVET KAN VÆRE LANGT NOK TIL FLERE KARRIERER

Solveig Goplen
solveig.goplen@tine.no
Tekst og foto

Trygg, skikkelig mat med god dyrevelferd er bærebjelken på Mellom-Eggen.

Ann-Margot trives aller best blant dyra. Beiteområdet er organisert slik at kyrne tidlig på sommeren får 50 da, etter hvert økes arealet til 100 da og på slutten av beitesesongen økes arealet til 150 da. Ann-Margot leter etter ei frøblanding som kan tåle et slikt regime med veksling mellom slått og beite. Hundegras, flerårig raigras og kvitkløver er arter hun vurderer å ta med.

Jeg møter Ann- Margot Nørholm og gårdshunden Bonnie. Langs gårdsvegen, fjøsstellet er unnagjort. Gården ligger i et vakkert og produktivt jordbruksområde i Levanger med bugnende kornåkere, frodige engarealer og beiteområder. Ett spisskammer full av forventning om at hyllene om kort tid kan fylles med nærprodusert mat. Inne i stua med utsikt over landskapet flyter praten lett, Ann- Margot forteller om et privilegium/plikt/ mulighet med odel på denne gården. Hun er født i 64 og broren er født i 65, og på den måten ble de berørt av endring i odelsloven. Faren, en bonde som tenkte annerledes som tidlig la om gården til økologisk og valgte jersey som rase. Da faren overtok i 1973 bygde han raskt ut til 40 melkekyr på bås. Han importerte jerseykyr fra Danmark på 80-tallet. Han hadde tro på jersey, selv om det den gang var trekk for høyt

« Et privilegium/plikt/mulighet med odel »

fettinnhold. Senere, i 2007, ble det bygget egen liggebåsavdeling og satt inn melkerobot. Båsfjøset ble bygd om til fôringsplass for kyrne på ene siden av fôrbrettet og kalver/kviger til rekruttering på den andre siden.

Signaliserte overtakelse av gården

Ann-Margot hadde passert 50, hun var utdannet sosialantropolog og hadde gjennom sin karriere hatt mange spennende jobber utenlands gjennom bla UDI og UD. Hun flyttet fra gården som 16 åring og valgte et urbant liv, gjerne i byer som «aldri sover». Så var det dette privilegiet da, muligheten til å bli bonde som lå i bakhodet. Hun signaliserte for sin far at hun ville ta over, men trengte tid til å skaffe

seg kompetanse. Hun fulgte i faren fotspor, valgte agronomutdanning på Natur videregående på Lindeberg i Oslo... (Tidligere Vinterlandbruksskolen).

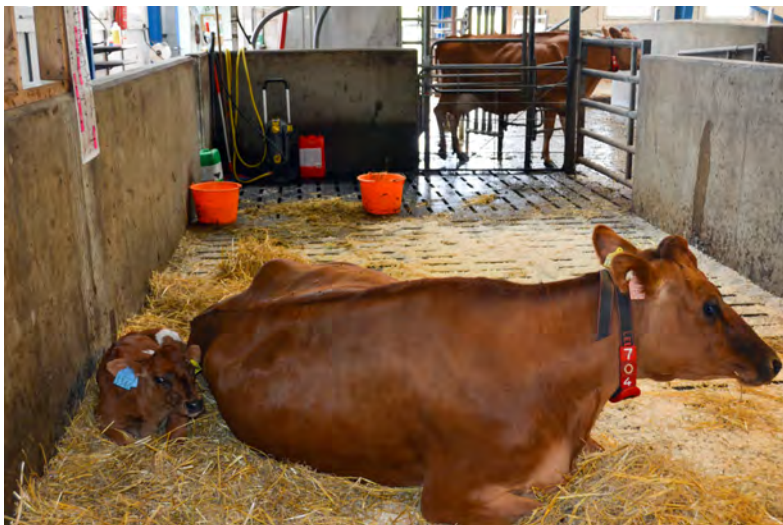
Fra bonde til driftsleder

Da Ann- Margot tok over drifta i 2018 fikk hun svært god hjelp av sin far. – Dette ordner vi sjøl, var slagordet. For Ann- Margot som var vant til å ringe etter rørlegger, elektriker osv. var dette svært uvant og langt utenfor kompetanseområdet. Hun konsentrerte seg om å bli god i fjøset, der kalvehelse og dyrevelferd ble høyt prioritert. Det ga gode resultater. Friske kalver og friske kyr vokser og melker godt. Det økte sjøtilliten.

Sammen med faren var hun med på «markvandring» på egen

Mellom-Eggen en gård drives økologisk og dagens eier Ann Margot Nørholm kjenner på en stolthet over å mestre økologisk drift.

Kalvene går sammen med mor minst en uke før de føres med smukkbarer etter appetitt. Kyrne eter i «det gamle båsfjøset» mens liggebåser/ melkerobot og kontor er plassert i løsdriфта som ble bygd i 2007.

gård, der hun lærte om hva som er viktig for å få ei produktiv økoeng, de studerte kløverrøtter, hun ble kjent med ugraskampen og viktigheten av etablering av ny eng. Ja, faren var en god mentor og utrolig trygg og god å ha på gården, han løste alt. Etter hvert da faren ble mindre delaktig valgte Ann -Margot å utvikle seg i rollen som driftsleder. Produksjonsomfanget var så stort at hun var avhengig av leid hjelp.

Omfattende produksjon av økologisk melk og kjøtt

Ann- Margot bestemte seg for å redusere kutallet litt og solgte rett

og slett unna noe kvote. Hun så nytten av å tilpasse produksjonen til fjøset. Det ville gi henne muligheter til å bygge opp et lite gård-utsalg som nå er realisert. Her omsetter hun egg og eget kalvekjøtt. Hun konsentrerte seg om å bli en god og trygg arbeidsgiver som arbeidsfolk ville være hos og entreprenører ville kjøre for. Det viste seg å være et godt valg, teamet på gården fungerer godt.

- Jeg er mye sammen med dyra, sier Ann- Margot. I det ligger det at hun legger opp arbeidet etter det dyra signaliserer, det handler om «høy standard» på stellfakto-

ren. Rene liggebåser, nytt friskt fôr, kalver som får all den melka de vil ha, god plass og tilgang på store beiteområder. Ann- Margot forteller at hun kan være så sliten som bare det, men hun hopper aldri over kveldsrunden. Det å komme ut på kveldsrunden, sjekke at alt er som det skal gir nærhet til dyra, døgnets rytme og ro før leggetid.

Beiting er en viktig del av driфта, der Ann- Margot forteller at hun er så heldig med arronderinga på gården. I tillegg til at hun bruker beiteområder på andre gårder som driver planteproduksjon. Gruppe-

ring av ungdyr som skal beite på de ulike beiteene krever mye planlegging og logistikk. Beiteslipp er gjerne tidlig i mai, men gåseflokkene er en utfordring fordi de har sine beiteområder her før de drar videre til Lofoten ca. 17. mai.

NLR og Tine

Ann- Margot er i gang med å øke egen innsikt i korn og grovfôrproduksjon på gården. Gjennom økologisk erfaringsgruppe i regi NLR og Tine sitt Grovfôrprogram ønsker hun å styrke denne delen av gårdsdrifta. Drømmen er at det skal bli så enkelt at entreprenører kan registrere direkte i skifteløsningen, men da må nok hun som oppdragsgiver være mer tydelig og ikke minst trygg på verktøyet. Der er hun ikke enda. Likevel, Mellom-Eggen er virkelig et case som kan ha stor nytte av verktøyene.

Hjertesukk fra Ann- Margot

Ute på kubeitet tar Ann-Margot opp smarttelefonen og viser nytteverdien av at hun er direkte inne på datasystemet til roboten, Horizon Eana 360 og at opplysningene om hver enkelt ku ligger så

«< sjekke at alt er som det skal gir nærhet til dyra, døgnets rytme og ro før leggetid >>

lett tilgjengelig. Derimot er hun slett ikke fornøyd med overgangen fra Kukontrollen til Eana 360. Selv om hun selv har vært med å utvikle dataprogrammer og vet at de må brukes for å avdekke feil og mangler så var Eana 360 alt for uferdig til å slippe til over 6000 gårder. I tillegg så opplever Ann-Margot at hun alltid har fått god hjelp, men nå er også de som skal hjelpe under opplæring.

På tunet står ferdigpressa bunter med landbruksplast, her har det og blitt endringer. Slik hun oppfattet det så skulle Felleskjøpet hente på gården dersom hun kjøpte plastpresse og meldte inn via « Min gård», men nå har Felleskjøpet en avtale med Norsirk om henting, og da kun en gang i løpet av sommerhalvåret. Logistikken rundet resirkulering av landbruksplast har absolutt forbedringspotensiale.

Og driftsmidler til økologisk produksjon viser det seg at har vært svært krevende i år, FK sliter virkelig med levering.

- Jeg blir så oppgitt over at jeg planlegger, bestiller og gjør min del av jobben, så blir det endringer, jeg får ikke det jeg har bestilt, må purre opp osv.

Framtida på Mellom-Eggen

Ann- Margot planlegger for at hun skal drifte denne gården i 10 år til, det er framtidsperspektivet. Derfor har hun i år investert i en flunkende ny robot. I ungdyravdelinga oppgraderes liggeplattene og ved utgangen til beiteområdene er det støpt plattning for bedre renhold. I tillegg er gårdbutikken åpnet. Så 2026 er absolutt et år der gården videreutvikles. I tillegg har entreprenør tatt i bruk flunkende nytt utstyr for gjødselspredning, noe som Ann- Margot er sikker på vil ha betydning for jordhelse fordi det blir mindre jordpakking.

Produsert i
Hardanger

Optima pH 4 – for deg, dyra og miljøet

Unik kombinasjon av eddik og fleire organiske syrer

Til folk

Hudvask og hudpleie til folk og dyr

pH4 førebygger hudplager og bevarer den gode bakteriefloraen.

Til dyr

Kan brukast i mjølkerobot!

Reinhald i heim og næring

Lav pH gjer «livet surt» for problembakteriane og legg til rette for dei gode bakteriane i heile miljøet.

Reinhald

Du såg oss kanskje på Agrisjå 2026?

Optima Produkter AS
5600 Norheimsund, Tlf. 56 56 46 10

Sjå heile Optima-sortimentet til dyr, folk og reinhald på heimesida vår! Scan gjerne QR-koden for meir info.

www.optima-ph.no

Formel™

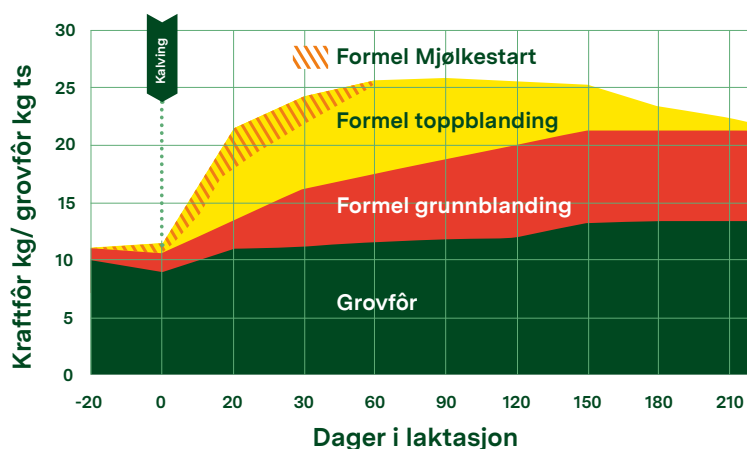
Nyhet

Nytt startfôr til overgangsfôring for høg mjølkeproduksjon

Vi lanserer Formel Mjølkestart

- Proteinrikt startkraftfôr utviklet for overgangsperioden
- Støtter lever og energiomsetning
- Riktig balanse av viktige aminosyrer
- Levende gjær – bidrar til bedre vommiljø og fiberfordøyelighet

Kontakt din lokale salgs- og fagkonsulent for forrådgivning.

Felleskjøpet

Ta vare på jorda, dyra og framtida

Felleskjøpet Agri: Tlf.: 72 50 50 50 bonde.felleskjopet.no
Felleskjøpet Rogaland Agder: Tlf.: 99 43 06 40 bedrift.bondekompaniet.no

KRONIKK

Å EIE AVL

Du som holder dette bladet i hånda, er mest sannsynlig medlem i Geno, og dermed en av eierne av samvirket vårt. Har du tenkt på hva det innebærer?

Elisabeth Gjems

Geno er landets ledende aktør innen storfeavl, med utvikling av mjølkekua NRF, nå Norsk Rød – Norwegian Red (NR) – som kjernevirksomhet. Gjennom den 90-årige historien har norske mjølkeprodusenter styrt organisasjonen og kua i den retningen som vi har ønsket. Det betyr at vi i dag har en egen norsk kurase med et bredt spekter av egenskaper som strekker seg fra mjølkeytelse via helse og fruktbarhet til lynne. De nyeste egenskapene vi legger inn i avlsmålet er fôrutnyttelse og metanefektivitet, noe som vil gjøre klimakua enda mer aktuell for framtida. Den røde tråden i arbeidet er at vi ønsker ei ku som fungerer best mulig i våre fjøs og på beite, og dermed gir best mulig økonomi for bonden.

Norsk Rød – Norwegian Red – har sin berettigelse i å være den beste kua for bønder i Norge. Nå og i framtida.

Genos formålsparagraf lyder:

Geno sitt formål er å arbeide for bærekraftig utvikling av storfe og landets storfehold. Geno sin kjernevirksomhet er avlsarbeid og utvikling av NRF-populasjonen, samt å tilby inseminering og tjenester i tilknytning til dette.

I tillegg skal Geno drive med forskning, utvikling og formidling innen Geno sine kjerneområder. Geno skal også tilby avlsmateriale av andre raser.

Geno kan delta i eller drive virksomheter som har en naturlig forretningsmessig forbindelse med foretakets kjernevirksomheter, og som fremmer Geno sitt formål.

Alle storfeprodusenter kan være medlemmer, og dermed eiere av Geno. Samtidig er altså Norsk Rød kjernevirksomheten, og medlemmene er forpliktet til å gi opplysninger om besetningen og delta i de registreringer Geno ber om. Videre har medlemmene en plikt til å bidra i organisasjonen som tillitsvalgt.

Elisabeth Gjems, nestleder i Geno.

Bærekraft er et sentralt begrep i formålsparagrafen vår. En definisjon av bærekraftig utvikling er en utvikling som tilfredsstiller behovene til menneskene som lever nå, uten å ødelegge fremtidige generasjoners muligheter til å tilfredsstille sine behov (kilde: SNL). Å utvikle et bærekraftig storfe og storfehold betyr at både kua og storfeholdet skal holde økonomisk, økologisk og sosialt over tid.

Hvordan rigger vi eierorganisasjonen vår for framtida, slik at Geno drives etter eiernes behov? Hvordan styrker vi lokal forankring, medlemskontakt og eierengasjement?

Årsmøtet i Geno vedtok i mars at vi skal utarbeide en ny medlemsorganisasjon i to ledd. I dagens tre-

leddete organisasjon har vi Geno-kontakter som sitter i AU i produsentlagene til Tine, årsmøtorepresentanter og styret. I etterkant av vedtaket har styret oppnevnt et utvalg som skal videreutvikle eierorganisasjonen uten Geno-kontakter, men med eiertillitsvalgte som også representerer lokalplanet. Mjølkeprodusenter som leverer til andre meierier og storfeprodusenter som driver spesialisert kjøttproduksjon skal også være representert. Disse gruppene har i dag årsmøtorepresentant/vara fra de to produsentlagene til Q og fra Tyr.

I dag er Tine vår eierorganisasjon på lokalplanet. De er det eneste meieriselskapet som dekker hele landet, og er samvirkeeid som Geno. Det er rasjonelt å ha felles eierorganisasjon, samtidig som Geno ikke alltid framstår like tydelig som selvstendig organisasjon for alle eierne. Det er viktig for at Geno skal nå sine mål at vi når fram til bønder utover i hele landet med det siste innen avl.

Sentralt i Genos strategi er å finne en måte å finansiere et kraftfullt avlsarbeid for Norsk Rød inn i framtida. Det norske markedet for storfesemin har falt etter hvert som ytelsen på kua har økt. Vi har også hatt en reduksjon i forbruk av meieriprodukter og ser noe av det samme innen storfekjøtt, sjøl om pilene heldigvis ikke peker entydig nedover i dag. Siden 2000 har det vært en klar strategi å lykkes med lønnsomt internasjonalt salg. Dette er ikke noe som kommer av seg sjøl, her er det helt naturlig at det blir både prøving og feiling underveis. Parallelt har Geno drevet intens utvikling med overgang til genomisk seleksjon (og en voldsom avlsframgang) og etablert produksjon av kjønnsseparert sæd og embryo på egen kjøll. Innovasjonen SpermVital har også blitt en kommersiell suksess de siste åra, og Geno kan vise

til flere eksempler på at vi gjennom å stille med tålmodig kapital til innovasjon skaper store verdier for eierne. Vi har mye å være stolte av!

Vi må ha fokus på å få til det internasjonale salget i åra framover. Vi ser at Norsk Rød med sitt spekter av egenskaper har mye å by på for internasjonale kunder samtidig som innavl blir en økende problemstilling for konkurrerende raser. Andelen kollede individer har stor økning i NR, noe som er svært attraktivt. Vi er det eneste avlsselskapet som har rendyrket fokus på en rød melkerase. Det ligger til rette for at vi kan oppnå suksess. Geno trenger aktive eiere som bidrar til at strategien lykkes.

Hva så med de andre storferasene? Hvorfor bry seg om Geno når det er så stort fokus på NRF? Uten Geno ville det vært vanskelig å drive innenlandsk avl på andre storferaser. Det være seg kjøttferaser eller de gamle norske kurasene.

Derfor er det viktig for alle at vi opprettholder Norsk Rød med renrasebesetninger her i Norge, siden hele landet er avlspopulasjon. Kua må fylle behovene til den norske bonden, slik får vi den oppslutningen som trengs. Bønder som er bevisste på hva NR-avlens betyr og har en entusiasme for prosjektet bidrar godt til fellesskapet. Den norske bonden eier den norske røde kua, og skal profitere på at den utvikles for framtida.

Mange veivalg er gjort for å komme dit vi er med NR – Norsk Rød – i dag. Målet må være å ha ei ku som er høyden økonomisk, økologisk og sosialt også 90 år fram i tid. God eierstyring og entusiastiske storfebønder i Norge spiller en viktig rolle for at vi skal komme dit.

Smått til nytte

DANSKE MELKEBØNDER I OPPRØR MOT TVUNGEN BOVAER-BRUK

Landsforeningen af Danske Mælkeproducenter (LDM) reagerer kraftig på at danske myndigheter opprettholder påbudet om å bruke det metanreducerende fôrløslingsstoffet Bovaer, til tross for at EFSA har utsatt sin nye vurdering av stoffet. Ifølge LDM-formann Jørgen Schmidt har flere hundre besetninger med ulike fôrplaner opplevd de samme problemene etter tilsetning av Bovaer, blant annet slappe og syke kyr og akutt fall i melkeytelsen. Foreningen mener ingen skal tvinges til å bruke stoffet dersom det går ut over dyrevelferden, og varsler at saken kan havne i retten.

Kilde: Mælkeproducenten nr. 4, august 2026, Landsforeningen af Danske Mælkeproducenter.

Marit Smistad
marit.smistad@tine.no
Veterinær i Norsk
Melkeråvare, TINE SA

KJENNER DU BESETNINGENS MASTITTPROFIL?

Bak mange årsaker til jurhelse- og melke kvalitetsproblemer finnes det også mange løsninger. Det beste stedet å starte er å bli kjent med besetningens mastittprofil.

Veterinærer og melkebønder kjenner anbefalingen: Ta spenep prøve ved mastittbehandling og før avsing av kyr med høyt celletall. Likevel blir det ofte glemt. Når ei ku har klinisk mastitt er argumentet lett å forstå: «Kua skal jo behandles uansett». Men da mister du den viktigste verdien med prøven, kunnskap om hva som var årsaken. Den største gevinsten ligger nemlig

ikke hos den enkelte kua. Den ligger i eksakt kunnskap om besetningens mastittbakterieprofil.

To enkle tidspunkter for prøvetaking

Anbefalingene er enkle å følge:

- Ta spenep prøve ved mastittbehandling.
- Ta spenep prøve av celletallskyr (>100 000 i geometrisk middel) før avsing.

Mange er flinke til å ta prøver ved avsing. Derimot er det fortsatt få mastittbehandlinger som har et spenep prøvesvar knyttet til seg. Data fra forskningsprosjektet NAMASTE (NMBU) viser at færre enn én av fem mastittbehandlinger hadde en spenep prøve tatt i forbindelse med behandlingen. Fire av fem mastittbehandlinger gjøres uten prøvetaking for å kartlegge årsak.

Bygg mastittprofilen til besetningen din

Hver enkelt prøve gir begrenset informasjon alene. Men når prøvene samles over tid, tegner besetnings mønster seg. Hva heter bakteriene? Hvilke bakterier finnes ved klinisk mastitt, ved høyt celletall og ved avsining?

Svarene over tid forteller hvor tiltakene bør settes inn. Ulike bakterieproblemer krever ulike strategier. Noen problemer handler først og fremst om smitte under melking, andre om miljø og hygiene, mens enkelte situasjoner kan gjøre det aktuelt å diskutere spesielle tiltak som vaksinasjon, speneforsegling, bytte eller introduksjon av spenedesinfeksjon eller endringer i behandlingsopplegget.

Prøvesvarene er bare halve historien

Den virkelige styrken kommer når bakteriefunnene kombineres med

data fra celletallsmålinger og helseregistreringer. Når oppstår mastittene? Er det yngre eller eldre kyr som rammes? Når i laktasjonen stiger celletallene? Er problemet nye infeksjoner eller manglende helbredelse? Slik kan rådgiver, veterinær og produsent gå fra å behandle enkelttilfeller til å jobbe systematisk med forebygging. Målet er ikke flere speneprøver. Målet er bedre jurhelse.

Store tap og stort potensial

God jurhelse er også god økonomi. På landsbasis tapes flere millioner liter melk hvert år fordi melk må holdes tilbake etter mastittbehandling. Hver mastittbehandling er også ekstra arbeid, plunder og heft. I tillegg kommer melken som aldri blir produsert fordi kyr med jurinfeksjoner og høyt celletall yter mindre enn de kunne gjort. Dette utgjør faktisk det største tapet, og dette er skjult.

Vi vet også at rundt 1 000 norske melkebruk har en leveringsprosent under 90. Årsakene varierer, men melkekvantitet og jurhelse spiller ofte en viktig rolle. Etter at Tine Mastittlaboratoriet begynte å analysere tankprøver rutinemessig ser vi at jurhelse relativt ofte er årsak også til høyt bakterietall i tankmelk. Potensialet for mindre melkesvinn er betydelig i mange besetninger.

Bruk besetningens mastittprofil

Derfor er oppfordringen enkel: Ikke se på speneprøven bare som en kontroll av om behandlingen var riktig eller gal. Se på den som en brikke i et større puslespill, hvor celletallsmønstre og behandlingshistorikk utgjør like viktige brikker. Jo flere brikker som legges, desto tydeligere blir bildet av hva som skaper problem i besetningen. Når du ser helheten blir det mye lettere å finne de riktige løsningene.

HVORFOR *akkurat* STRØ

Anne Hege Hunskaar Tajet

Tekst og foto: Veterinær/kursansvarlig i Geno
anne.hege.hunnskaar.tajet@geno.no

Strø er viktig for å holde dyra tørre og reine. Tørt strø hemmer bakterievekst, mens fuktig og rå flis virker motsatt. Som vanlig må vi reise langt tilbake i tid for å finne ut hvorfor vi sier akkurat strø. Den indoeuropeiske språkstammen ster- ble til «struere» til i latin i jernalderen. Det ble brukt om å stable opp, legge i lag og ordne og passer fint med bruken av ordet strø i dag. Samme stamme kan vi kjenne igjen i konstruere, destruere, instruere, struktur og industri! Mens struere var brukt i latin, var det gamle germanske ordet strawjan, og straw kjenner vi fra engelsk dagligtale. Det norske strø er kort og greit og har blitt til ved noen språklige snarveier. Vikingene sa strá om både strø og strå. Strø er viktig – og har en skikkelig lang historie!

Bon appétit!

- MED NORSKE RÅVARER

Claus Morten
Pedersen
claus.morten.
pedersen@geno.no
Tekst og foto

En matspalte der Buskap inspirerer deg til å bruke norske råvarer – med fokus på norsk storfe og norske meieriprodukter.

HOLTEFJELL XO OG VALDRES OST BUFAR MED SØT TOMATKOMPOTT, OLIVENOLJE OG BALSAMICO

Å lage en ostetallerken med norske fastoster (som minner litt om parmesan i smaken) er en enkel og delikat måte å tilby dine gjester smaken av norsk ost. Vi testet Holtefjell XO og Valdres Ost Bufar sammen. Olivenolje, balsamico og søt tomatkompott er helt nydelig som «dipp» til ostene.

Server gjerne med hjemmebakket brød til. Vi brukte norsk knekkebrød. Men landbrød eller baguette vil også være fint å bruke.

Ingredienser:

Holtefjell XO og Valdres Ost Bufar (kan kjøpes i gårdsutsalg og i MENY-butikker)

Søtlig tomatkompott (oppskrift fra Ole Martin Alfsen / Eiker Gård):

1 kg norske modne plomme/klasetomater
200 g sukker
Saften av 1 sitron
50 g fersk ingefær
1 ts hel karve
1 ts malt kardemomme*
1/2 ts malt nellik
1 ts salt
1 ts kvernet sort pepper

Hvorfor ikke servere en ostetallerken med Valdres ost Bufar og Eiker Holtefjell XO med tilbehør som blant annet søt tomatkompott?

Tilbehør:

- God olivenolje
- Kremet balsamico
- Godt brød

Fremgangsmåte

Fjern kvisthull og del tomatene i biter (hver tomat deles i 8 biter). Skrell og finhakk ingefær. Bland alle ingredienser oppi en stålkjele (ikke aluminium). Kokes på lav varme ca. 2 timer. Dette skal bli en tykk, søt, salt, syrlig

kompott med god smak av varme krydder.

Skjær osten i tynne skiver eller terninger og legg på en tallerken eller på en fin trefjøl sammen med tilbehør. Kompotten og olivenoljen/balsamico kan legges opp i små skåler med skje i. Server gjerne sammen godt hjemmebakket brød. Kan serveres varm eller kald.

BYGGRYNSRISOTTO MED SOPP, SPINAT OG NORSK FASTOST

– med sprelske biffstrimler av norsk storfe. 4 personer

Risotto er en italiensk klassiker – men hvorfor ikke lage et festmåltid med norske råvarer? Bytt ut risen med norsk bygg og parmesanen med en norsk fastost i verdensklasse, så har du en kortreist høstfest på tallerkenen. (Og en liten funfact på veien: noen av de italienske parmesanbøndene har faktisk NRF i fjøset!) Buon appetito – eller rettere sagt: vel bekomme!

Byggrynsrisotto

1 dl byggryn (bløtlegges natten før – blir ca. 2 dl)

1 sjalottløk og 1 hvitløkfedd, finhakket

2 ss olivenolje

6 dl kylling- eller grønnsakskraft

2 dl hvitvin

50 g norsk usaltet smør

100 g revet norsk fastost (f.eks. Valdres Ost Bufar, Tine® Østavind eller Eiker Holtefjell XO)

Saften fra ½ sitron, salt og pepper

Fremgangsmåte

Fres løk og hvitløk blankt i olje.

Tilsett byggryn, krydre, og hell på varm kraft og vin. La putre i ca. 20 minutter til det meste er sugd opp. Rør inn smør og ost (spar litt til topping), smak til med sitron, salt og pepper..

Grønnsakene

Stek 150 g champignon, 150 g kantareller og 2 kokte, terningkuttede gulrøtter i smør og olje. Vend inn 200 g spinat mot slutten. Vend det hele inn i risottoen og topp med resten av osten.

Kortreist luksus: Visste du at bygg er kornsorten det dyrkes mest av i Norge? Sunt, smakfullt og en glimrende stand-in for både ris og pasta – her i selskap med norsk sopp, fastost og saftige biffstrimler.

Biffstrimlene (om du vil ha litt ekstra fett)

Krydre to biffer av norsk storfe. Stek 2–3 min på hver side i smør med hvitløk og fersk timian, øs over stekesky. La hvile før du skjærer i tynne strimler.

Norsk eplesider er et forfriskende og matchende valg til fyldig sopp-risotto. Syren og fruktsmaken i

sideren kutter gjennom fedmen fra smør og parmesan, mens dype epletoner matcher soppens jordlige smak.

**Bon appétit – og
god høst
fra Buskap!**

Stine Gregersen While

Senior Spesialrådgiver,
Forskning og Fag i
Norsk melkeråvare,

TINE SA

stine.while@tine.no

Ellen Hassel

Spesialrådgiver
Forskning og Fag i
Norsk melkeråvare,

TINE SA

ellen.hassel@tine.no

Tilmann Hettasch

Spesialrådgiver
Forskning og Fag i
Norsk melkeråvare,

TINE SA

tilmann.hettasch@tine.no

Erik Brodshaug

Spesialrådgiver
Forskning og Fag i
Norsk melkeråvare,

TINE SA

erik.brodshaug@tine.no

Petter Klette

Spesialrådgiver
Forskning og Fag i
Norsk melkeråvare,

TINE SA

petter.klette@tine.no

PROGNOSEPRØVER AV FERSKT STÅENDE GRAS

– ET VERKTØY FOR BEDRE GROVFØR TIL MELKEKYR

Innovasjonsprosjektet UREIST arbeider med å optimalisere fôringen av melkekyr, med mål om å bruke mest mulig grovfôr i kombinasjon med kraftfôr som inneholder færre importerte råvarer. Riktig slåtte-tidspunkt og presis gjødsling er sentrale faktorer for å produsere grovfôr med ønsket kvalitet. Prognoseprøver av ferskt, stående gras før slått er et viktig verktøy i dette arbeidet.

Melkekyr har et høyt behov for energi og protein. Gras som høstes på et tidlig utviklingsstadium og som gjødsles optimalt, har et høyere innhold av energi og protein. I tillegg kan kua ete mer av et slikt

grovfôr enn av grovfôr som høstes på et seinere utviklingsstadium. Dette skyldes at et tidlig høstet grovfôr, enkelt forklart, passerer raskere gjennom fordøyelsessystemet, slik at det blir plass til mer fôr i vomma. Energi- og proteinrikt grovfôr er gunstig i rasjonen til melkekyr fordi dyra kan dekke en større del av energi- og proteinbehovet sitt gjennom grovfôret. Behovet for kraftfôr reduseres, samtidig som det blir mulig å basere kraftfôret i større grad på

norske kornråvarer og redusere bruken av importerte råvarer. Dette er viktig for å utnytte norske fôrressurser best mulig.

Hva er prognoseprøver av ferskt stående gras?

Prognoseprøver tas i perioden før slått og bør gjennomføres fra et par uker før forventet høstetidspunkt og fram til høsting. Prøvene sendes enkelt med melkebil og analyseres raskt for tørrstoff og råprotein ved TINEs grovfôrlabo-

Grasprøver tas fra tre representative steder per skifte og kuttes ved normal stubbehøgde. Graset klippes opp, puttes i olabeger og sendes med melkebil. På bildet er prosjektmedarbeider Tilmann Hettasch i aksjon. Foto: Stine While

Tabell 1: Analyseresultater av førsteslått ved Senter for husdyrforsøk. Fôret skal brukes i forsøk i prosjektet UREIST.

	% Råprotein per kg TS	OMD %
Snitt prognoseprøver fra skifter tatt ved slått (våt NIRS- rask metode)	18,3	N/A
Samleprøve plansilo ved pakking- kjemisk analyse (Kjeldahl-N, tørkede prøver)	17,8	N/A
Samleprøve plansilo ved pakking- tørr NIRS (tørkede prøver)	18,0	80,4

ratorium i Molde. Resultatene gjøres tilgjengelige for melkeproduzenten i Eana Skifte.

Analysene utføres ved hjelp av våt-NIRS (nær-infrarød spektroskopi), en indirekte analysemetode for ferske prøver. Metoden sparer både tid og kostnader fordi prøvene ikke trenger å tørkes før analyse.

Prognoseprøver, kombinert med estimert varmesum i Eana Skifte, kunnskap om engas utvikling og forventet avlingsnivå, gir et godt beslutningsgrunnlag for å oppnå ønsket fôr kvalitet og avlingsmengde. Prøvene gir samtidig verdifull informasjon om effekten av årets gjødsling, som kan brukes til å optimalisere driftsopplegget i framtidige sesonger. Fôranalyser sendt til NorFor FAS viser at råproteininnholdet i førsteslått ofte er noe lavere enn i de senere slåttene. Prognoseprøver kan derfor brukes til å teste litt ulik gjødselstyrke på egne felt, og vurdere om dette kan bidra til jevnere fôr kvalitet gjennom sesongen.

Prognosehøsting av gras til forsøk i UREIST-prosjektet

Andre pinsedag (mandag 25. mai) ble gras som skal brukes i fôringsforsøket i prosjektet høstet. Fôringsforsøket skal gjennomføres ved NMBUs Senter for Husdyrforsøk (SHF). Målet var å produsere et «17-78- grovfôr», altså

et grovfôr med 17 % råprotein per kg tørrstoff og 78 % fordøyelighet av organisk materiale (OMD).

Utviklingen i gras ble fulgt fra to uker før slått og fram til høsting ved hjelp av prognoseprøver tatt på tre steder per skifte. For å vurdere riktig slåttetidspunkt ble prognoseprøvene kombinert med estimert varmesum i Eana Skifte, vurderinger av utviklingen i enga og estimer for avlingsmengde.

Rett etter gras at var lagt i plansilo, ble det tatt prøver som ble sendt til analyse (tørr- NIRS og kjemisk analyse). En oppsummering av resultatene er vist i tabell 1. Proteininnholdet i gras vil reduseres noe gjennom ensileringsprosessen.

Oppsummering

TINE har utviklet en analysemetode og en logistikk for prognoseprøver av ferskt, stående gras. Dette er et nyttig verktøy for å fastsette riktig slåttetidspunkt og dermed oppnå ønsket grovfôr kvalitet. Resultatene kan også brukes til å optimalisere gjødslingsstrategien for kommende slåtter og framtidige sesonger. Metoden er rask, rimelig og enkel å bruke. Sammen med estimert varmesum, oppfølging av utviklingen i enga og estimer for avlingsmengde gir prognoseprøvene et godt grunnlag for å oppnå både ønsket fôr kvalitet og avlingsmengde. Dette er et viktig bidrag

Ved bruk av Yaras avlingsmålingslinjal kan forventet avling estimeres- det er viktig å ha nok fôr! Foto: Ellen Hassel

Ferskt gras som er klippet opp og blandet sendes gjennom våt-NIRS instrumentet for analyse.

Graset til fôringsforsøket ble slått andre. pinsedag (25.mai). Det ble brukt hunder før slått for å redusere risiko for at rådyrkalver ble tatt av slåmaskin. Prosjektleder Stine Vhile og prosjektmedarbeider Ellen Hassel er «tett på». Foto: Ellen Hassel

til økt utnyttelse av norske fôrressurser i melkeproduksjonen.

TINE leder innovasjonsprosjektet UREIST i samarbeid med kraftfôrleverandøren Norgesfôr, landbruksteknologiselskapet Mimiro og forskningspartnerne NMBU og Nofima.

UREIST har fått tildelt offentlig midler gjennom Forskningsmidlene for jordbruk og matindustri (FFL/JA). (Innovasjonsprosjekt i næringslivet, IPN).

Silo legges av 1. slått «17-78» ved Senter for Husdyrforsk. Prøver ble tatt umiddelbart og sendt til analyse (tørr NIRS og kjemisk). Foto: Stine Vhile

Smått til nytte

NORGES FØRSTE SILOMONITOR GIR SANNTIDSKONTROLL

Fjøsssystemer har installert det de omtaler som Norges første silomonitor hos kyllingprodusent Ingeborg Brustad Moe. Sensoren monteres på toppen av kraftfôrsiloen og lar bonden overvåke både fôrbeholdning og kvalitet i sanntid: et 3D-kamera leser nivået i siloen, og innretningen tar samtidig et bilde som gir en indikasjon på status – både volummessig og for å avdekke eventuell fukt og mugg på siloveggen. Informasjonen er tilgjengelig både via PC og en egen app. Monitoren kan brukes på alle typer kraftfôrsiloer, uansett dyreslag.

Kilde: www.fjossystemer.no

Hva er iFMS og hva betyr det for deg som melkeprodusent?

Med iFMS får du proaktiv rådgiving i sanntid. Data fra melkeroboten analyseres av våre rådgivere, slik at du kan optimalisere driften og forebygge tekniske feil, dyrehelseproblemer og fôringsutfordringer. iFMS gjør hverdagen bedre for både bonden og dyra, og gir bedre økonomi.

Håvard Lien Kårjord gir en rask gjennomgang av hva du kan forvente med iFMS. Scan QR-koden og se filmen. Du finner den også på vår nettside og YouTube-kanal.

Scan QR-koden
og snurr film!

Telefon 02634 fjossystemer.no

FJØSSYSTEMER

Bonden og dyrenes førstevalg

Fjøs fra A til Å

Vakre Sleipestøl i Vang i Valdres. Her beiter 16 NRF-kyr i sommer. Dette er et av flere stoppesteder på Tines stølsrute 2291. Foto: Claus Morten Pedersen

DAGBOK FRA LUND GÅRD

Spyr.no og andre sommergleder

Stine Sæterbø Lund
Melkeprodusent
stine_storslett@
hotmail.com
Tekst og foto

Kjære dagbok! Det regner og regner og regner, smått om senn må vi sjekke om vi har byttet geografisk adresse til det våte Vestlandet. Det har ikke kommet enorme mengder samtidig før nå i midten av juli, men det var jammen meg ikke lett å få tatt 1. slått i meldt og umeldt regn hver eneste dag. Spesielt plagsomt på motivasjonen kan det være når en satser på god grovfôrqualität og følger med på antall døgngader for anbefalt slått. Det ble en del våte flate baller, og på en hånd kan jeg nok telle dagene uten bygge-

vær. Samtidig har vi fått enorme mengder fôr, og litt av 2. slått er allerede tatt på de jordene som ble reparert og direktesådd i vår. Det er flere ganger jeg som væroptimist har gått med joggesko for å flytte gjerdet til kyrne, og raskt for konstanter at de slettes ikke er vanntett lengre. Det blir gode dammer på de våte plassene på beite. Spesielt med drikkerekarene og der det er mye kutrafikk må jeg ta i bruk min gode spenst og tådens for å komme over til fast grunn, ja jeg formelig svever over bakken som den middelaldrende kvinnen jeg

er. Yr.no blir sjekket ofte. Selv om jeg heller kaller det «Spyr.no» for tiden.

Siden sommerens vær kanskje har vært heller labert for de som ønsker steikvarme og badetemperatur, har vi hatt det lunt og fint til nå, men særdeles lite insekter. Kleggen har virkelig glemt å møte opp. Det har vært godt vær for kua. Ironisk nok holdt jeg på å slite livet av både meg selv, veterinæren og det lokale apoteket for å få tak i insektsmiddelet Spotinor til beitedyrene før beiteslipp av kviger og sinkyr. En

Melkekyrne får servert beiteblanding til lunsj, kua Rosin med far 12024 er planlagt avsint 30/8, og har melket 11319 kg melk i sin 4 laktasjon.

Melkekyrne på vollen Hestebua.

periode var jeg redd for å gå under navnet «Gnagsåret».

Beitedyr som gleder eieren

Ja, hvordan gikk det da med våre ukuelige og håpløse kyr som skulle til beite og oppføre seg som kyr flest. Rimelig bra vil jeg si. Etter noen dager med lufting i området bak fjøsen ble porten til beiteveien åpnet, og det var den slappesten gjengen med kyr jeg har sett som gikk i rolig gange til beitet. Det var en lettelse og samtidig litt kjedelig. Aldri fornøyd med andre ord, men alle er like hele. Som tross alt er viktigst, og at kua mi Sommer er flink og rolig jente. I disse sensommerdager er det kanskje litt glemt at de minste kvigene i utmarka lekte limbo med strømtråden en periode, og inviterte seg inn på forbudt område rundt hytta vår og på nysådd eng. det hører nok med en liten sjarmerende innkjøringsperiode ved beiteslipp.

Bambi med sinkyr.

En stakkars bonde kan bli oppgitt og lei når den ene «fridagen» i uken hvor det bare er fjøsstell som skal tas, må bli brukt til å reparere strømtråd og få ut kviger. Dyrebar tid som skulle brukes sammen med barna, hvor vi egentlig bare skulle fjase vekk dagen sammen. Det er nok en utopi å tro det til tider, og når Lars Erik sier at det faktisk har vært en endeløs slått hele sommeren så skjønner en raskt at det er ikke mangel på arbeid som skal gjøres. Noe jeg vet mange kjenner seg igjen i. Men vi er berget førmessig for vinteren, og det priser vi oss lykkelig for da vi ser at andre bønder sliter med å komme seg utpå våte jorder med utstyret sitt. Det er aldri en selvfølge med det grovføret, verken i mengde, kvalitet eller å få det berget.

Sommeren går raskt, som vanlig

Det har vært lite spenning å melde her fra gården hvor livet har gått sin vante gang, med litt småreparasjoner av diverse utstyr som hører med når det brukes, stopp på robot pga. strømbrudd og en gang utslitt gripeklo på natten, insemineringer, opplæring av kviger til roboten, kalving, tilsyn på beite, slått, hjemkjøring av rundballer, overgjødning og

Melkekyrne er på tur hjem fra beite. Beiteveien går over den gamle riksveibruen.

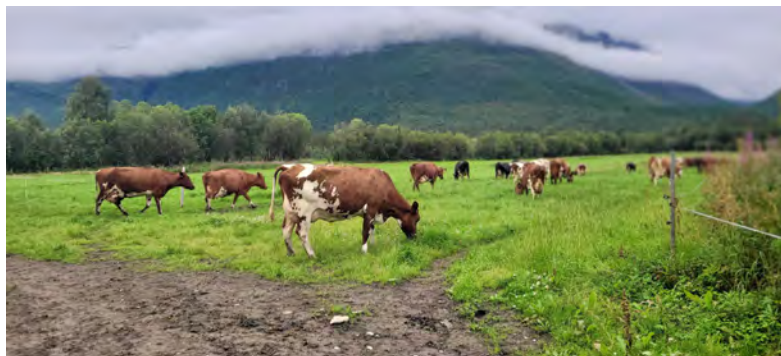
gjerding. Det høres kanskje kjedelig ut, men det er veldig godt når hverdagen går som normalt. Dessverre fikk vi en kasting på ei ku som skulle sines av om noen ukers tid. Siden hun fremdeles melker litt over 30 liter i døgnet håper vi at «Kattepus» holder

laktasjonen sånn noenlunde normalt. Heldigvis er kasting så sent i drektigheten sjeldent, men det er uansett veldig kjedelig når det skjer og spesielt siden kalven nesten er ferdig utviklet. På den annen side kalvet gammelkua vår Sid sin 7 kalv, og er «up an running» som melkeku igjen, hun ser veldig frisk og fin ut, og vi håper det blir nytt påsett på henne. Det er fint med de dyrene som en må stoppe litt ekstra opp med under stellet, for å slå av en prat og bare gi litt ekstra kos, og går man runden med klippemaskinen kommer hun smygende for å få seg en klipp.

Vi har og kommet i gang med mastittvaksinen, hvor vi har valgt å rulle samtlige kyr som skal være med videre inn i vaksinasjonsprogrammet. Målet er å få flokkimmunitet, og selv om det er en del datoer å følge med siden hvert individ skal ha to doser før kalving og revaksinering i løpet av laktasjonen synes jeg det er et overkommelig opplegg å følge. Når de er ute på sinkubeite er det litt mer utfordrende å treffe anbefalt dato, men man gjør så godt man kan når kyrne skal inn for kalving eller andre skal ut ved sining. En må være litt på hugget for å huske alt, og gode lister med dato er viktig. Det er mange sininger fremover i de neste ukene møt høsten, og jeg synes på en måte det var greit å få bekreftet på at valget på vaksinerer er riktig da det kom tre enkeltspeneproversvar hvor alle

Melkekyrne møter opp for fotografering. Polly, Bambi og Primrose er fotogene damer.

Sommer viser seg frem med de andre melkekyrne, en regntung dag i juli.

Sinkyrne sjekker ut nytt område på Sjelkanitu.

hadde s. aureus. Samtidig har jeg oppdaget at noen enkeltkyr har fått tilbake en ubudne gjeste oppe i fremre del av jurfestet. Den kom avslørende frem ved jurklipp, og jeg trodde det først var skitt festet til pelsen, men den umiskjennelige formen til vorten var ikke til å ta feil av. Jeg håper det bare blir med noen enkeltindivider, men en periode for veldig mange år siden at vi var veldig plaget med store vorter i jurfestet på flere kyr. De luktet død og fordervelse og vi brukte mye remedier for å pleie området som var infisert, og husker jeg ikke feil var det et godt oppblomstringsområde for vår venn s. aureus. Like raskt som de dukket opp forsvant de, og de ble glemt. Så var de vel gjemt og ikke glemt, men forhåpentligvis har kyrne våre delvis immunitet mot viruset ennå, slik at det er om å gjøre å holde sine lure øyne åpne for å følge med på situasjon i flok-

ken. Selv om det er plagsomt med sykdomsutbrudd, enten det er mastitt eller i dette tilfellet kanskje vorter, er det veldig interessant å følge med på da det vekker nysgjerrigheten på hvorfor det blir slik.

En ting er i alle fall sikkert, har en gård og dyr, så er det aldri kjedelig. Det er alltid noe å bryne tankene sine med på godt og vondt. Og akkurat nå bryner vi oss på å få til tre dager med avløsning og fri fra gården, for å bade oss og ungene i Alta Nordlysbad, det skal litt til med planlegging for å rive seg løs, men det er helt sikkert sundt. Har jeg hørt. Personlig lider jeg av litt sommerlig brakkesyke for å forlate gården, omså bare for noen dager, det er mye om og hvis. Men det får stå sin prøve å lytte til regnet fra innsiden av en campingvogn. Det blir uansett godt å komme hjem igjen til gård og grunn.

VIS ENSILASJEN HVEM SOM ER SJEFEN

PELLETS SOM STRØ TIL STORFE

Trepellets kan være et aktuelt alternativ som dypstrø til kviger. Et pilotforsøk viste god absorpsjonsevne, lavere støvnivå og lavere strøforbruk i volum sammenlignet med treflis. Samtidig er det behov for større studier for å undersøke effekten på dyras liggeatferd.

Tekst og foto:
Juni Rosann E. Johanssen
Forsker/Researcher
i NORSØK
rosann.johanssen@
norsok.no

Behov for alternative strømaterialer

I økologisk drift er det et krav at alle dyr inkludert alle slags storfe skal ha en bekvem, ren og tørr liggeplass med tett underlag. Storfe foretrekker å ligge på myke underlag, og dypstrø eller talle kan være gode alternativer. De viser ofte preferanse for halm fremfor andre liggeunderlag, men siden kornproduksjon hovedsakelig foregår i Trøndelag og på Østlandet, er det behov for alternative strøtyper i store deler av landet.

Trepellets brukes i dag mest til hest og smådyr, men kan også være et aktuelt alternativ til storfe og ha flere fordeler sammenlignet med treflis. NORSØK har gjennomført et pilotforsøk for å sammenligne treflis og trepellets som dypstrø til kviger, med fokus på absorpsjonsevne, støvutvikling, dyras liggeatferd og renhet, samt kostnader og arbeidsmengde.

Pilotforsøk med trepellets og treflis

Pilotforsøket ble gjennomført i januar-februar 2026 med to binger der

binge A med sju kviger fikk bartrepellets, og binge B med fem kviger fikk løvtreflis. Dyra i binge B var generelt større enn i binge A på grunn av alder og reproduktiv status. Det ble tatt prøver og gjennomført registreringer av dypstrøet inkludert mengder strø, vekt, temperatur, dybde, tørrstoffinnhold, absorpsjonsevne og støvutvikling. Av dyra ble det foretatt brystmål og gjort vurderinger av hold, helse og renhet. I tillegg ble kvigene filmet for registrering av liggeatferd.

God absorpsjon og lite støv

Dybden i dypstrøet var høyere i pelletsbingen og økte etter hvert som pelletsen løste seg opp, men nærmet seg dybden i flisbingen ved slutten av forsøket, til tross for et totalt forbruk på 59 bøtter pellets og 232 bøtter flis i løpet av 23 dager etter forsøkets start. Det ble ikke registrert tydelig varmgang i dypstrøet i noen av behandlingene, selv om temperaturen var noe høyere i pellets enn i flis. Pelletsen viste god absorpsjonsevne, løste seg raskt opp ved kontakt med væske og fikk en struktur tilsvarende flis, samtidig som den ga lavere støvnivå.

Rene kviger med tilstrekkelig strøing

Alle kviger forble friske gjennom forsøket. Det var ikke mulig å

Løvtrøflisen som ble brukt i pilotforsøket. Foto: Rosann Johanssen

Kvigene var nysgjerrige på det nye underlaget av pellets. Foto: Rosann Johanssen

Bartrepelletsen som ble brukt i pilotforsøket.
Foto: Rosann Johanssen

Bingene i forsøket hvor bing A med pellets er til venstre og bing B med flis er til høyre. Foto: Rosann Johanssen

Når pelletsen løste seg opp i kontakt med avføring og urin ble det et mykt underlag som lignet på flisen.
Foto: Rosann Johanssen

trekke sikre konklusjoner om effekter av strøtype på renhet og liggeatferd, ettersom hver behandling kun ble testet i én bing. Forskjeller kan derfor like gjerne skyldes forskjeller på dyra eller andre bingespesifikke forhold. Renhetsscoren var lik mellom bingene, og dyra var noe renere ved slutten av forsøket, noe som tyder på god hygiene ved tilstrekkelig strøbruk. Kvigene i pelletsbingen hadde lavere liggetid enn kvigene i flisbingen, men dette vurderes primært å skyldes ulik reproduktiv status, selv om en effekt av strøtype ikke kan utelukkes.

Praktiske og økonomiske vurderinger

Når det gjelder økonomi, vil kostnadene variere med faktisk forbruk av strø. Det vil ofte være mest lønnsomt å bruke egenprodusert strø som halm eller flis der dette er mulig. Ved innkjøp av strø, og sammenligning mellom bartrepellets og løvtreflis, vil innkjøpskostnadene kunne bli omtrent like dersom pellets

brukes i lavere volum ved starten av nytt dypstrø, men med tilsvarende daglig påfyll som i dette pilotforsøket.

Pelletsen krevde betydelig mindre volum enn flis for å opprettholde god hygiene og renhet ved daglig strøing. Dette kan redusere arbeidsbehovet knyttet til strøing, samtidig som den kompakte formen gir fordeler i form av redusert lagringsbehov og mer effektiv utnyttelse av transportkapasitet.

Behov for videre forskning

Pellets kan være et kostnadsmessig konkurransedyktig alternativ til flis, samtidig som at lavere støvutvikling kan være positiv for arbeidsmiljøet i fjøset og potensielt bidra til bedre luftkvalitet for dyra. Det er imidlertid behov for større forsøk, der strøtypene testes i flere binger eller der samme dyra eksponeres for begge strøtyper i ulike perioder, for å kunne trekke konklusjoner om effekter på dyrevelferdsindikatorer som liggeatferd.

Samlet sett tyder resultatene på at pellets kan være et aktuelt alternativ som dypstrø til storfe, men at valg av strøtype bør vurderes ut fra praktiske og økonomiske forhold.

ENKEL OG RIMELEG FÔRANALYSE AV ENSILERT GRAS

Ingunn Schei
ingunn.schei@tine.no
Tilmann Hettasch
Petter Klette
Liv Sølverød
Tine SA

Ved å sende prøver av ensilert gras med tankbilen kan ein få rimelege fôranalyser på laboratoriet i Molde.

Kjenner ein næringsinnhaldet i grovfôret er det lettare å styre produksjonen mot gode resultat gjennom riktig val av kraftfôr og redusert tap av næringsstoff. Det er stor variasjon i næringsinnhaldet både innan og mellom skifte, og fleire prøver gir derfor betre kontroll med fôrpartia og fôringa. Enkelt opplegg med prøveforsending og raske svar til ein rimeleg pris er mogleg gjennom våt-NIRS fôranalyser og er eit godt alternativ for å få betre oversikt over fôret.

Enkel veg frå prøve til svar

Det skal vere enkelt og praktisk for bonden å sende inn fôrprøver til laboratoriet i Molde. For å komme i gang må ein bestille ein pakke med QR-etikettar frå NMR Servicenter Ein tek ut ei representativ fôrprøve (eller fleire) som klippast opp i ca. 2 cm bitar og pressast godt ned i Ola-beger merka med QR-koden. Fôrprøvene sendast med tankbilen på same måten som med mjølkeprøver.

VåtNIRS – nyttig kunnskap om grovfôret

VåtNIRS (nærinfrarød spektroskopiskopi) er ein analysemetode der lys i det nærinfrarøde området

brukast til å “lese” den kjemiske samansetjinga i ei prøve. Fordelen med våt-NIRS er at prøva kan analyserast direkte i våt tilstand, og det gir her raskare svar og rimelegare pris. Som med alle typar NIRS-analyser krev det ei kalibrering mot kjente verdier, og vi brukar NorFor sine anbefalte metodar som er dei same som blir brukt for analyser på tørre prøver. Referanseprøvene analyserer vi hos LabTek på Universitetet i Ås (NMBU). Når det gjeld fordøyelighet (OMD) så er det komplisert å finne gode referansemetodar. I NorFor er fôring av sau i 3 veker referansemetode, men dette er dyrt og tidkrevjande. For kontroll av OMD blir det brukt in vitro metodar (kunstig vom-miljø) som blir rekna om til OMD på sau.

Kva blir analysert?

Våt-NIRS analysene gir informasjon om tørrstoff, råprotein, fiber (NDF), OMD, sukker, aske, mjølkesyre og ammoniakk i surfôr av gras. Foreløpig har vi ikkje analyse for løyseleg råprotein, iNDF, pH, eddiksyre og smørsyre, så for disse blir det brukt verdier frå fôrtabellen i NorFor eller berekning (iNDF). Dersom det er mistanke om feilgjæring i surfôret så bør slike prøver sendast til andre

laboratorium for gjæringsanalyse. Mineral-analyser og hygienisk kvalitet som smørsyresporar blir heller ikkje analysert på våt-NIR.

Godt samsvar med referanseverdier

Utfordringa med våt-NIRS er at vatn i prøva kan gi mindre nøyaktig svar. Men instrumentet vi brukar, AgriQuant frå Q-Interline, gir godt samsvar med referanseverdiene for dei viktigaste næringsparametrane (tørrstoff, råprotein, NDF, OMD, sukker) og brukbart samsvar for gjæringsverdiene (mjølkesyre, ammoniakk). Sjølv om det finst usikkerheit analysen er variasjonen i fôret ofte større enn analysefeilen, så noko av “usikkerheten” ligg dermed i fôret – ikkje i analysen. Metoden er altså presis nok til å gi stor verdi, spesielt når den brukast ofte. Med disse analysene, som er rimelege og enkle å ta, er målet å auke tal prøver for å gi bonden mulegheit for hyppigare innsikt i fôrkvaliteten. Det vil igjen gi betre kontroll på fôrutnyttinga og på produksjonen.

Ha oversikt over fôrpartia

Alle skifte og fôrparti bør analyserast så ein veit kva fôrlager ein har, og det kan vere behov for

fleire prøver pr skifte dersom variasjonen i graset er stor. Med informasjon om dei ulike fôrpartia kan ein lettare planlegge for innkjøp av kraftfôrtype og -mengde, og for korleis dei ulike partia skal brukast til ulike dyregrupper. Med god oversikt over grovfôrlageret er det lettare å ha ei stabil fôring og høgare fôreffektivitet. Når dette er gjort anbefalast det å ta prøver frå fôrbrettet for å kontrollere at ein har treffe med den grovfôrstrategien ein planla for. Prøver frå fôrbrettet må takast ved utfôring så kyrne ikkje rekk å sortert ut dei beste stråa. Då plukkar ein litt fôr frå 4-5 plassar på fôrbrettet, blandar det godt saman, klipper opp i 2 cm bitar og stappar i Ola-beger. Kor mange prøver og kor ofte ein bør ta frå fôrbrettet er avhengig av utfôringsstrategi og fôrpartia. Får ein blanda fôret godt før utfôring så blir det jamnare fordeling av fôret enn om ein ikkje har blandevogn, og det er ikkje behov for like hyppig kontroll. Men det gir god fôrstyring og effektivitet å kontrollere ved overgang til nytt fôrparti.

Bruk fleire hjelpemiddel

Vurdering av fôringa og om ein skal gjere endringar bør ikkje vere einsidig basert på ei fôrprøve eller om urea i mjølka hoppar litt. Det

Klippte fôrprøver satt på mjølketanken der dei skal stå for å bli plukka opp av tankbilen for transport mot Molde.

er viktig å følgje med på dei opplysningane ein har tilgjengeleg. Tanklappen er fasiten på korleis det går i fjøset, og innhaldet av feitt, protein og urea, samt mjølkevolum er gode hjelpemiddel i tillegg til grovfôranalysar og Eana Fôr.

Kva betyr dette i praksis?

Hyppigare prøvetaking gir betre oversikt over variasjonen i fôret, og betre kunnskap om fôret gir

meir presis fôring. Med høge fôrkostnader og større krav til kontroll på næringsbalansen lønar det seg å vere tett på fôringa. Analysane kan koplast til eit større konsept med rådgiving og digitale verktøy om ein ønskjer det. Då kan analysane bli ein integrert del av beslutningane på garden med blant anna planlegging av gjødslingsstrategi og ikkje berre ein sporadisk kontroll.

GS-DRYPP

Hanna Retzius Storlien, Avlsforsker i Geno, hanna.storlien@geno.no

Visste du at du kan se om et dyr er seminokseemne i Geno avlsplan? Klikk på «GS bestilling og Status» i menyen på venstre side i Geno avlsplan. Nye kalver dukker opp i lista dagen etter at de er innmeldt i Kukontrollen. Da står det «Ja» under «Emnestatus» og grønt GS-utstyr er på vei. Når kalven er ferdig vurdert, står det «avvist» eller «innkjøpt». Du blir ikke fakturert for genotyping av seminokseemner.

AVLSVERDIER I UTVIKLING

– RAPPORT FRA INTERBULL-KONFERANSEN I ITALIA

Sigbjørn Eikje
sigbjørn.eikje@geno.no
Janez Jenko
janez.jenko@geno.no
Avlsforskere i Geno

Hvert år løfter Interbull-konferansen fram aktuelle temaer innen avlsberegninger for melkeku internasjonalt. På årets konferanse sto blant annet stadig større datamengder, føreffektivitet og metanutslipp på agendaen.

31. mai og 1. juni gikk «Interbull Open Meeting» av stabelen i Verona, Italia, der ny forskning og utvikling innen avlsverdiregninger for melkeku ble presentert og diskutert.

Fra Geno deltok avlsforskerne Karoline Bakke, Bjørg Heringstad, Janez Jenko og Sigbjørn Eikje.

I denne artikkelen gir vi et lite innblikk i noen av temaene som fikk oppmerksomhet under konferansen.

Faglig bredde

Konferansen dekket både arbeid med effektive og pålitelige beregninger, avlsverdier for en rekke egenskapsgrupper og avlsverdiregninger på tvers av landegrenser.

Effektive og pålitelige beregninger
Automatiske registrerings-systemer og genotyping gir raskt voksende datamengder. Dette gir

nye muligheter for mer presise avlsverdier, men stiller også større krav til effektive beregningsmetoder.

En del av konferansen handlet om hvordan de store datamengdene kan utnyttes best mulig uten at kravene til beregningstid og datakraft blir for store.

Blant temaene som ble diskutert var håndtering av eldre data, sammenligning av metoder for beregning av arvbarheter og genetiske sammenhenger, samt videreutvikling av de statistiske modellene som brukes i avlsverdiregningene.

Det ble også vist hvordan Interbull tester for kvalitetssikring av nasjonale avlsverdier kan brukes til å avdekke svakheter i modellene og bidra til mer pålitelige avlsverdier, og hva vi bør være oppmerksomme på når vi tolker resultatene fra disse testene.

Føreffektivitet, metanutslipp og varmetoleranse

Mye forskning retter seg mot å utvikle dyr som både utnytter fôrressursene bedre, har et lavere klimaavtrykk og samtidig er tilpasset framtidige produksjonsforhold.

En viktig del av dette arbeidet er å forstå de genetiske sammenhengene, både mellom disse egenskapene og mellom dem og dagens avlsmålegenskaper – kunnskap som er viktig når nye egenskaper skal vektes opp mot eksisterende egenskaper i avlsmålet. Dette ble blant annet belyst i Karoline Bakkes foredrag om føreffektivitet.

Konferansen viste også interessante resultater fra bruk av melkespekterdata fra ordinære melkeprøver som indirekte mål for både føreffektivitet, metanutslipp og varmetoleranse. Disse dataene kan gi et langt større datagrunnlag for egenskaper som er kostbare og krevende å registrere direkte.

Videre ble det presentert analyser som viste samsvar mellom avlsverdier og fenotyper for metanutslipp. Slike analyser styrker tilliten til at avlsverdiene gjenspeiler reelle forskjeller mellom dyrene.

« Vist til hvordan Interbull tester for kvalitetssikring av nasjonale avlsverdier »

Forskning innen helse-, fruktbarhets- og kalvingsegenskaper var også godt representert på konferansen.

Internasjonalt pågår det en god del arbeid for å videreutvikle avlsverdiene for disse egenskapsgruppene.

Samtidig fikk konsekvensene av de negative genetiske sammenhengene mellom helse- og fruktbarhetsegenskaper og produksjon oppmerksomhet.

Det ble understreket at for å sikre genetisk framgang må egenskaper med ugunstige genetiske sammenhenger til produksjon følges opp gjennom avlsarbeidet. Gode registreringer og tilstrekkelig vektlegging av disse egenskapene i avlsmålet ble trukket fram som viktige virkemidler. I Norge har dette vært et viktig prinsipp i avlsarbeidet over lang tid.

Felles avlsverdiberegninger internasjonalt var et annet tema på konferansen.

For ett år siden ble det etablert et samarbeid mellom noen europeiske land med ambisjon om å innføre felles beregninger for Holstein fra 2028. Målet er å gjøre avslverdiene for alle dyr direkte sammenlignbare på tvers av land, samtidig som sikkerheten på dem øker. På sikt er ambisjonen å inkludere flere raser.

Et annet innlegg presenterte arbeid med å inkludere kyr, og ikke bare okser, i Interbulls internasjonale beregninger for melkekuraser med små populasjoner. Land med disse rasene, som bidrar med data til

Karoline Bakke fra Geno holdt foredrag om fôreffektivitet på årets Interbull-konferanse.

beregningene, vil dermed få internasjonale avlsverdier også for kyr. Ved å kombinere genotyper og nasjonale avlsverdier fra kyr på tvers av land kan langt flere dyr inngå i grunnlaget for de genomiske avlsverdiene. Dette kan bidra til sikrere genomiske avlsverdier for disse rasene.

For dere som ønsker en mer detaljert gjennomgang av temaene fra konferansen i Verona, vil foredragene bli publisert som artikler i Interbull Bulletin på Interbulls nettsider i løpet av høsten.

Løsningen på sommerkryssordet i Buskap nr 5 var: Kyrene trives på utmarksbeite her fra Valdres

Følgende 3 vinnere ble trukket ut og får tilsendt en premie:

Sigve Schelbred, Kristin A. Schjellungen og Linda Beate Mæland.

Verdens vakreste beite? Foto: Peter Reppen-Gjelseth

DA SØNNEN VILLE BLI MED, ENDRET ALT SEG

På Ongstad gård på Hadseløya hadde Anders Tekle satt en dato i hodet for når han skulle gi seg. Så en lørdag sa plutselig sønnen Ivar at han ikke ville tilbake til snekringen som han hadde som hovedgeskjeft. Slik snudde fremtidsplanen for gården i løpet av en helg, mandag etter hadde de bestilt ny melkerobot.

Tekst:
Claus Morten
Pedersen
cmp@geno.no

Ute på Hadseløya i Vesterålen ligger Ongstad gård, en slektsgård gjennom flere generasjoner, med noen av de vakreste beitenene man kan tenke seg, rett ned mot havet. Her har Anders Tekle drevet melkeproduksjon i et helt yrkesliv. Lenge hadde han en tenkt sluttdato i bakhodet, men da sønnen Ivar bestemte seg for å bli med i driften på heltid, ble alt annerledes. I stedet for avvikling ble det ny satsing, ny melkerobot, og en fornyet framtidstro.

Pensjonsdatoen som forsvant

Anders begynte sammen selv med faren sin i 1980, som 19 - 20-åring, og overtok gården i 2000. Faren, som nå er 87 år, er fortsatt til stede på gården. For halvannet år siden ble far og sønn enige om at Ivar skulle bli med for fullt, og at de skulle få det til å lønne seg. Ivar hadde jobbet som tømmer og prøvde først å få permisjon for å være hjemme og jobbe på gården i periodene. Da arbeidsgiveren ikke var helt villig,

ble valget tatt. For Anders var det avgjørende: hvis han skulle være sjef og drive alene, ønsket han å sette en sluttdato som ga ham noen år til å gjøre andre ting også. Men da sønnen Ivar ville bli med i driften på heltid forandret faren mening. Anders forklarer nærmere: – Det er jo det samme hvem som eier det. Nå kan vi ha mange år i lag og få dette til. Så da forandret alt seg på en lørdag.

Nå står ny Delaval melkerobot i innpakning på gården og klar for

Besetningen på gården er kun NRF. Foto: Claus Morten Pedersen

installasjon. De skal bytte ut den 13 år gamle roboten når den nye blir montert nå i sommer. Anders gleder seg til de smarte funksjonene – blant annet reproduksjonsprogrammet som gir hjelp til å finne rett tidspunkt for inseminering og varsler om kua er drektig.

Melk med kvalitet – hver eneste dag

Om det er én ting Anders følger med på fra morgen til kveld, er det melkekvaliteten. Celletallet er det første han sjekker når han står opp, og det siste han ser på før han går inn om kvelden. Han har lært seg til å ta et enkelt utslag med ro – en ku kan vise én million celler den ene melkingen og være helt fin den neste. Sammen med veterinæren har de også fått bukt med luftveisproblemer på kalv gjennom et vaksineringsprosjekt, slik at den delen nå er under god kontroll.

Besetningen består av 40 melkekyr, 100 prosent NRF, og kvota ligger på rundt 315 tonn. Produksjonen er jevn gjennom hele året – de har ikke konsentrert kalving – og med godt vinterfôr holder både

mengde, protein og fett seg stabilt gjennom både sommer som vinter.

Avl som er blitt spennende

De siste årene har avlsarbeidet fått en helt ny plass på Ongstad. Tidligere tenkte Anders lite på det – han hadde nok melk og heller plass til flere dyr. Nå er bildet et annet. Med gentesting av kviger begynner de å se dyra på en ny måte, og de leter bevisst etter okser som passer besetningen og roboten: – Vi hadde en periode med mange kviger med små og tynne spener, som var et problem for roboten å sette på. Da må man prøve å vri trenden forteller Anders..

Æren for den økte interessen gir han i stor grad veterinær Magnus, som er «levende interessert» i avl og så entusiastisk at det nå har smittet over på bøndene. Anders ser tydelig potensialet: bedre ytelse og friskere dyr. Han tror også kvota kan økes uten å måtte kjøpe, rett og slett ved å optimalisere det de allerede har, og henter inspirasjon fra dyktige kolleger i regionen som ligger langt over 10 000 liter i snitt.

ONGSTAD GÅRD

- **Drive:** Anders Tekle og sønnen Ivar, som gikk inn i driften for halvannet år siden
- **Sted:** Hadseløya i Vesterålen
- **Historikk:** Slektsgård gjennom flere generasjoner. Anders begynte sammen med sin far i 1980 og overtok i 2000. Nå er sønnen Ivar i ferd med å ta over.
- **Besetning:** Rundt 40 melkekyr, 100 prosent NRF, med eget påsett av kviger
- **Kvote:** Om lag 315 tonn
- **Fjøs:** Opprinnelig bås fjøs for 16 kyr og silo; bygd om til løsdrift for frittgående kyr da silo ble flyttet ut av fjøset.
- **Melking:** Ny Delaval melkerobot kjøpt inn nå i august 2026, med reproduksjonsfunksjoner som varsler brunst og drektighet
- **Areal:** Rundt 500 mål slås, cirka 250 mål er eget, resten leies i nærmiljøet. Rundballer
- **Beite:** Kyrne beiter i fjæra ned mot havet; ungdyr på utmarksbeite langs fjæra med Nofence virtuelt gjerde
- **Rådgivning:** Tett samarbeid med veterinær Magnus og Tine; har tatt i bruk GS-testing av kviger

Ny melkerobot er klar og skal monteres nå i sommer. Foto: Claus Morten Pedersen

Kyr i fjæra og virtuelle gjerder

Beitene på Ongstad er noe for seg selv. Kyrne trives bedre nede i fjæra enn oppe på gården – kanskje er det saltet som lokker –

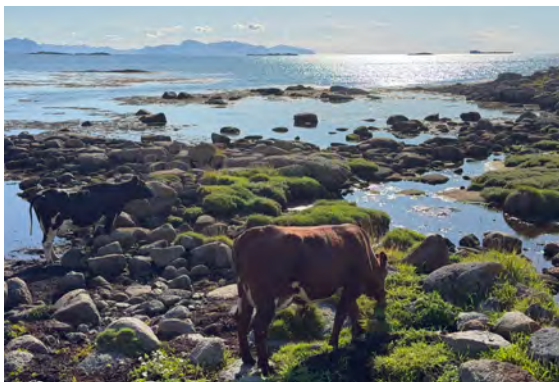
Anders følger kyrne ned til fjæra på sykkel.
Foto: Claus Morten Pedersen

Ivar Tekle sluttet som tømmer for å drive gården Ongstad videre. Foto: Claus Morten Pedersen

Kuene elsker å beite i gresset nede ved fjæra.
Foto: Claus Morten Pedersen

Kuene kan gå helt ut til vannkanten om de vil.
Foto: Claus Morten Pedersen

På sommeren går kuene daglig opp og ned fra fjøset til fjæra for å beite.
Foto: Peter Reppen-Gjelseth

og da roboten kom, var det aldri snakk om å la være å la dem gå opp og ned til havet daglig på sommerbeite. Med en besetning på 40 kyr som er ute fire–fem timer, er det uansett ingen kø av betydning når de kommer inn igjen. Og med den fantastiske utsikten med Lofotfjellene i bakgrunnen stopper ofte passerende sykkelturister opp og ser på kyra når de krysser veien etter å ha vært i fjæra.

Ungdyra går på utmarksbeite langt langs fjæra, og her har parett tatt i bruk Nofence virtuelt gjerde. Etter stadig å ha måttet hente dyr fordi elgen rev ned gjerdene, opplever Anders teknologien som en befrielse: nå kan hele det gamle beitet tas i bruk igjen, og dyra lærer systemet på bare noen dager. De deler utstyret med naboer som driver med kjøttfe og sau, og rammer inn både myrer, dammer og andre områder etter behov.

Fellesskap og framtidstro

På Hadseløya er de nå tre melkeprodusenter igjen, og selv om flere har gitt seg, ser Anders lyst

på framtiden. Nøkkelen, mener han, er samarbeid: naboene deler utstyr, erfaringer og en kaffekopp innimellom. Han er tydelig på at den halvtimen rundt kaffebordet er verdt mye mer enn en rask melding om hvem som har hva: – Det er derfor på samme måte som at lille Norge har blitt så bra på idrett. Vi har skjont at vi kan hente mye på samarbeid. Det går i hvert fall ikke an å sitte på hver sin tue.

Anders legger ikke skjul på at kostnadene bekymrer. Diesel, strøm, materialer og maskiner som stadig blir dyrere. Men han tror på verdien av det de holder på med, og på at uroen i verden har fått folk til å se nytten av norsk mat og selvberging.

Aller mest handler det likevel om gleden ved å være bønder. Det var den gleden som fikk Ivar til å velge gården framfor snekringen, og som gjorde at Anders utsatte pensjonsplanene sine. Nå står de to generasjonene i fjøset sammen, med en ny robot, blanke friske dyr og kyr som beiter i fjæra. Og sammen har de nå en klar plan om å satse videre på Ongstad.

REDX

Sikre deg kviger fra de beste dyra med REDX

12511
NR Nigard-PP

12521
NR Hogseth

12522
NR Gronlio-P

Målrettet bruk av kjønnsseparert sæd gir bedre kontroll
på rekruttering og avlsframgang

U N G O K S E R

74135 UNO ØVERVIST

Okse med høy tilvekst og meget god forutnyttelse i testen. Forventes å gi middels kalvingsforløp, høy produksjon og gode moregenskaper. Egen marmoreringsprosent på 3,71 og avlsverdi for IMF på 111. Sædtype: Ordinær

74136 UNDERBERGER AV KYLLINGMO

Okse med høy tilvekst, god forutnyttelse og bra ryggmuskeldybde i testen. Forventes å gi lette fødselsforløp, bra produksjon, og gode moregenskaper. Egen marmoreringsprosent på 3,75 og 105 i avlsverdi for IMF. Sædtype: Ordinær

74139 LI'S ULTIMATE QUALITY

Okse med bra tilvekst og stort grovfôrøptak i testen. Forventes å gi greie fødselsforløp, bra produksjon og gode moregenskaper. Egen marmoreringsprosent på 4,49 og 114 i avlsverdi for IMF. Sædtype: Hannceller, Ordinær

74128 TRYM AV GRANI

Okse med høy tilvekst, stort grovfôrøptak og bra marmorering i testen. Forventes å gi greie kalvinger, høy tilvekst og bra moregenskaper. Egen marmoreringsprosent på 4,25 og 112 i avlsverdi for IMF. Sædtype: Hannceller,

E L I T E O K S E R

Alle Eliteokser er bærere av fruktbarhetsmutasjon. Uproblematisk i sluttproduksjon. Mutasjonen gir ingen dyrevelferdsmessige utfordringer. Gode okser med sikre avlsverdier, normal drektighetsprosent!

74081 MANITU AV HØYSTAD

Gir fødselsvekt litt over gjennomsnittet og bør helst brukes på ku. Gir god tilvekst og høye slaktevekter med bra slakteklasse. Gir døtre som kalver lett og som har mye mjølk til kalven. Sædtype: Ordinær

74086 NERO WEETON AV HAUKABØ

Gir fødselsvekt på gjennomsnittet og lette fødselsforløp, og kan fint brukes på kviger. Okse som gir bra tilvekst og grei slakteklasse. Middels på IMF. Gir døtre som har litt under middels kalvingsforløp, men har mye mjølk til kalven. Sædtype: Ordinær

74091 OZZIE AV MØRK

Gir lette fødsler og kalvevekter under gjennomsnittet, og er vel egnet til bruk på kviger. Er meget god på produksjon og gir høye slaktevekter og god slakteklasse. Døtrene er noe svake på kalvingsegenskaper, men har bra med mjølk til kalven. Sædtype: Ordinær

74100 HOVIN POWER

Gir fødselsvekt under gjennom snittet og lette kalvinger. Kan fint brukes på kviger. Meget god produksjonsokse som gir høye slaktevekter og meget god slakteklasse. Døtrene kalver lett og har nok mjølk til kalven. Middels på IMF. Sædtype: Hunnceller, Ordinær

SATSER 33 MILLIONER: **TREBYGG, AUTOMATI- SERING OG TRIVSEL I VAKRE VESTERÅLEN**

På Steilo hovedgård i Vesterålen har Rolf-André Fjordbakk store planer. Det gamle båsfjøset fra 1970 har gjort sitt, og nå står han foran den største investeringen i gårdens historie: et nytt løsdriftsfjøs i tre, med melkerobot og plass til dobbelt så mange kyr som i dag. Budsjettet er på opp mot 33 millioner kroner – en investering han går inn i med både is i magen og et rungende ja til fremtiden i melkeproduksjonen.

Rolf-André Fjordbakk satser på NRF og systematisk avlsarbeid for å få mest mulig igjen for investeringene som gjøres. Foto: Claus Morten Pedersen

Tekst:
Claus Morten
Pedersen
cmp@geno.no

STEILO HOVEDGÅRD

- Eier: Rolf-André Fjordbakk
- Sted: Vesterålen, Hadsel kommune
- Historikk: Kjøpt av bestefaren i 1962. Tredje generasjon. Rolf-André begynte som avløser i 2016, forpaktet gården fra 2017 og kjøpte den i 2018
- Dagens fjøs: Løsdrift bygget i 1970 – på sin tid et av landets første og mest moderne
- Besetning: 25 melkekyr – planlegger en økning til 57 kyr.
- Kvote i dag: 380 tonn, med planer om å kjøpe 100 tonn til
- Ytelse: Rundt 9 000 liter
- Rase: NRF
- Nytt fjøs: Løsdrift i tre, med melkerobot, fullføringsanlegg og føringsanlegg for grovfôr
- Melkerobot: Lely Astronaut A5 Next
- Investeringsramme: Opp mot 33 millioner kroner
- Areal: I dag rundt 60 mål innmarksbeite, økes til ca. 100 mål når nytt fjøs står klart. Stort utmarksbeite på øya

Steilo Hovedgård er i ferd med å få nytt stort trefjøs. Det bygges rett bak gamle bygget som i sin tid var topp moderne. Foto: Peter Reppen-Gjelseth

Rolf-André Fjordbakk er tredje generasjon på Steilo hovedgård. Det var bestefaren som kjøpte gården i 1962, og siden har den vært i familiens eie. Rolf-André selv kom inn i drifta som avløser i 2016, forpaktet gården fra 2017, og i 2018 tok han over for fullt som eier.

Gården ligger i Hadsel kommune i Vesterålen, omkranset av fjell, fjord og hav. Det er et landskap som byr på både idyll og utfordringer – vind og regn er faste følgesvenner, men også et enormt utmarksareal som gir kyrne god tilgang på beite gjennom sommeren.

Fra hypermodernt til historie

Dagens fjøs på Steilo ble bygget i 1970. Den gang var det et av de første løsdriftsfjøsene av sitt slag i Norge, og et symbol på moderne landbruk. Fjøsset var så nyskapende at landbrukselever fra både Island og Frankrike reiste til Vesterålen for å se det med egne øyne.

– Det var jo hypermoderne da det var nytt. Men jeg har sett bedre dager, sier Fjordbakk med et smil.

Over 50 år senere er slitasjen synlig, og driftsformen er ikke lenger tilpasset verken dagens krav til dyrevelferd eller ambisjonene til den unge bonden. Løsningen er et helt nytt fjøs – denne gangen bygget i tre og med robot.

33 millioner på fremtiden

Planene er ambisiøse. Det nye fjøsset skal bygges i tre, innredes for løsdrift, og utstyres med melkerobot, fullføringsanlegg og eget føringsanlegg for grovfôr – kort sagt en «full pakke» som dekker det aller meste av den daglige drifta. Investeringsrammen er satt til opp mot 33 millioner kroner.

Kapasiteten i det nye fjøsset er tenkt om lag dobbelt så stor som dagens besetning på 25 kyr. Fjordbakk har i dag en kvote på

380 tonn melk, og planlegger å kjøpe 100 tonn til for å fylle det nye fjøset. Ytelsen ligger i dag på rundt 9 000 liter per ku.

– Det blir en dobling av besetningen jeg har i dag, jeg har 25 kyr og skal øke til 57, så jeg ser egentlig lyst på det, sier Fjordbakk.

Til melking er valget falt på en Lely Astronaut A5 Next. Fjordbakk hadde opprinnelig bestilt en ordinær A5-robot, men fikk den oppgradert til den nyeste versjonen da A5 Next ble lansert – uten at det slo ut på prisen.

– Jeg var jævligheldig. Jeg bestilte en vanlig A5, og så ble A5 Next lansert samme høst. Da fikk jeg den nye versjonen til samme pris, forteller han.

Fjordbakk mener automatiseringen som nå skjer i fjøs over hele landet, kommer bønder til gode på flere måter – både de som trenger avlastning i en hektisk hverdag, og de som ønsker å bygge opp volum.

– Jeg tror mye av automatiseringen som skjer gagnar ulike grupperinger, både de med mindre drift og de med større drift. Noen vil ha hjelp i forhold til tidsklemma, andre vil ha det for å øke volumet.

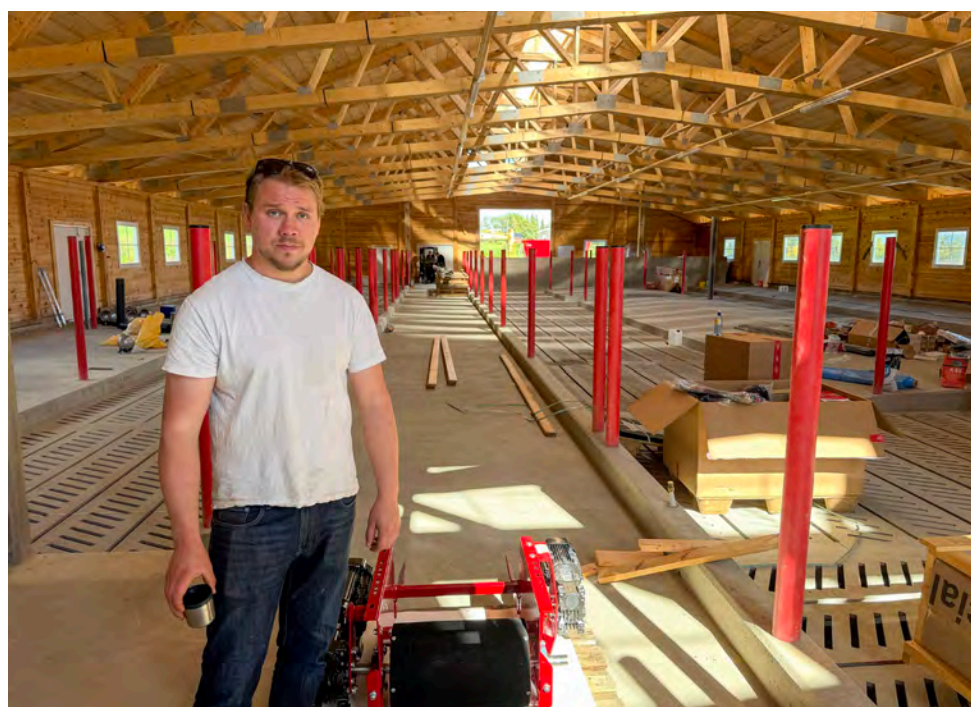
Hele byggeprosjektet med innvedige løsningen har en kostnadsramme på 33 millioner kroner. Foto: Peter Reppen-Gjelseth.

Rolf-André Fjordbakk rakk å få gjort om bestillingen på melkerobot til nyeste Lely Astronaut A5 Next. Foto: Claus Morten Pedersen.

NRF og fokus på helse i avlsarbeidet

Besetningen på Steilo består i dag av rein NRF. Faren gjorde tidligere et forsøk med å legge om

Det flotte luftige løsdriiftsfjøset i tre tar form. Foto: Claus Morten Pedersen.

til melke-Simmental, men det ble avsluttet, og gården har siden holdt seg til Norsk Rødt Fe.

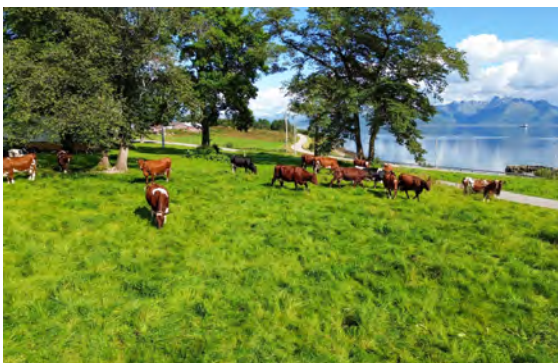
I avlsarbeidet har Fjordbakk hatt et klart fokus på klauvhelse,

Steilo hovedgård ligger i vakre omgivelser på Hadseløya i Vesterålen. Foto: Claus Morten Pedersen.

Her kan kyrne se lyst på fremtiden. Foto: Claus Morten Pedersen

NRF-kyrne lever det gode liv i Vesterålen. Foto: Peter Reppen-Gjelseth.

jurhelse og fruktbarhet. Han bruker bruker avlsrådgivning fra Tine og det gjøres vurderinger av enkelt dyr før inseminering. Resultatene lar ikke vente på seg – han har sett tydelig fremgang på flere av helseparametrene i besetningen.

– Det er ikke noe magi i det. Det pleier å hjelpe å ha tålmodighet, og det har fungert veldig bra – både på fruktbarhet, jurhelse og beinstilling.

I Vesterålen er det ingen egen inseminærtjeneste, så all inseminering på Steilo utføres av veterinær. Det er en ordning Fjordbakk er svært fornøyd med.

– Jeg synes veterinærtjenesten her i Vesterålen har fungert veldig fint. Vi er godt dekket med veterinær.

Når det nye fjøset står klart, ønsker han å få til et enda tettere samarbeid med avlsrådgiveren sin og prioritere avl mer systematisk for å få ut potensialet i besetningen sin.

Fôring og beite i Vesterålsnaturen

Kyrne på Steilo fôres med surfôr basert på en sterk beitemiks med timotei, kløver og raigras. I dag disponerer gården rundt 60 mål innmarksbeite, men dette vil endre seg når det nye fjøset kommer opp – da må noe av dagens slåttemark omdisponeres til beite, og innmarksbeitet vil øke til rundt 100 mål.

I tillegg har dyra tilgang på et betydelig utmarksareal. Fjordbakk beskriver det som en enorm ressurs som gir kyrne god tilgang på grønt beite gjennom sommeren. Beitesesongen starter normalt i slutten av mai og varer til rundt slutten av september, selv

om det naturligvis varierer noe fra år til år avhengig av vær og vind.

En krevende, men idyllisk hverdag

Til daglig drives gården i stor grad av Fjordbakk selv, med hjelp fra en fast avløser som kommer innom med jevne mellomrom. Kalvingen er lagt jevnt utover hele året, rett og slett fordi dagens fjøs har begrenset kapasitet og ikke takler konsentrerte intervaller.

Størst utfordring etter at han tok over gården, mener han selv har vært knyttet til økonomi og driftsbygninger som etter hvert har fått en alder som krever oppgraderinger. Dette er bakgrunnen for den store nyinvesteringen som står for tur.

Tro på fremtiden for melkeproduksjon på øya

Steilo hovedgård ligger på en øy i Vesterålen der det i dag er tre gårdsbruk igjen med melkeproduksjon. Fjordbakk tror ikke at nedgangen i antall bruk er over i resten av landet, men på egen øy mener han utviklingen nå er i ferd med å stabilisere seg, ettersom de gårdene som satser har sikret seg tilgangen på jord og areal de har behov for.

– Jeg tror vi begynner å nå et slutt punkt for nedleggelser her, i hvert fall. De gårdene som har satset, har fått tak i arealene de skal ha.

For Fjordbakk selv er valget uansett enkelt. Med et nytt fjøs i tre, doubling av besetning og en investering på opp mot 33 millioner kroner satser han alt på at melkeproduksjonen på Steilo hovedgård skal ha en fremtid i Vesterålen – i mange generasjoner til.

15 ÅRS GARANTI
100% garanti 5 år
Graderet garanti 10 år

Innovative gummimadrasser

- For dyrevelferd og komfort

Aquastar-madrassen består av en 3,5 cm tykk lateksplate med en tetthet på 300 kg/m³. Over platen trekkes en toppduk som inneholder vannlommer – en for hver liggebås. En Aquaboard vannbrystplanke som forsiktig holder kua på plass i båsen følger med. Aquastar-madrassen gir en rekke fordeler som bidrar til optimal melkeproduksjon.

- Vannet omslutter og tilpasser seg kuas fysikk, dermed unngås trykkpunkter og blodsirkulasjonen økes.
- Vannet reduserer kuas varmestress. Komfort fremmer liggetiden, og jo lenger kua hviler og restituerer seg, jo bedre melkeproduksjon. Fakta: En ku skal hvile 12–14 timer i døgnet.
- Beskytter mot skrubbsår – tykke haser unngås.
- Færre skader gir færre kostnader.

Uten Aquastar vannmadrass

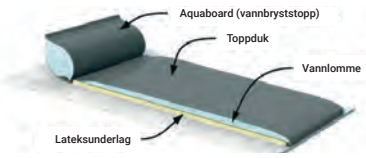

På en vanlig liggeplass har ikke kua mulighet til å lede bort varmen som dannes ned mot underlaget.

Med Aquastar vannmadrass

Varmen ledes også bort under kua gjennom vannet i den smarte Aquastar-vannmadrassen.

Madrassen er tilgjengelig i standardmålene 115, 120 og 125 cm. Madrassen produseres også etter mål. Toppduken leveres i ruller – ingen skjøter som kan gi ubehag.

Tel. 908 26 618
godkalven.no

Vi har det meste rimelegare enn dei fleste!

Drikkekar med varme

Suevia 43, flottørdrikkekar med varmeelement. Kr 3247,00.
Termorøyr, høgde 40 cm, av polyetylen og med isolasjon. Kr 1442,00.
Suevia 46, drikkekar med røyrventil og varmeelement. Kr 2116,00.

Fødselshjelp

Fleire modeller.

Med vekseltekk eller trekkkraft-grense.

Kalvevogn

Kr 3460,-
Kalvevogn som enkelt kan leggjast saman, og tek liten plass.

MilkBar

Enkel men effektiv kalvefôring. Dei originale grå MilkBarane med svarte smokkar, fleire storleikar.

Scan QR-koden og sjå vårt store utval

Nessemaskin Alle prisar utan mva.
Tlf. 57 69 48 00
www.nessemaskin.no

LITE Plass FULL RASJON

Smal førsentral eller lav takhøyde? Vi har løsningen!

One2Feed Mixer og Feeder har standardmodeller - også når plassen er knapp ✓
 Maskinen finner veien selv via RFID på skinnen og doserer nøyaktig mengde til riktig gruppe ✓
 Matebord og stasjonær blander kan brukes sammen med Feeder og Mixer ✓

- Vogner tilpasset fjøset ditt
- Presis og jevn fôring, hver gang
- Rustfritt stål, bygget for fjøsmiljø
- Driftssikker teknikk

FINN RIKTIG STØRRELSE TIL FJØSET DITT

+45 8757 2777 | mail@one2feed.dk

Vi tar utgangspunkt i fjøset ditt, målene dine og behovet ditt - sammen finner vi standard-maskinen som passer akkurat til din drift

24/7/365 - Driftssupport

- Vi ble med Tine og hentet melk på stølsrute i Valdres

Tine henter melk på Sleipestølen

Tekst og foto:
Claus Morten
Pedersen
cmp@geno.no

SOM Å KJØRE I EN TURISTREKLAME

Klokka er fem om morgenen når Andris Jørgenson Kvam starter opp melkebilen hjemme i Vang i Valdres. Foran ham ligger en dag på 10–12 timer, 24 støler og mil etter mil med grusvei som slynger seg opp og ned gjennom noe av det vakreste fjellandskapet Norge har å by på. Buskap ble med på Rute 2291 – ei stølsrute der all melk hentes oppe i fjellet, og der jobben er like mye et privilegium som en plikt.

Områdene rundt Beitostølen og oppover mot Bygdin, Vinstervatnet, Fleinsendin og Sleipestølen er nesten ikke til å tro. Fjellheimen åpner seg i det klare morgenlyset, vann på vann blinker mellom snaufjell og bjørkelier, og bilen kryper langs veier som aldri ble bygd med tanke på melkehenting. Stølene ligger ikke langt fra hverandre i luftlinje, men grusveinettet gjør at det blir mye frem og tilbake.

Andris har kjørt melkebil i til sammen 17 år: tolv år før han selv ble bonde, og fem år etter. Han har en fast hundre prosents stilling, men ingen fast rute – noe han setter pris på, for da blir det aldri kjedelig, og han får variasjon i hvor han kjører. Denne sommer-ruta er likevel noe for seg selv.

Når kyrne flyttes til fjells

Sesongen begynner i slutten av juni, når kyrne flyttes opp på stølene. Bøndene flytter ikke helt likt, og det kan gå to-tre uker før alle er på plass i fjellet. I starten blir det gjerne litt kaos, forteller Andris: har ikke en bonde rukket å flytte den dagen bilen kommer, står melka igjen i tanken hjemme og må hentes samtidig – da blir det dobbelt opp.

Bit for bit har fjellet blitt modernisert. Da Andris begynte, var det fortsatt spenningsoppsuging enkelte steder, hos folk som ennå ikke hadde melketank. I dag er det stort sett rørmelk-anlegg på de fleste stølene, mange av dem drevet på aggregat der strømmen ikke når fram. Men fjellet overrasker fortsatt.

– Eg var innom ein som ikkje hadde aggregat. Han brukte elbilen sin til å kjøle og drive mjølketanken. Han er jo miljømann, så det overraska meg eigentleg ikkje.

– Ein er jo privilegert, den som får lov til å hente mjølk på stølane i Noreg.

– Det er ei fantastisk rute, dette her altså. Det som er spesielt, er at det er hundre prosent stølshenting, og mykje av ruta går i høgfjellet.

En vinsmaker for mjølk

Framme på hver eneste støl går Andris målbevisst inn i melkerommet der tanken står. Han er godt kjent, åpner lokket, bøyer seg over og snuser ned i tanken som en rutinert vinsmaker.

- Kva gjorde du no?
- Eg lukta på mjølka.
- Kva lukta det?
- Det lukta godt. Godkjent!

Lukt og temperatur må sjekkes på hvert hentested før melka pumpes opp på tankbilen, og før han tømmer, må han til og med smake på melka i tanken. Gjennom obligatoriske blindtester tre ganger i året blir sjåførene sertifisert på nytt, med skjerpede sanser som skal skille god melk fra dårlig. Det er sjelden noe er galt – kanskje et par ganger i året per sjåfør – for

kvaliteten på melka fra produsentene er jevnt over svært høy. I tillegg tas det med ett prøveglass slik at melka kan analyseres for bakterier, celletall og kjemisk innhold. Det tas antibiotikatest av tanklasset før det pumpes over når tanklasset kommer til meieriet

Fjellets egen mjølk

Bøndene forteller at fettet er høyere i støsmelka enn i melka fra gården nede i bygda, og de som driver med privat ysting mener resultatet blir bedre av fjellmelk. Helt hvorfor er ikke lett å si. Noe skjer med grasen i utmarka, litt avhengig av hvor høyt over havet

Knut Ove Hennum på Sleipestølen.

Nysgjerrig ku på Vassklepp støl.

Mari Knuttsdotter Strand og barna tilbringer sommeren på støl.

Første stopp på ruta er Sørgaardsstølen, hos Ole Gunnar Sørgaard som har 17 kyr. Her ble det 850 liter.

Hogstein agro

Spar minst

40%

av gjødsel-
kostnaden

UREA GJENBRUK – RIMELIG NITROGENGJØDSEL BLANDES I HUSDYRGJØDSEL

Kan brukes i både gras- og kornproduksjon

Førstesong pris på levering av Urea Gjenbruk: kr 2,50 pr. kg + mva og frakt.
Urea Gjenbruk vil koste **kr 8,33 pr kg Nitrogen + mva og frakt** og blir eit rimelig alternativ til NS 27-0-0, som nå i august 2026 koster kr 5,42 pr kg + mva og frakt.
Omregna, gir dette ein pris på **kr 20,07 pr kg + mva og frakt pr kg Nitrogen**.

**30%
Nitrogen**

**Klimaavtrykket
reduseres med
80% grunnet
gjenbruk**

På Godøya har Norsk Landbruksrådgiving, på vegne av Hogstein Agro, gjort eit 4-årig forsøk med å blande **UREA GJENBRUK (30% Nitrogen)** i husdyrgjødsel.

Siste års forbruk viser grasavlinger på høgde med bruk av fullgjødsel. Kan og brukes i kornproduksjon.

UREA GJENBRUK er godkjent for bruk som gjødsel iht. gjødselvarselsforskriften.

Vi har no kunder som har brukt Urea Gjenbruk som einaste Nitrogenkilde i 6 år!

Ta gjerne kontakt for spørsmål, veiledning og levering.

Les meir på vår heimeside:

www.hogsteinagro.no

Odd Christian Stenerud, post@hogsteinagro.no
Telefon: 913 95 408

facebook.com/hogsteinagro

Utskrifter med masse nøkkeldata for hver tømning – alt skal registreres inn digitalt.

Melka sjekkes nøye alle steder.

Klar for å koble på tanken på Vassklepp.

Alltid god stemning når Andris møter Bjørn Erik Wangensteen på Åtjernstølen.

Ku på Sleipestøl.

stølen ligger. Utover i juli og august går mengden gjerne litt ned, og urea – en pekepinn på føringa – synker også noe. Men nedgangen er merkbar heller enn dramatisk.

All registrering skjer nå på en app på telefonen. Det er ikke lenge siden skjemaene var på papir, men i dag legges alle resultater inn digitalt, og sjåføren kan sende beskjed rett til produsenten dersom det er noe å ordne – eller noe å rose.

Plikt og privilegium

Om stølshenting er bærekraftig i forhold til transporten, er stadig en diskusjon. Men Tine har både

leverings- og henteplikt, og er forpliktet til å hente melk i hele Norge og levere den til matindustrien. Derfor kjøres det, enten det står 2 000 liter på den største stølen eller bare vidt over minstevolumet på 200 liter på den minste med sine fire dyr. Ressursene utnyttes til det ytterste: Bilen Andris kjører i dag, gikk hele natta før den ble parkert der han hentet den i morges.

Utpå ettermiddagen, etter over tolv timer på svingete grusveier, er Andris Jørgenson Kvam framme og takker for følget. Melka tømmes over til henger som skal videre til Meieriet.

Rute 2291 – stølsruta

Sjåfør: Andris Jørgenson Kvam, Vang i Valdres

Erfaring: 17 år bak rattet på melkebil – 12 år før han ble bonde, og fem år etter

Område: Valdres og fjellet rundt Beitostølen, mellom Vinstervatnet, Bygdin, Fleinsendin og Sleipestølen

Leverandører: 24 støler, alle i sommerdrift

Arbeidsdag: Start kl. 05.00, runden tar 10–12 timer

Volum: Fra 200- 2000 liter per støl

Antall kyr: Fra 4- 25 kyr per støl

Ikke la sur jord ødelegge neste sesong

Les mer om hvorfor riktig pH er avgjørende for avlingsutbytte og grasproduksjon

Skann for å lese

kalk.no

Smått til nytte

EN AV TRE SKADDE BØNDER ER BORTE FRA JOBB I OVER EN MÅNED

Tall fra det danske Arbejdstilsynet viser at godt en tredel av dem som skades i en arbeidsulykke i landbruket, er borte fra jobb i mer enn en måned. På fem og et halvt år er det meldt inn over 8 700 arbeidsulykker i jord- og skogbruk og fiske, og alene i melkekevegavl er 1 315 ulykker registrert siden 2019. Arbeid med storfe er blant de hyppigste årsakene, og de fleste ulykkene skjer i fjøset der bonden blir løpt ned, truffet eller klemmt mellom dyr og inventar.

Kilde: Mælkeproducenten nr. 4, august 2026, Landsforeningen af Danske Mælkeproducenter.

Telespor

VI SEES PÅ DYRSKU'N!

Vi har vært på Dyrsku'n fem år på rad, og det er fortsatt høydepunktet hvert år. I år feirer vi med et ekstra godt messetilbud!

TA TUREN INNOM VÅR STAND **D503**
FOR VÅRT **JUBILEUMSTILBUD**:

RADIOBJELLA
GEN4+

999,-

Abonnement fra 109,-

LES MER HER

Tryggere dyr, enklere hverdag

- Redundant GPS-oppkobling
- LTE-M og NB-IoT fra Telenor
- LoRaWAN-kommunikasjon
- Bluetooth
- Utskiftbart batteri

- Glassfiberarmert plast
- Passer alle klaver
- Væler kun 104g inkl. batteri
- Vannrett ned til 5m
- Lakkert kretskort

**KUN PÅ
DYRSKU'N**

AGROQUIP AS

Industrihaller - Landbruksbygg

Agroquip AS – din partner for stål- og sandwichbygg

Vi leverer skreddersydde byggløsninger til landbruk og industri
– fra idé og skisse til nøkkelferdig bygg. Med anerkjente leverandører
og solid oppfølging sikrer vi kvalitet i alle ledd.
Vi kan bistå med tegninger, byggesak, prosjektering og komplette leveranser – tilpasset dine behov.

Ta kontakt for en uforpliktende prat og et konkurransedyktig tilbud.

KONTAKTINFO

Arold Glærum Moen
Tlf. 481 35 877

Tina Ness
Tlf. 906 87 488

Per Ivar Hyldbakk
Tlf. 991 64 575

stalbygg@agroquip.no eller post@agroquip.no

**IMEK OG UTSTYR
TIL LANDBRUKET**

Roald Moen AS

Tlf. 905 03 524

GOD OST FRA GLADE KYR

På Eiker gårdsysteri henger alt sammen – fra klauv til ostehjul. Ida Cecilie Alvsaker og Even Tandberg har bygd opp både besetning og ysteri fra bunnen, og oppskriften er den samme hele veien: kvalitet i hvert ledd.

Tekst:
**Claus Morten
Pedersen**
cmp@geno.no
Foto: Privat/
Michael Johnsen

For Ida Cecilie Alvsaker og Even Tandberg er nettopp den nære forbindelsen mellom fjøs og ostehjul selve poenget.

I Hokksund, en drøy halvtime fra Drammen, ligger et bygg på nærmere 140 meter der kyr, ysteri og gårdsbutikk deler tak. Gjennom store vinduer i kaféen «Hemsen» kan gjestene se rett ned i løsdriftsfjøset mens de smaker på oster som har hentet medaljer både i NM og internasjonalt. For Ida Cecilie Alvsaker og Even Tandberg er nettopp den nære forbindelsen mellom fjøs og ostehjul selve poenget: «God ost fra glade kyr» er ikke bare et

Det store bygget på rundt 140 meter og cirka 2 000 kvm med både fjøs, ysteri og «Hemsen» som er gårdsbutikk og møte-/selskapslokalet.

Her er fjøset sett fra oppe fra «Hemsen»

slagord på veggen, men en driftsfilosofi.

Fra samdrift til familiebedrift

Historien bak Eiker gårdsysteri begynte med tre nabofamilier som ville gå sammen om en moderne samdrift. Fjøset sto ferdig i 2002 og ysteriet året etter, med et uttalt mål om god dyrevelferd. Etter noen eierskifter gjennom årene var det Ida og Even som overtok i 2022 – og dermed fikk de både et fjøs «ti ganger større enn det vi

kunne drømt om å bygge selv» og et etablert ysteri på kjøpet.

Even har bakgrunn fra sjøen og som landbruksentreprenør, mens Ida kom fra politi-jobb og kastet seg inn i melkeproduksjonen mer eller mindre fra scratch. At de takket ja til å ta over, kom ikke uten grubling. I dag angrer ingen av dem:

– Vi ville valgt det samme om igjen. Det er gøy når folk sier at hadde de fått velge alt om igjen,

Dyrevelferd og omsorg for dyra er en høyt prioritert del av driften på Eiker Gård.

ville de gjort det samme. Sjøl om det er slitsomt, så er det ålreit.

Bygde opp besetningen fra bunnen

Da paret tok over, var det høyt celletall på mange av dyra, og enkelte kyr hadde det de kaller «korketrekke» på beina.

Sammen med avlsrådgiveren i Geno la de en systematisk plan: bein, jur og avdrått ble prioritert, og dårlige dyr ble luket ut mens besetningen ble bygd opp etter

deres eget ønske. Resultatet er slående. Celletallet, som tidvis lå over 100, ligger nå på 50–60, og beina med korketrekke er så godt som borte. I dag teller besetningen rundt 60 frittgående kyr, hovedsakelig NRF, men med noen egeninseminerte innslag av brunsvetser, jersey og trønderfe – litt fordi Ida liker variasjon, litt fordi hun jakter på mer fett i melka. – Det er en fryd å gå i fjøset nå. Trivselsrosene man kan se på flere

av kyra er jo som kunstverk når vi ser dem i sollyset.

Ida legger ikke skjul på at det ligger hardt arbeid bak. Filosofien er enkel: er fjøset reint og dyra har det bra, ser man det på pels, trivsel og til slutt i melka. Kyrne ligger på kumadrasser, har kløbørste som «aldri står i ro», og adgang til uteareal store deler av

EIKER GÅRDSYSTERI

Drivere: Ida Cecilie Alvsaker og Even Tandberg, som overtok fjøs og ysteri i 2022

Sted: Hokksund i Øvre Eiker

Historikk: Opprinnelig etablert som samdrift mellom tre nabofamilier; fjøset stod ferdig i 2002, ysteriet i 2003. Flere eierskifter før Ida og Even tok over

Bygg: Et sammenhengende bygg på omtrent 140 meter og cirka 2 000 kvadratmeter med fjøs, ysteri, gårdsbutikk og møte-/selskapslokalet «Hemsen»

Besetning: 60 kyr, hovedsakelig NRF, med noen hybridkyr som inkluderer brunsvetser, jersey og trønderfe

Kvote: 285 tonn; omtrent halvparten av melka blir foredlet til ost på gården

Melking: Løsdrift med melkerobot, kumadrasser, kløbørste og tilgang til uteareal store deler av året

Oster: Faste, halvfaste og hvitmuggoster – blant annet Holtefjell (ung, vellagret, XO), Tilsiter Eiker, Sundvollen med ramsløk, hjertebrøt og Camembert Eiker

Utmerkelser: Gull og sølv i NM i ost, medaljer i «ost-VM», samt spesialitetsmerket og en utmerkelse i Berlin

Rådgivning: Nært avlssamarbeid med Geno og omfattende AMS- og produksjonsrådgivning fra Tine.

året. Melkeroboten avgjør selv når hver enkelt ku skal melkes.

Hele linja under samme tak

Det som skiller Eiker fra de fleste, er at paret har kontroll på hele verdikjeden selv – fra grovfôr og melk til det ferdige ostehjulet. Stabil føring er noe av det viktigste de har lært seg. – Vi hadde en periode med litt dårlig fôr, og da så man det med en gang, både på kvaliteten og på dyra.

Fordi de eier hele linja, følger de nøye med på både bakterier og celletall gjennom hele prosessen. Det gir en trygghet få gårdsysterier har: kvaliteten på melka kan spores helt fram til osten. Rundt halvparten av melkekvota på 285 tonn foredles på gården, resten leveres inn.

Oster i verdensklasse

I ysteriet lages faste, halvfaste og hvitmuggoster. Mest velrenommert er den faste Holtefjell, som kommer i tre lagringsgrader – ung, vellagret og XO på henholdsvis tre, seks og tolv måneder. Sistnevnte er husets svar på parmesan, og en av de mest populære.

Ostene har hentet gull og sølv i NM, medaljer i «ost-VM» og en utmerkelse i Berlin for Sundvollen med ramsløk. Even husker godt da stjernekokken Bent Stiansen stoppet ved standen deres på Umami-messa, tok et par biter og gikk et par meter, før han snudde seg og så på Even og utbrøt: – Parmesan kan ta seg en bolle!

For Ida og Even handler det likevel om mer enn medaljer. De

Ida og Even i sving med ystekaret.

Ida snur på ostehjul i Ysteriet.

Oster fra Eiker Gård

som leverer til parmesan, bruker faktisk NRF.

Håndverk som må formidles

En vellagret ost koster, og det er en pris paret mener det er verdt å forklare. Et XO-hjul kan stå i over et år før det selges, og i den tiden må det vaskes og stelles time etter time hver uke.

– Det er ikke bare en maskin som

brenner for at folk skal velge norsk når de har muligheten – ikke minst fordi et vellagret norsk alternativ ofte holder minst like høy kvalitet som det importerte. En morsom detalj de gjerne deler: mange av melkebøndene i Italia

TORE OLSEN SALG AS

Songe Hydrauliske Topstag

Tlf: 37 16 45 40

salg@songeproducts.com

SONGE

123 LANDBRUK

TILBUD!

-20%

**Slipp Sveising,
Bolt på og kjør!**

123 Triangel universal • Monteres på 2 minutter

123landbruk.no/triangel 916 13 375

Scan og
bestill

**GJØDSELPUMPER
FOR ENHVER
DRITTJØBB!**

JÆRBU

**Ekstra utstyr!
Trådløs
fjernstyring!**

Sidemontert lastestativ for type T-2 VV og T-2 Kombi

Hatleveien 4, postboks 14,
4368 Varhaug
Telefon 51 79 35 50
www.jaerbu.no

Ole G
Nord-Varhaug & Co a-s
Produsent til norske bønder siden 1938

**Husdyr
Systemer**

**Sprayfo
melke-
erstatning
for kalv**

Tidlig tilvekst og godt stell
har langsiktig effekt på
utvikling, helse og melke-
ytelse i besetningen.

**Med all melkeråstoff
levert av TINE
er Sprayfo norsk
melkeerstatning**

Calf-O-Tel kalvehytter

CalfOTel Pluss

Enkelthytter.

Med eller uten luftegård.

CalfOTel Hybrid

4 enkeltbinger.

Skiller kan tas ut.

**Praktisk
fôring av
kalvene**

Urban MilkShuttle

**Urban Alma Pro
kalvedrikkautomat**

Effektivt hygi-
enemiddel

**Mer homogen gjødsel
– lettere å røre**

Økt N-innhold
Binder amoniakk
Lukter mindre
Lettere omrøring
Forbruk er 20 gr/m³
1 sekk a 10 kg pr 500m³

Følg oss på Facebook

Nærmeste forhandler på www.husdyrsystemer.no

Ei glad ku på Eiker Gård

spytter ut et ferdig ostehjul. Det er håndverk som skjer i rommet under oss.

Derfor tenker de å lage små videosnutter fra ostevask og lagerstell, slik at kundene bedre forstår hva som ligger bak. Da en gjeng matinfluensere var innom i sommer, var tilbakemeldingen talende: - Nå skjønner vi hvorfor god ost koster litt mer.

Even og Ida ser tydelig potensial for å utvide gårdsdriften og ysteriet.

Stolthet og framtidstro

Gårdsbutikken og kaféen er blitt et populært stoppested, særlig om sommeren, med tilreisende og et hytteområde like bak. Her selges egne oster sammen med

lokale godsaker, og etter hvert kanskje mer smør og melk. Etter-spørselen er så stor at de innimellom går tomme for enkelte produkter. Paret ser tydelig potensial for å utvide, og drømmer om å bygge videre for å få en mer helhetlig gård. Men Ida og Even er tydelige på at de ikke er «typiske A4-bønder» – Even reiser fortsatt på sjøen innimellom – og de er raske til å løfte fram alle de dyktige kollegene rundt seg. Samtidig mener de bønder må tørre å stikke fram nesa litt mer:

– Det er viktig å holde motet oppe og krumme rygg. Landbruket kan være tøft, men vi må vise oss fram og være litt stolte.

På Eiker er den stoltheten godt synlig – i det blanke i pelsen på kyrne, i medaljene på veggen, og i ostehjulene som modnes i rommet under kaféen. Alt henger sammen, akkurat slik de vil ha det.

Plastplater

**-10%
PÅ HEL PALL**

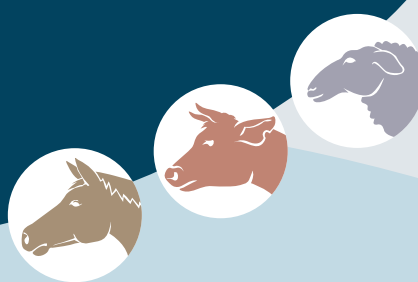
1735 Varteig - Tlf. 918 45 004 - ole@bergerud-gaard.no
www.bergerud-gaard.no

OvaCyte™

Automatisk opptelling av egg
og oocyster i avføring

Se mer her

- En enkel måte å analysere tarmparasitter
- Det tar kun 2 minutter
- Utnytter styrken til kunstig intelligens

NYTT TEST KIT DUAL EQ & LA

Optimaliser
arbeidsprosessen
din og få bedre
workflow

03.2026/NO

salfarm
salfarm.no/ovacyte

Har du tenkt på flis til vinteren?

Ta kontakt for et uforpliktende tilbud

Møt oss på
Dyrsku'n
11.-13. sep!

Tørr sagflis og kutterflis • Topp sugeevne
Holder dyra rene og skadefri • Fri for stikker og klumper

Spørsmål? Kontakt Emil på tlf 99 48 16 91 eller emil@tts-agro.no

Klauvpleieboks - kvalitet fra Østerrike!

- Foldbare føtter
- Holder for vinkelsliper, klauv kniv og belter
- Magebelter
- Manuell vinsj for fiksering av føtter
- Alt nødvendig monteringsmateriale mot innredning (mål på innredning legges ved bestilling)
- Elektrisk vinsj
- Service arm med lys og redskapsholder

Nå ny og
forbedret
utgave!

Kr 79.000,- + mva (inkludert frakt)

Leveres til **valgfri adresse** i Norge med tilkomst for lastebil.

Leveres nå med H og V kniver, skive for vinkelsliper, bandasje og treblokker inkludert i prisen!

Spesialpris ved bestilling i 2026.

Bestillinger leveres fortløpende.

Se monterings-
videoen her!

Brattlendt landbruk v/Ole Løkra

ole@brattlendt.no | tlf. 41314365 | org.nr.NO915654142MVA

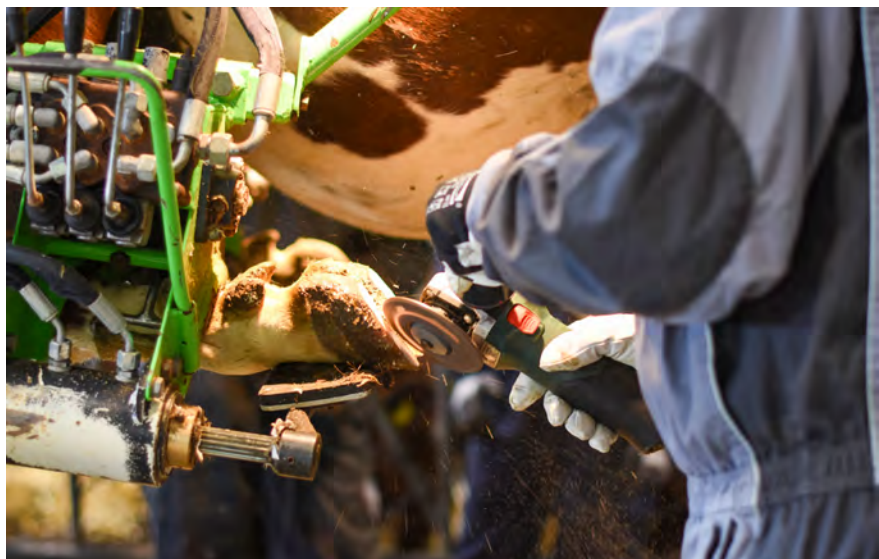
KLAUVHELSE – EN GRUNNMUR FOR RESULTATENE I FJØSET

Vonde klauver er den mest smertefulle tilstanden mange storfe opplever over lengre tid. Dyret kan ha hatt ubehag eller smerter ganske lenge før det blir registrert i forbindelse med klauvskjæring eller viser seg som halthet. Dette er bakgrunnen for anbefalingene om rutinemessig kontroll i klauvboks med funksjonell beskjæring.

Torunn Rogdo
torunn.rogdo@tine.no
Veterinær og rådgiver i
TINE Vestlandet Nord
Åse Margrethe Sogstad
Spesialveterinær
i Animalia
Helsetjenesten for storfe

Regelmessig klauvskjæring forebygger smerte

Basert på innrapporterte klauvskjæringer, ser vi at gjennomsnittlig klauvskjæringsfrekvens i Norge er 0,6, 0,8 og 1,1 i besetninger med henholdsvis 1-20, 21-40 og >40 mjølkekyr. Det betyr at mange besetninger ligger for lavt og vi ser at kyr i mange besetninger hadde hatt godt av hyppigere besøk i klauvboks. At klauvhelse nå blir en del av bærekraftstillegget, sier noe om hvor sentralt dette anses å være for dyras triv-

Det anbefales å bruke sertifisert klauvskjærer til klauvskjæringen.
Foto: Kaia Seweriin

Tine sitt bærekraftstillegg på opp til 10 øre per liter fra 2027

Regelmessig kontroll i klauvboks med funksjonell beskjæring av minst 90% av melkekyrne gir 3 øre per liter. Godkjent klimaplan og minst tre grovfôrprøver gir henholdsvis 4 og 3 øre per liter i tillegg.

Det er dyrt med halte kyr

Ei ku med klauvsjukdom kan koste flere tusener per ku per år i tapt inntekt og utgifter. Kyr som mjølker mye er mer utsatt, derfor er ikke mjølkeproduksjon alene en god indikator på god klauvhelse.

sel og produksjon. Ved regelmessig sjekk i klauvboks, vil uheldige klauvformer korrigeres slik at ikke følgedelser oppstår. Dessuten vil klauvlidelser oppdages tidligere og behandles før de blir mer alvorlige og fører til halthet.

Hold oversikten over klauvhelse

Ved registrering av klauvhelse i forbindelse med klauvskjæring vil en ha fortløpende oversikt over anmerkninger og utvikling i

besetningen, slik at en kan sette inn aktuelle tiltak og evaluere de tiltakene som iverksettes. De fleste klauvskjærere i Norsk klauvskjærerlag og alle sertifiserte klauvskjærere registrerer klauvhelse i KlauvApp, slik at du som produsent slipper å gjøre dette i ettertid.

Forebygging av klauvsjukdom er best

De viktigste faktorene som påvirker klauvhelse er:

Det er viktig å ha kua i klauvboks, eksempelvis for å unngå uheldig belastning fra hornputer i området hvor såleknusninger oppstår. Foto: Åse Margrethe Sogstad

Hvor hyppig klauvskjæring?

I de aller fleste mjølkebesetninger bør alle kyr og kviger mer enn 18 mnd kontrolleres i klauvboks minst to ganger i året, og i noen besetninger er det behov for flere besøk. Dessuten må enkelt dyr tas i klauvboks innimellom de rutinemessige klauvskjæringene.

Klauvboks/behandlingsboks i alle fjøs

Det er viktig at alle besetninger har tilgang på stasjonær klauvboks. Da kan veterinær også engasjere seg i klauvhelse og behandle enkelt dyr. Produsenten selv kan dessuten lettere følge opp enkelt dyr, eksempelvis bytte bandasje.

For dårlige rutiner?

Manglende funksjonell klauvskjæring gjør at muligheten for å korrigere klauvformer og behandle klauv lidelser på tidlig stadium reduseres betydelig. Dette fører til dårligere generell klauvhelse i besetningen og mer halthet.

- Rutinemessig og funksjonell klauvskjæring – her er det viktig å følge anbefalingene. Stasjonær klauvboks gjør det mulig å undersøke dyr mellom besøkene av klauvskjærer.
- Oppstalling – Kua liker å gå og ligge på mjukt underlag. En komfortabel liggebås, som er tilstrekkelig romslig og uten unødvendige stengsler og med mjukt liggeunderlag, er sentralt.
- Dyretetthet – Det er ikke nødvendigvis slik at flest mulig kyr gir mest mjølk. Et romslig fjøs uten trengsel er gunstig og noen ledige liggebåser kan få liggetida opp for lavtrangerte dyr. Dette er gunstig for blant annet klauvhelse, ved at klauvene tørker bedre opp og kyrne står mindre og henger i gangarealet.
- Stelfaktorer – Gode rutiner for reingjøring, eventuelt ved hjelp

av skraperoboter og hyppig tildeling av fôr er eksempler på hensiktsmessige rutiner for å redusere eksponering av klauvene for gjødsel.

- Risiko for smitte – livdyrhandel gir alltid risiko for å få smittsomme sykdommer på kjøpet. Sikre god dokumentasjon fra selgerbesetning og dyret du kjøper dersom du må kjøpe inn dyr.

Bruk sertifisert klauvskjærer

Tilgjengelige klauvskjærere finner du på animalia.no Sertifiserte klauvskjærere har gjennomgått opplæring og oppdaterer seg regelmessig. Dette gir kompetanse og erfaring som er svært viktig for kvalitetssikret klauvskjæring.

Bli klauvskjærer!

I flere områder er det behov for flere klauvskjærere. I en spørreundersøkelse fra prosjektet «Digital dermatitt i Vestland Nord» svarte 18 % av produsentene at de opplever men enn én måneds forsinkelse på klauvskjæring i forhold til det som var planlagt. Omtrent halvparten svarte at dette skyldes at de venter på klauvskjærer. Informasjon om yrket og opplæring, finner du på animalia.no

« Sertifiserte klauvskjærere registrerer i KlauvApp slik at du som produsent slipper å gjøre dette i ettertid »

- Fôr – for kraftig fôring kan gi sur vom og sammen med mangler i fôret kan dette påvirke hornkvaliteten og gi økt risiko for knusninger og sprekker i sålen i klauva, som igjen kan bli infisert.
- Beite – et bra beite som ikke er for bløtt er gull verdt for klauvhelse. Horn og hud får tørket og får en liten pause fra det ugunstige miljøet som gjerne oppstår når kua går i møkk og urin innendørs. Ute er det som regel også mer ettergivende underlag

enn inne i fjøset. Godt for klauvhelse og mer behagelig for dyra!

- Genetikk – de fleste klauvlidelser har lav arvegrad, men med riktig registrering av klauvhelse ved klauvskjæring vil GENO få mer data å jobbe med, som potensielt kan bedre klauvhelse hos norske storfe. Erfaringer fra besetninger har vist at spesielt korketrekkerklauver på bakbeina synes å ha en betydelig arvelig komponent.

Ku på bås med altfor lange klauver. Dette er ubehagelig for kua og viktig å forebygge, da det er utfordrende å korrigere slike klauver. Foto: Torunn Rogdo

Skissen viser den uheldige belastningen som oppstår bak i klauva og i seneapparatet når klauvene vokser i tåa og slites bak. Ill: Terje Fjeldaas.

Smått til nytte

VEI MELKEKYRNE MED MOBILEN

I forskningsprosjektet Pick A Moo ved Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) har forskere undersøkt om et vanlig mobilkamera og kunstig intelligens kan anslå melkekyrs vekt raskt og presist nok til daglig bruk. Metoden bruker først et nevralt nettverk som gjenkjenner kua i bildet med rundt 98 prosents nøyaktighet, og deretter en modell som plasserer kua i én av ni vektclasser. I testene traff modellen riktig vektklasse i opptil 98 prosent av tilfellene, med en feilmargen på om lag 10–20 kilo. Med mobilen som vekt slipper man å flytte eller fikse dyra, og vekt og hold kan kontrolleres oftere – selv om metoden foreløpig krever en LiDAR-sensor som bare finnes i de nyeste telefonene.

Kilde: www.husdjur.se

**Vurderer du å bygge om ditt eksisterende fjøs?
Vi kan bistå med gode løsningsforslag og tegninger.**

Kontakt oss! - Lang erfaring - Solid utstyr

BBagro-hekken
Fôrhekk for
mindre fôrspill.
Plass til to rundballer.

Kunnskap og kvalitet
BB agro
HUSDYRTEKNIKK

Telefon: 69 12 68 00

www.bbagro.no

Enger Agri Service AS

Trejon – maskiner for et effektivt landbruk

Et smart valg for deg som vil ha maskiner som varer.

eas.as

975 02 053

Bjørnstadveien 21 - 1866 Båstad

God jord gir godt grovfôr – vi analyserer begge deler

Med analyser av jord og grovfôr får du et bedre grunnlag for å øke avlingene, forbedre fôrkvaliteten og styrke lønnsomheten.

Les mer om våre analyser: eurofins-agro.com/no

Testing for Life

Eurofins Agro Testing Norway AS | Møllebakken 50, 1538 Moss | 92 23 99 99 | grovfor@ftn.eurofins.com | eurofins-agro.com/no

DIAMOND V™

BEDRE FÔRUTNYTTELSE – MER MELK

Våre studier med norsk surfôr viser en tydelig trend: Kyr som får Diamond V i rasjonen produserer flere flyktige fettsyrer (VFA) i vomma. Mer VFA betyr bedret fôrutnyttelse og vommiljø - og som regel mer melk.

Kraftfôr

- TopLac® Nøytral, Høg og Låg m/Diamond V™
8 kg gir full dose – perfekt i melkerobot!

Fôrtilskudd

- Premium Diamond V™
- Premium Gjeldku

Diamond V™

Skann og les mer om effekten på norsk surfôr

Fiskå Mølle

BUSKAP FOR 50 ÅR SIDEN

OM PENICILLIN OG ANDRE HJELPEMIDLER MOT MASTITT

I Buskap nr. 1 i 1976 kan vi lese at det var skepsis mot antibiotikabruk på kuer også da.

I artikkelen «Om penicillin og andre hjelpemidler mot mastitt» svarte Gudbrand Bakken og Roar Gudding ved Veterinærinstituttets avdeling for mastittdiagnostikk på et innlegg fra bonde Almar Eriksen, som etterlyste en «oppskrift» på hvordan mastitt skulle bekjempes. Forfatterne delte sjukdommen i to grupper: de kliniske mastittene med synlige forandringer i melk, jur og ku, og de subkliniske – de usynlige, som bare kan påvises med laboratoriemetoder, og som kan redusere melkeproduksjonen med 15–20 prosent uten at bonden merker det. Penicillin og andre moderne antibiotika kan kurere de synlige og akutte tilfellene, men har ifølge forfatterne på ingen måte løst selve mastittproblemet. Mastitt er tvert imot en sykdom som aldri kan utryddes; målet må være å redusere forekomsten og dermed øke lønnsomheten. Den egentlige årsaken er ikke bakteriene i seg selv – de finnes praktisk talt alltid i fjøsmiljøet – men de faktorene som skader spenekanalen og svekker kuas motstandskraft slik at bakteriene slipper inn. Feil ved melkingsarbeidet står sentralt: mangelfull stimulering før påsetting, for lang påsittingstid, tomgangsmelking, melkesøl i båsen og bruk av samme jurklut til flere kyr sprer smitte. Også feil på melkemaskinen – gal vakuumbøye, for liten pumpekapasitet og ujevn pulsator – skader spenevevet og gir bakteriene lettere innpass. I tillegg har utformingen av husdyrrommet

og båsplassen stor betydning, og speneskader skyldes ofte at kua ikke kan reise seg på normal måte. Forfatterens konklusjon var klar: målet for den enkelte melkeprodusent må være å gi kua et så godt miljø at bruk av medisiner blir overflødig.

GLEDE DEG TIL NESTE NUMMER AV BUSKAP!

- Gårdsreportasje fra Vollen Gård i Lødingen.
- Presentasjon av årsmøteutsendinger på valg.
- Helsestoff pluss mye mye mer.

BEDRE
BESLUTNINGER.
BEDRE
RESULTATER.

AVLSRÅDGIVING

TINE
RÅDGIVING

geno

God avl er ingen tilfeldighet. Avlsrådgiving gir deg kunnskapen og verktøyene du trenger for å ta smartere avlsvalg. Resultatet er kyr som presterer bedre, en sterkere besetning og økt lønnsomhet på gården.

JUSSPALTEN

UTLEIERS AVSLUTNING AV HUSLEIEAVTALE

Mauritz Aarskog

Advokat og partner
i Østby Aarskog
Advokatfirma AS
mauritz@ostbyaarskog.no

A avslutte et boligleieforhold er ikke bare et praktisk spørsmål. Det er et område der loven setter tydelige grenser. Norsk rett gir leietakere et sterkt vern, særlig ved leie av bolig, og husleieloven er på mange punkter ufravikelig til leietakers ulempe. Utleier står derfor ikke fritt til å avslutte leieforholdet, men må ha grunnlag i lov eller avtale.

Samtidig kan utleier ha fullt legitime grunner til å bringe leieforholdet til opphør. Leieavtalen kan være tidsbestemt og utløpt, det kan foreligge saklig grunnlag for oppsigelse, eller leietaker kan ha misligholdt avtalen så alvorlig at heving er aktuelt.

Tidsbestemt og tidsubestemt husleieavtale

Etter husleieloven § 9-1 kan leieavtaler inngås for bestemt eller ubestemt tid. En tidsbestemt avtale har et fastsatt opphørstidspunkt og opphører som utgangspunkt uten oppsigelse ved utløpet av avtaletiden. En tidsubestemt avtale løper derimot til den blir sagt opp eller hevet.

For bolig gjelder det som hovedregel et krav om at en tidsbestemt avtale må ha en varighet på minst tre år, jf. husleieloven § 9-3. Loven

gjør unntak blant annet for lofts- eller sokkelbolig i enebolig eller bolig i tomannsbolig når utleier bor i samme hus, og der husrommet skal brukes av utleier selv eller noen i husstanden ved leietidens utløp. Det kan også foreligge annen saklig grunn for kortere tidsavgrensning.

Dersom vilkårene for tidsbestemt leie ikke er oppfylt, skal avtalen anses som tidsubestemt. Det kan få stor betydning for utleier. En avtale som formelt er tidsbestemt, men rettslig må anses som tidsubestemt, kan ikke bringes til opphør ved passivt å vente på utløpsdatoen. Da kreves i stedet gyldig oppsigelse eller heving. Etter husleieloven § 9-2 må det dessuten fremgå skriftlig av den tidsbestemte leieavtalen at den ikke kan sies opp i den avtalte leieperioden. Dersom dette ikke er opplyst, kan avtalen bli oppsigelig for avtaletidens utløp. Hvis leietaker blir boende i mer enn tre måneder etter utløpet uten at utleier skriftlig krever fraflytting, går avtalen over til å bli tidsubestemt.

Det er altså viktig at utleier aktivt håndterer avslutning av tidsbestemte avtaler for å unngå utilsiktet overgang til tidsubestemt leieavtale.

Oppsigelse av tidsubestemt leieavtale

Ved tidsubestemte leieavtaler kan utleier ikke si opp uten saklig grunn. Det følger av husleieloven § 9-5. Utleier kan si opp dersom:

- husrommet skal brukes som bolig av utleier selv eller noen i husstanden
- riving eller ombygging gjør at husrommet må fravikes
- leietaker har misligholdt leieavtalen
- det foreligger en annen saklig grunn til å si opp

Typiske eksempler på mislighold er manglende husleiebetaling, brudd på husordensregler, vedvarende støy, forsømt vedlikehold, ulovlig fremleie eller bruk av boligen i strid med avtalen. Et typisk eksempel på «annen saklig grunn» er at boligen skal selges.

Formkravene til utleiers oppsigelse følger av husleieloven § 9-7. Oppsigelsen må være skriftlig og begrunnet. Den må også opplyse om at leietaker kan protestere skriftlig innen én måned etter mottak, og at manglende protest medfører at leietaker mister retten til å gjøre gjeldende at oppsigelsen er i strid med loven. Det må videre fremgå at utleier da kan begjære tvangsfravikelse.

« En tidsubestemt avtale løper til den blir sagt opp eller hevet »

Oppfyller ikke oppsigelsen disse formkravene, er den ugyldig og får ingen rettsvirkning — selv om utleier ellers har saklig grunn til å si opp leieforholdet. Flytter leietaker frivillig, anses oppsigelsen likevel som godtatt.

Dersom leietaker protesterer innen fristen, kommer husleieloven § 9-8 til anvendelse. Utleier må da enten frafalle oppsigelsen eller bringe saken inn for Husleietvistutvalget (HTU) innen tre måneder etter at protestfristen utløp. Gjør utleier ikke det, faller oppsigelsen bort. Kommer saken inn for HTU, prøves både om oppsigelsen er lovlig og om den eventuelt må settes til side som urimelig.

Heving

Heving er en mer inngripende opphørsform enn oppsigelse. Ved heving opphører leieforholdet med umiddelbar virkning, uten oppsigelsestid, og leietaker kan pålegges å flytte straks. Hevingserklæringen må være skriftlig og angi hevingsgrunnen.

Heving kan brukes både ved tidsbestemte og tidsubestemte leieavtaler. Også en tidsbestemt avtale kan derfor heves før avtalt utløpsdato dersom vilkårene for heving er oppfylt.

Etter husleieloven § 9-9 kan heving bare skje ved vesentlig mislighold. Det kan blant annet være tale om vesentlig betalings-

mislighold, alvorlig forsømmelse av vedlikeholdsplikten eller annen alvorlig skade eller sjenanse etter skriftlig advarsel, ulovlig overlattelse av bruken til andre, eller bruk av husrommet i strid med avtalen uten at forholdet opphører etter advarsel.

Terskelen for heving er høy. Heving er en ekstraordinær opphørsform og forutsetter at misligholdet er så alvorlig at det er rimelig å bringe leieforholdet til opphør med umiddelbar virkning. Ved ugyldig heving består leieforholdet, og leietaker har i utgangspunktet rett til å bli boende/flytte inn igjen. En forhastet eller uholdbar heving kan videre aktualisere spørsmål om erstatningsansvar dersom motparten påføres et økonomisk tap.

geno podden

Genopodden er Genos egen podcast. Claus Morten Pedersen (redaktør Buskap), Peter Reppen-Gjelseth (digital markedsfører Geno) er programledere.

Finn podden ved å søke etter Genopodden på den appen du velger å bruke, eller hør på www.geno.no/genopodden.

Har du idéer eller innspill til Genopodden?

Vi vil gjerne ha tips av deg!

Den gode historien, aktuelle temaer, saker du vil vi skal snakke om og god fakta!

Vi tar deg gjerne på ordet - slik at du kan få oss på øret!

**Abonner på vår podcast og få beskjed når vi kommer med nye episoder!
Helt gratis!**

QHT – EN VIKTIG SATSING FOR FREMTIDIG VEKST I Q

Q Meieriene er nå i gang med en av sine største satsinger på mange år – det såkalte QHT-prosjektet. Bakgrunnen for prosjektet er at markedet for melk og meieriprodukter er i endring. Forbrukerne etterspør i stadig større grad produkter med lengre holdbarhet og mer spesialiserte egenskaper, som laktosefrie produkter, proteinrike alternativer og produkter tilpasset nye forbrukssituasjoner – for eksempel produkter som er enkle å ta med seg på farten. Prosjektet er nå inne i installasjonsfasen, og det vil pågå installasjonsarbeid gjennom hele sommeren, hovedsakelig i prosessområdene. Den nye fyllemaskinen på Jæren skal transporteres inn 23. august.

Dette er en langsiktig investering i utvikling og produksjon av langtidsholdbare (UHT) meieriprodukter. Satsingen innebærer oppbygging av ny produksjonskapasitet på Jæren og lansering av flere nye produktkategorier i årene som kommer.

Bakgrunnen for prosjektet er at markedet for melk og meieriprodukter er i endring. Forbrukerne etterspør i stadig større grad produkter med lengre holdbarhet og mer spesialiserte egenskaper, som laktosefrie produkter, proteinrike alternativer og produkter tilpasset nye forbrukssituasjoner – for eksempel produkter som er enkle å ta med seg på farten.

Gjennom QHT-prosjektet ønsker Q å ta en sterkere posisjon i disse vekstsegmentene.

Prosjektet er delt inn i flere faser og omfatter utvikling av nye produkter som laktosefri melk, proteinmelk, fløteprodukter og ulike drikkeprodukter. Samtidig bygger Q opp egen kompetanse og produksjonskapasitet slik at hele verdiskapingen kan skje i Norge – basert på norsk melk.

En bredere produktportefølje og økt tilstedeværelse i nye markeder gir et bedre grunnlag for vekst og lønnsomhet i

Q. Dette bidrar igjen til å sikre og øke etterspørselen etter melk også i fremtiden.

QHT er derfor ikke bare et teknologiprojekt, men en strategisk satsing som skal styrke konkurransekraften til Q Meieriene og skape nye muligheter i hele verdikjeden – fra bonde til ferdig produkt.

SKAL DU SELGE LIVDYR?

Husk at dyr som selges til liv skal ha en gyldig egenerklæring både for individet selv og for besetningen din. Disse egenerklæringene finner du nå her: <https://livdyrattester.animalia.no/>. Dersom det er skrevet ut en veterinærattest på dyret finner du også den her. Når alle attester som skal følge dyret er fylt ut, må du fordele attesten dit den skal. Dersom du vet hvilken produsent som skal kjøpe dyret fordeler du attesten direkte til vedkommende. Hvis du ikke vet hvem mottageren av dyret er kan du fordele den til slakteriet som formidler salget. Når du fordeler disse attestene så blir samtidig Helseattest besetning og Helseattest individ sendt med, slik at kjøper får tilgang til all relevant informasjon om dyret.

INNLESNING AV VEKTER

Det nærmer seg innsett, og de fleste kalver som avennes på høsten er i alder for å veie 200-dagersvekter. Har kalven fødselsvekt vil den få korrigert 200-dagers vekt hvis den veies når den er mellom 150 og 275 dager gammel. Korrigerte 200-dagers vekter gjør at du kan sammenligne vekt på kalvene dine, og du får et bedre grunnlag for å vurdere hvilke kuer i besetningen som bør satses på.

Storfe kjøttkontrollen har siden 2017 hatt en funksjon for å lese inn veiefiler fra elektroniske vekter.

Dersom du ønsker å registrere flere ting på dyra etter innlesning av vektfila, kan du ta med dyra videre til masseregistrering. For å komme til denne funksjonen trykker man på Innlesningsdatoen helt til venstre i bildet. Da kommer man til et nytt bilde som viser alle dyrene som ble lest inn uten feil. Herifra kan man masseregistrere dyrene videre til for eksempel etiketter og beite/binge.

DREKTIGHETSKONTROLL

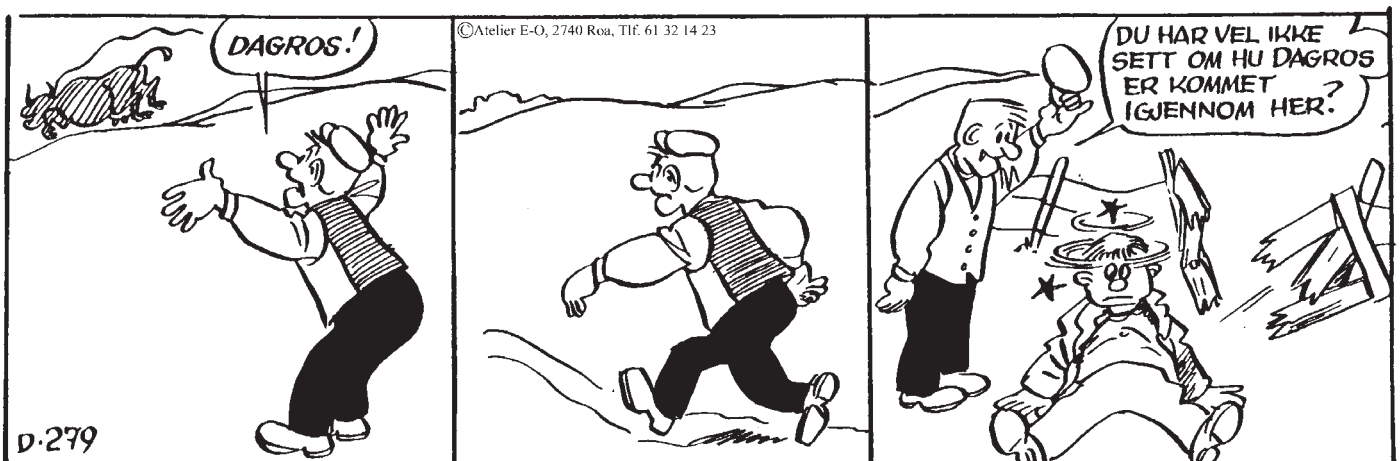
Når kuene tas inn fra beite er det lurt å sjekke at de er drektige slik at eventuelle tomme kyr kan utangeres. Inseminering og drektighetskontroller som veterinær, seminteknikker eller eierinseminør legger inn i Dyrehelseportalen blir nå overført til Storfe kjøttkontrollen. Merk at antall uker drektig ikke kan legges inn i Dyrehelseportalen, dette må produsenten legge inn selv i etterkant. Inseminering og drektighet som legges inn via Dyrehelseportalen må rettes av vedkommende som har gjort registreringen i Dyrehelseportalen.

Uker fra og Uker til kan legges inn i Storfe kjøttkontrollen på registreringen som kommer fra Dyrehelseportalen. Dette gjør man fra Individkortet. Dersom en drektighet blir endret i DHP så vil Uke fra og Uke til bli slettet i SFK. Da får produsenten en melding på forsiden om hva som er slettet og hvorfor.

AVLSVERDIBEREGNING

Neste avlsverdiregning er i oktober. Frist for registrering av data som skal være med er innen utgangen av september. Husk å legge inn alle vekter og kalvinger.

DAGROS

TINE INVITERER TIL FAG, MAT OG LÆRERIKE OPPLEVELSER PÅ DYRSKU'N

Dyrsku'n er en av årets viktigste møteplasser for norsk landbruk. Også i år er TINE til stede med et bredt program som spenner fra faglige møter til ostekurs, mønstring av ku og geit, og aktiviteter som bygger bro mellom bønder og forbrukere.

– Dyrsku'n er en unik arena der vi kan møte både eiere, kommende bønder, politikere og forbrukere på samme sted. For TINE handler dette om å være til stede der landbruket møtes, skape gode samtaler og synliggjøre verdien av norsk melkeproduksjon, sier organisasjonssjef i TINE, Bjørn Halvor Åsland.

Møteplass for norsk mat

Årets dyrskukonferanse har temaet «Norsk mat – frå vilje til handling» og samler sentrale aktører til faglige diskusjoner om framtidens matproduksjon. Samtidig er Dyrsku'n en viktig politisk møteplass, der TINE deltar i samtaler om rammevilkår, verdiskaping og utviklingen av norsk landbruk.

– Vi ønsker å bidra med kunnskap og erfaringer, samtidig som vi lytter til hva som er viktig for eiere og næringa. Dyrsku'n gir oss en verdifull anledning til å være tett på dem vi er til for, sier Åsland.

Smak, kunnskap og gode møter

På TINEs stand i lokalmataarenaen blir det smaksprøver og salg av produkter. Like viktig er standen en møteplass mellom melkeprodusenter og forbrukere.

– Mange ønsker å vite mer om hvor maten kommer fra og hvordan den blir produsert. Når bønder og forbrukere møtes ansikt til ansikt, skapes det gode samtaler og økt forståelse for norsk matproduksjon, sier Åsland.

Ost i sentrum

På den nye arenaen «Tett på maten» inviterer TINE til ostekurs med matfaglig ansvarlig i TINE, Katharina Sandberg Lund. Her får publikum lære mer om norske oster, smaker og hvordan ost kan brukes i ulike måltider.

– Norske oster har en fantastisk bredde, og mange blir overrasket over hvor stor variasjon vi har. Gjennom ostekursene ønsker vi å inspirere flere til å bruke ost på nye måter, samtidig som vi forteller historien bak produktene og melka de er laget av, sier Sandberg Lund.

Katharina Sandberg Lund, matfaglig ansvarlig i TINE, inviterer til ostekurs på den nye arenaen «Tett på maten» under Dyrsku'n. Ostekursene er en del av TINEs brede deltakelse under arrangementet, som også omfatter deltakelse på fagkonferanser, mønstring og andre møteplasser mellom eiere og forbrukere. Foto: TINE SA

Mønstring og rekruttering

Tradisjonen tro blir det også mønstring av ku og geit under Dyrsku'n. I år gjennomføres den som en kombinasjon av gardsdømming/vandreutstilling i forkant og fysisk mønstring under arrangementet, før de beste dyrene premieres.

TINE deltar også i et eget opplegg i «Tett på landbruket» for elever ved naturbruksskoler, sammen med Felleskjøpet, Nortura og Landkreditt. Med busstransport til Dyrsku'n, orientering om samvirket og felles matservering, får ungdom som vurderer en framtid i land-

bruket møte både organisasjonene og næringa på nært hold.

– Rekruttering er avgjørende for framtiden. Derfor er det viktig å gi unge mennesker innsikt i hva samvirket er og hvordan landbrukets verdikjede fungerer. Dette inngår som en av flere aktiviteter TINE har i sitt løpende arbeid med å rekruttere flere unge mennesker til landbruket, sier Åsland.

Gjennom hele Dyrsku-helgen ønsker TINE å skape møteplasser der fagkunnskap, matopplevelser og dialog går hånd i hånd, til nytte både for medlemmene og for alle som er opptatt av norsk matproduksjon.

MÅL OM KLIMA-PLAN FOR ALLE I LØPET AV 2027

Klimaplanen er et praktisk verktøy som gir oversikt over utslippene på den enkelte gård og viser hvor det er mulig å gjøre forbedringer. Planen kan utarbeides av TINE Rådgiving og Norsk Landbruksrådgiving, enten individuelt eller i grupper, og du kan bestille din klimaplan via QR-koden her:

BUSKAP SERVICE-SIDER

Markedsplass for produkter og tjenester til storfebøndene

Er dette ditt marked? Buskap nr 6/26 kommer ut 04.09.26. Bestillingsfrist er 18.08.25

Kontakt Salgsfabrikken AS > Jernbanevegen 13 > 2260 Kirkenær > Kikki Valby: kikki@salgsfabrikken.no > Mob. 901 19 121

Fjøsinnredning/utstyr

Ingaveien 20 – 1735 Varteig
T: 69 12 68 00
www.bbagro.no

T: 38 11 81 00/F: 38 11 91 30
www.husdyrsystemer.no

www.reime.no • post@reime.no

Bonden og dyrenes førstevalg

Fjøsssystemer vet alt om hvordan
fjøs bygges og driftes.
Derfor har vi blitt bonden og dyrenes førstevalg.

Se fjøsssystemer.no

Fjøsssystemer. Telefon 02634.
post@fjossystemer.no

Songe Hydrauliske Topstag

Tlf: 37 16 45 40
salg@songeproducts.com

TTS AGRO

www.Tts-agro.no

jannerik@tts-agro.no
90 77 13 04 / 99 48 16 91

Selger tørr sagflis og kutterflis i
bunter i hele Norge!

Maskiner/redskap

T: 63 83 90 00 ■ F: 63 83 35 01
www.hektner.no

Gjødselutstyr

Ole G. & Co AS
Nord Varhaug
4368 Varhaug
T: 51 79 35 50

www.jaerbu.no

Fôr/fôrbehandling

Besøk oss i dag!
nettbutikk.alltech.com
Tlf: 578 27 100
norge@alltech.com
nettbutikk.alltech.com

BESØK OSS PÅ NETT:
www.felleskjopet.no
www.fkra.no

Felleskjøpet

Kontakt nærmeste
Norgesfôr-bedrift
www.norgesfor.no

OfofLab

Analyse av grovfôr, jord,
planter og korn.
NorFor-analyser.

www.ofotlab.no
post@ofotlab.no
Telefon: 462 83 366

Organisasjon/forening/bistand

www.tyr.no

Storhamargata 44 • 2317 Hamar
T: 952 90 855

Fôr/fôrbehandling

Agro

Laboratorieanalyser

Grovfôr, jord, vekstmedium
planter, landbrukskompost,
vann, husdyrgjødsel mm.

For et sunt, lønnsomt og
bærekraftig landbruk

Eurofins Agro Testing Norway AS
92 23 99 99 | eurofins-agro.com

Husdyrrekvisita

Regimentsvegen 14, 5705 VOSS
T: 33 31 70 00

www.astlandbruk.no

Rådgivning

Helhetlig rådgivning i hele landet
nlr.no • nlr@nlr.no
T: 90 20 33 17

Bygg

Future
Rundbuehaller

Telefon avd.Hedmark 62 49 39 80
Telefon avd.Vestfold 91 53 68 99
www.futurehaller.no

Gjerder

Gjeteren AS

Vi fører alt innen elektriske
gjerder og utstyr!

www.gjeteren.no

Tlf: 67 15 42 42

Mjølkeanlegg

Postboks 3250, 1402 Ski
T: +47 64 85 85 00
norge.info@delaval.com
www.delaval.no

ALT DU TRENGER TIL FJØSET

Bonden og dyrenes førstevalg

Fjøsssystemer vet alt om hvordan
fjøs bygges og driftes.
Derfor har vi blitt bonden og dyrenes førstevalg.

Se fjøsssystemer.no

Fjøsssystemer. Telefon 02634.
post@fjossystemer.no

SAC i Norge representeres:

SAC Danmark

+45 75523666
www.sacmilking.com
dk@sacmilking.com

G.K. Røe AS

6680 Halsanaustan

Tlf: 957 81 234

e-mail: post@gkroe.no

www.gkroe.no

Områder: Hordaland, Sogn og Fjordane, Møre
og Romsdal, Nord Oppland, Sør-Trøndelag,
Nord-Trøndelag og Nordland.

Enger Agri Service AS

1866 Båstad

Tlf: 95481368

e-mail: post@eas.as

www.eas.as

Områder: Aust-Agder, Østfold, Vestfold, Oslo,
Hedmark, Syd Oppland, Buskerud, Telemark
samt Troms og Finnmark

SEND INN BILDER TIL NRF-KALENDEREN 2027

Etter ønske fra mange av Geno sine medlemmer gjeninnfører vi NRF-kalenderen og bildekonkurransen. Bli med i konkurransen om å få ditt bilde med i NRF-kalenderen for 2027. Frist: 5. oktober 2026.

Vi ønsker som tidligere bilder fra alle årstider. Helst i liggende format, men stående format kan også brukes hvis det er mulighet for beskæring. Skriv en liten beskrivelse av bildet (hvor bildet er tatt etc) som kan stå som en bildetekst under bildet i kalenderen.

Premien til de som får bildet sitt med i kalenderen er en NRF-pakke og kalenderen.

Scan QR-koden og send inn bilder via skjemaet:

April-bildet i NRF-kalenderen 2025. Kyrne i full fart ut av fjøset på Namdalseid.
Foto: Tiril Trætløi.

VALG AV ÅRSMØTEUTSENDINGER 2026

Valg av årsmøteutsendinger foregår digitalt fra 16. november til 1. desember. Innstilling fra valgkomiteen i Geno publiseres 15. september på www.geno.no/valg. Da åpnes det for å komme med alternative forslag til innstillingen, fram til 1. oktober. Det er ikke mulig å komme med alternative forslag under selve valget. Endelig innstilling, inkludert alternative forslag, publiseres 15. oktober.

Har du andre kandidater du ønsker inn i en rolle enn valgkomiteens innstilling? Da oppfordres du til å komme med alternative forslag. Les mer om valg av årsmøteutsendinger på www.geno.no/valg

Årsmøteutsendinger på årsmøtet i Geno i mars 2026. Foto: Ingunn Nævdal.

HOLD DEG OPPDATERT

Det er mye som rører seg i Geno og det kan være krevende å holde seg oppdatert på alt som skjer. Da kan det være greit å velge seg noen kanaler som passer for deg. Her er et utvalg:

- Nyhetsbrev med aktuelle saker
- Genopodden – en podkast med faglige råd og tips
- Fruktbarhetsmagasinet og Avlsmagasinet – podkast i samarbeid med Fjøsssystemer
- Nettsiden www.geno.no med siste nytt og masse informasjon
- Genosiden på Facebook og Instagram
- Digitale medlemsmøter og andre fagmøter som også kan ses i opptak
- Kjøkkenbordmøter og andre møter i markedsukene
- Geno sin stand på ulike messer hvor du kan ta en prat med tillitsvalgte og ansatte

I tillegg er Buskap et fagblad med mange temaer og reportasjer hvor det går litt mer i dybden. Artiklene kan også leses digitalt på www.buskap.no.

På www.geno.no/arrangementkalender finner du oversikt over høstens arrangementer hvor Geno deltar.

**Vi er
eneforhandler
i Norge**

Powermix reduserer tørketida

Fjøssystemer Gruppen har nå blitt eneforhandler av Powermix røresystem i Norge. Powermix er et helautomatisk røreverk for tørkeanlegg som bygges i moduler, avhengig av bredden på tørkeanlegget.

Røreverket gir en homogen masse og motvirker sjikt i tørkesonen og den gir korntørka en kapasitetsøkning på 30–40 %. Med Powermix installert kjører altså tørka 30–40 % mindre – det er mye energi spart i løpet av et år! Powermix er et helautomatisk røreverk for tørkeanlegg som bygges i moduler, avhengig av bredden på tørkeanlegget.

**Scan QR-koden
og se mer!**

Fjøs fra A til Å

Telefon 02634 fjossystemer.no

FJØSSYSTEMER
Bonden og dyrenes førstevalg

**Noralv Sandvik har testet
Flow-Responsive™ Milking.**
– Vi ser tydelig effekt allerede
etter få måneder. Vi sparer nesten
én time melketid per døgn.

Les historien
til Noralv
Sandvik

Snakk med din lokale salgskonsulent om
de siste nyhetene til VMS™ melkeroboten.

Besøk delaval.com eller felleskjopet.no/i-mek

Felleskjøpet

Ta vare på jorda, dyra og framtida